

STWORZENI
DO PRACY s. 18

LOSY CMENTARZA
ORŁĄT s. 34

DEKALOG: PAPIEŻ
NA AGRYKOLI s. 36

AFGANISTAN I BŁĘDY
STRATEGII s. 42

22.08.2021
nr 34 (825)
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)
NR INDEKSU 205 109
ISSN 1734-9079
www.idziemy.pl

idziemy

Człowiek opatrznosciowy

s. 10-13

abp Henryk Hoser SAC
1942–2021

SERCE NARODU JEST W SERCU BOGA

Monety kolekcjonerskie NBP

BEATYFIKACJA KARDYNAŁA STEFANA WYSZYŃSKIEGO

26 sierpnia 2021 roku Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu srebrną monetę o nominale 10 zł oraz złotą o nominale 100 zł „Beatyfikacja Kardynała Stefana Wyszyńskiego”. Emisja wartości kolekcjonerskich stanowi okazję do upamiętniania ważnych historycznych rocznic i postaci oraz rozwijania zainteresowań polską kulturą, nauką i tradycją.

Monety kolekcjonerskie NBP są dostępne w Oddziałach Okręgowych NBP oraz w sklepie internetowym: kolekcjoner.nbp.pl

NARODOWY
BANK POLSKI

ks. Henryk Zieliński

Koniec epoki

Miał to być zwyczajny numer tygodnika „Idziemy”, z tematem przewodnim zaplanowanym miesiąc wcześniej. Gotowy już „wstępniak” zaczynał się od słów: „Szkoda, że w Polsce święto pracy nie jest obchodzone w sierpniu”. Bo sierpień to miesiąc, w którym przed 41 laty polscy robotnicy stanęli w obronie swojej godności, przeciwko dyktaturze partii „robotniczej”. Zapoczątkowało to drogę do wolności narodów Europy, podanych w sowieckie jarzmo.

W gorące dni sierpniowych strajków Prymas Tysiąclecia ze szczytu Jasnej Góry 26 sierpnia 1980 r. wygłosił historyczne kazanie do robotników, rolników, do rządzących i do całego narodu. Ówczesny reżim robił wszystko, aby pełna, niezmanipulowana treść tego kazania nie dotarła do adresatów. Już na początku strajków na prośbę stoczniowców prymas posłał im swoich doradców. Patronował rodzącemu się ruchowi Solidarności. Po stronie godności robotników i sprawiedliwości społecznej występował zresztą jeszcze przed wojną, z racji zaangażowania w chrześcijańskie związki zawodowe nazywano go we Włocławku „czerwonym księdzem”. Z tych jego doświadczeń oraz z konspiracyjnych wykładów, które w czasie okupacji niemieckiej prowadził w Laskach i w warszawskich parafiach, powstało jedno z jego najważniejszych dzieł: „Duch pracy ludzkiej”, o którym piszemy w tym numerze.

W tym kontekście nie sposób też nie wspomnieć o nauczaniu św. Jana Pawła II, szczególnie że zbliża się 40. rocznica ogłoszenia jego encykliki „Laborem exercens” (14 września 1981 r.). Bliskość losu i problemów ludzi pracy dojrzała u młodego Karola Wojtyły, gdy w czasie okupacji niemieckiej pracował jako zwykły robotnik w kamieniołomach Solvayu. Wśród robotników znalazł wielu przyjaciół, nawet jako kardynał i papież wciąż czuł się jednym z nich. Pisał i mówił o nich z niezwykłym szacunkiem. Na te osobiste doświadczenia u Jana Pawła II nałożyło się jeszcze jego biblijne spojrzenie na człowieka i na ludzką pracę, filozoficzny personalizm oraz fascynacja Norwidem, dla którego praca jest „po to, by się zmartwychwstało”. Z tego wyrosło monu-

mentalne dzieło Karola Wojtyły „Osoba i czyn”, którego liczne wątki znalazły się potem we wspomnianej encyklice.

Ale wydarzenia ostatniego weekendu wymusiły na nas modyfikację treści tego numeru. Napłynęły bowiem wieści ze świata, na tle których nawet nakręcany konflikt izraelsko-polski wydaje się bójką na „Titanicu”. Na naszych oczach

kończy się właśnie dominacja USA nad światem. Rodzi się pytanie o naszą odpowiedzialność za chaos, w którym pozostawiamy Afganistan, bo u boku USA braliśmy tam udział w „zaprowadzaniu demokracji”. Nie mniej palące musi być również pytanie o nasze bezpieczeństwo, skoro USA tak niefrasobliwie pozostawiają swoich sojuszników i zwykłych ludzi, którzy im zaufali, na pastwę talibów. Polecam odpowiedzialnym za nasze losy dokładne obejrzenie scen sfilmowanych na lotnisku w Kabulu. Dalej temat ten zostawiam naszym świeckim komentatorom z prof. Kazimierzem Dadakiem na czele.

Pisząc o końcu epoki, mam na myśli również śmierć abp. Henryka Hosera SAC, która boleśnie zaskoczyła nas wieczorem 13 sierpnia. Abp Hoser był człowiekiem nietuzinkowym nie tylko w skali Kościoła w Polsce, ale również w Kościele powszechnym. Pełnił wiele trudnych i odpowiedzialnych misji z ramienia Stolicy Apostolskiej w różnych rejonach świata, począwszy od Rwandy, a skończywszy na misji nadzwyczajnego wizytatora apostolskiego w Medjugorju. Z jego zdaniem liczyli się papież Jan Paweł II, Benedykt XVI i aktualnie Franciszek. Sprawie ewangelizacji w Polsce i na świecie oddał nie tylko całe swoje życie, ale także pokaźny majątek odziedziczony po przodkach. Za prawdę i za to, w co wierzył, gotów był nadstawiać głowę, ryzykować zdrowie i opinię w oczach ludzi. Dlatego spośród wszystkich polskich hierarchów był bodajże największym autorytetem moralnym, słyszany w kraju i za granicą.

Dla środowiska naszego tygodnika był ważnym punktem odniesienia, przyjacielem i obrońcą, od kiedy rozeznał, że wspólnie służy tej samej sprawie. Był człowiekiem patrzącym dalej niż tylko na czubek własnego nosa, heroicznie wiernym, całkowicie oddanym Bogu. W moim przekonaniu był świętym. Wierzę, że wokół jego grobu w podziemiach warszawsko-praskiej katedry zrodzi się kult. Tam powinny się rozpoczynać wszelkie marsze w obronie ludzkiego życia i godności rodziny. W nadchodzących czasach będziemy potrzebować takiego patrona.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

22.08.2021 **idziemy** w numerze:

ŚP. ABP HENRYK HOSER

Wspomnienie:

Człowiek opatrnościowy s. 10

Spełniona misja s. 12

Świadectwa s. 17

TEMAT TYGODNIA

Stworzeni do pracy s. 18

Jak pracować po Bożemu s. 20

NA CZASIE

Majstrowanie przy mediach s. 4

Losy Cmentarza Orląt s. 34

Błędna strategia s. 42

NASZE SPRAWY

Płodowy zespół alkoholowy s. 43

Wyprawka szkolna s. 44

Program TV s. 47

MOJA WIARA

Dekalog:

Papież na Agrykoli s. 36

Józef Sługa Zbawienia s. 38

Prymas Wyszyński:

Rodzina darem Stwórcy s. 54

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.

E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Wprzyjętej przez Sejm nowelizacji ustawy o radiofonii i telewizji znalazła się poprawka Konfederacji odbierająca Radzie Mediów Narodowych prawo wybierania zarządów mediów publicznych na rzecz Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Co to realnie zmienia?

De facto odbiera to RMN jakiegokolwiek sens istnienia, o ile kiedykolwiek go miała. Powiedziałbym jednak, że zmienia niewiele, gdyby nie sięgnąć do drugiej, ważniejszej części tej poprawki, w której określony jest nowy sposób powoływania członków KRRiT [pięciu

odchodziło się od podstawy, że TVP i PR powinny być zarządzane tak, jak spółki akcyjne Skarbu Państwa.

Umocowanie KRRiT stanowią artykuły 213-215 Konstytucji RP.

Jeśli w 1993 r. zdecydowano się na powołanie KRRiT jako konstytucyjnego ciała, jej członkowie podlegali odpowiedzialności konstytucyjnej. To oznacza, że KRRiT jest organem właściwym w sprawach mediów i to do jej właściwości, a nie polityków, powinno należeć wszystko, co obecnie tak bardzo absorbuje uwagę opinii publicznej. Mamy awanturę o „LexTVN”, a tymczasem KRRiT

Majstrowanie przy mediach

Z mec. **Markiem Markiewiczem**, przewodniczącym pierwszej Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (1993-1994), rozmawia Radosław Molenda

członków rady ma powoływać prezydent za zgodą Sejmu i Senatu, na wniosek marszałka Sejmu albo grupy 35 posłów – przyp. RM]. To sposób identyczny z tym, w jaki powołuje się rzecznika praw obywatelskich, a tego – jak pamiętamy – nie można było przez wiele miesięcy powołać. Tak więc jeśli ktoś chciał utrudnić powoływanie i odwoływanie zarządów TVP, to znakomicie mu się to udało. Jeśli poprawka wejdzie w życie, czekają nas już za rok gigantyczne problemy z wyborem nowego składu KRRiT.

Bezpośrednia zależność polityczna mediów szkodzi tym mediom.

i PR i jaki ma być określony uchwałą Sejmu tryb wyboru członków KRRiT, skoro uchwała tego trybu nie określa? Bez ustalenia tego ta poprawka przypadnie albo obrośnie mnóstwem innych poprawek, co jeszcze bardziej zagmatwa zarządzanie mediami. Aż ktoś zada pytanie: czy z tak okrojonymi kompetencjami KRRiT czy RMN są w ogóle potrzebne?

Jak Pan generalnie ocenia zmiany – od 1993 r., kiedy powołano do życia KRRiT – w zarządzaniu mediami?

To majstrowanie przy mediach w moim zdaniem przekonaniu, że jeśli ktoś politycznie podporządkuje sobie media, to będzie wygrywać w sondażach i wyborach. Może to się sprawdza w innych krajach, ale nie w Polsce. Przypomnijmy sobie wybory prezydenckie w 1990 r. Czegóż to telewizja nie robiła, by wypromować Tadeusza Mazowieckiego? I wybory przegrał. Nie jest żadnym odkryciem, że bezpośrednia zależność polityczna mediów szkodzi tym mediom.

W ustawie z 1993 r. o radiofonii i telewizji przewidywano, że Rada powołuje tylko rady nadzorcze, a skoro telewizja i radio są spółkami akcyjnymi Skarbu Państwa, a więc jednostkami prawa handlowego, to powinno być tak, że rada nadzorcza powołuje i odwołuje zarząd. Potem każda kolejna władza do tej zasady wprowadzała poprawki, stanowiące np. o tym, z przedstawicieli jakich środowisk – i przez kogo powołanych – ma się rada nadzorcza składać. I powoli

ma władzę, której de facto nikt jej nie odebrał, bez wprowadzania jakiejkolwiek ustawy – ani jej późniejszej nowelizacji – by decydować o przedłużeniu lub nie koncesji tej czy innej stacji TV.

Przez lata, kiedy prokuratura wszczyła postępowania przeciw nadawcom, wielokrotnie mówiłem, że powinien brać w nich udział organ konstytucyjny, jakim jest KRRiT. To absolutnie ignorowano. Doprowadzono do tego, że KRRiT nikomu do niczego potrzebna nie była. W efekcie dziś mamy nic nie robiącą RMN, uchylającą się od swojego działania KRRiT, a teraz ma powstać nowa kombinacja, gwarantująca pozornie demokratyczny wybór władz mediów publicznych. Ale to tylko pozór.

Mam nadzieję, że przyjdzie opamiętanie i wrócimy do korzeni, ponieważ od jakiegoś czasu mamy zabawę w politykę, a nie kształtowanie mediów. A to jest sztuka, wielka umiejętność – dobrze zarządzać mediami.

Może właśnie dlatego „poprawka Dziambora” będzie dla obozu władzy korzystna?

Pamiętajmy jednak, że to KRRiT ma wybierać i odwoływać zarządy telewizji i radia, więc będziemy mieli do czynienia z paraliżem obu tych ciał. Na marginesie: w poprawce mowa jest jedynie o powoływaniu członków KRRiT, więc kto ich w 2022 r. odwoła? Tak czy inaczej powoływanie i odwoływanie obecnego i kolejnych zarządów TVP i Polskiego Radia będzie wymagało bardzo głębokiego konsensusu politycznego.

Jaka będzie, Pana zdaniem, przyszłość tej nowelizacji?

Sądzę, że poprawkę Konfederacji do tej moim zdaniem zbędnej „LexTVN” przyjęto od razu z założeniem, że nie przejdzie dalej, ponieważ jest ewidentnie niekompletna. Kto powołuje radę nadzorczą TVP

Sejm przyjął zgłoszoną przez posła Artura Dziambora (Konfederacja) poprawkę do nowelizacji ustawy o radiofonii i telewizji, stanowiącą, że członków zarządów mediów publicznych będzie powoływała Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji, a nie działająca od pięciu lat Rada Mediów Narodowych. Ma się też zmienić sposób powoływania członków KRRiT. Na wybór członków KRRiT zgodę musiałby wyrazić Sejm, a następnie Senat. Ustawa trafi teraz do Senatu.

Uroczystościom odpustowym 15 sierpnia na Jasnej Górze przewodniczył metropolita częstochowski abp Wacław Depo. Uczestniczyło w nich kilkadziesiąt tysięcy pielgrzymów.

Ponad 39 tysięcy pątników przybyło na uroczystość Wniebowzięcia NMP w 63 pielgrzymkach pieszych. To niewiele, ze względu na obostrzenia sanitarne. Jednak nieporównanie więcej niż przed rokiem. Do najlicniejszych grup należały: Warszawska Pielgrzymka Piesza (3,5 tys. osób), Radomska Pielgrzymka Piesza (3297 osób), Krakowska Pielgrzymka Piesza (3 tys. osób) Rzeszowska Pielgrzymka Piesza (2700 osób) i Podlaska Pielgrzymka Piesza (2050 osób). Jak informuje Biuro Prasowe Jasnej Góry, od maja do 14 sierpnia na Jasną Górę dotarli już 133 piesze pielgrzymki. Kolejne przybę-

foto: PAP/Waldemar Deska

Pielgrzymkowy szczyt

dą jeszcze na uroczystości 26 sierpnia.

Tegoroczne obchody uroczystości Wniebowzięcia NMP na Jasnej Górze były zarazem dziękczynieniem za Światowe Dni Młodzieży w roku 1991 oraz za Cud nad Wisłą w roku 1920. Ze względu na tę ostatnią okoliczność abp Depo przed odpustową sumą poświęcił tablicę upamiętniającą wielką

jasnogórską modlitwę Polaków pod przewodnictwem biskupów o ocalenie przed sowiecką inwazją Europy. Jest na niej tekst Aktu Poświęcenia Narodu Polskiego Najświętszemu Sercu Jezusowemu, który został ponowiony w zeszłym roku, w stulecie Bitwy Warszawskiej.

W homilii abp Depo przypomniał o szczególnym zawierzeniu św. Jana Pawła II Ma-

ryi. Wskazał, że Ojciec Święty wciąż pozostaje świadkiem afirmacji życia, radości i nadziei, które „nie były i nie są naiwną i prózną rzeczywistością, bo wynikają z głębokiej wiary w Boga”. – Czy świat naprawdę będzie lepszy, gdy znikną granice między dobrem a złem, gdy staniemy się ludźmi bez granic, bez ojczyzn, kultur, tradycji, a nade wszystko bez Boga? – pytał abp Depo.

Odnosząc się do rocznicy Bitwy Warszawskiej, zauważył: – Wielu ludzi w imię fałszywej europejskości, a więc przekonania, że nikomu nic się nie zawdzięcza, ani Bogu, ani Kościołowi, ani ojczyźnie, nie chce odróżniać katów od ofiar, najeźdźców od obrońców. Dlatego wielu nie chce uznać Cudu nad Wisłą jako szczególnej interwencji u Boga Najświętszej Bogurodzicy Maryi i św. Andrzeja Boboli./BPJG/red.

Krzysztof Ziemięcki

Hejt i bohaterstwo

Nie podoba mi się sposób, w jaki szef rządu rozstał się z wicepremierem Jarosławem Gowinem. Jeśli informuje o tym nie sam premier, ale rzecznik rządu, i jeśli ten najbardziej zainteresowany dowiaduje się z mediów, to nie jest to przykład dobrych obyczajów. Nie podoba mi się także pożegnanie byłego wicepremiera przez prezydenta. Choć wielu komentatorów i polityków stwierdziło, że wreszcie Andrzej Duda powiedział słowa prawdy, uważam, że dla propagowania dobrych obyczajów w polityce byłoby lepiej, gdy-

by takie stwierdzenia padały w osobistej rozmowie w cztery oczy. Nawet jeśli Jarosław Gowin krytycznie odnosił się do rządu, który sam tworzył.

Ale to jest nic w porównaniu z tym, jak niszczy politykę i życie społeczne hejt polityczny. Niemal zlincowani zostali politycy, którzy poparli ustawę

z dużym klubem piłkarskim, to w jego obronie stanęli niektórzy politycy PO, sugerując, że nie jest on hejterem.

Sam niejednokrotnie spotkałem się z nienawistnymi wpisami, a nawet z życzeniami śmierci. Wiem, że robią to ludzie przepełnieni nienawiścią. Jeśli są to anonimy, nie warto reagować. Ale co zrobić, jeśli tak postępują politycy i bronią takich zachowań?! Niestety, dopóki będzie to przynosiło polityczne korzyści, nie widzę szans na zmianę. W sytuacji, gdy mamy nie zwolenników, ale „kibiców” dwóch obozów, którzy na debatę publiczną patrzą jak na mecz bokserski i wciąż żądają nowej krwi, nic się nie zmieni.

Aby zakończyć czymś budującym, choć tragicznym, warto przypomnieć śmierć czteronastolatka z Pisu, Ernesta Banacha. Kiedy łódź zahaczyła

masztem o linię wysokiego napięcia i do wody wpadł sternik i jeden z załogantów, nie wahał się wskoczyć do wody. Uratował jednego z poszkodowanych, ale sam zginął. Na jego pogrzeb przyszły tłumy. A odprawiający żałobną Mszę świętą ksiądz przypomniał, że chłopak był lektorem regularnie służącym do Mszy i został tak wychowany w domu, by nieść pomoc innym i ich wspierać. Trenował w KS Mazur Pisz i w klubowym stroju został pochowany. Chłopiec był niezwykle ambitny, mocno stojący nogami na ziemi, ale też wrażliwy. Prezydent Andrzej Duda przyznał mu medal „Za ofiarność i odwagę”. Pozostanie w pamięci jako wzór. I jako dowód, że świat nie jest wyłącznie zły.

Mamy nie zwolenników, ale „kibiców” dwóch obozów, którzy na debatę publiczną patrzą jak na mecz bokserski.

Autor jest dziennikarzem TVP

W SKRÓCIE

■ **Noblistki w Papieskiej Akademii Nauk.** Ojciec Święty mianował członkami zwyczajnymi Papieskiej Akademii Nauk prof. Emmanuelle Marie Charpentier oraz prof. Jennifer Anne Doudna. W 2020 r. otrzymały razem nagrodę w dziedzinie chemii za opracowanie metody dokonywania zmian w genach CRISPR-Cas9. Francuska profesor Charpentier jest założycielką i dyrektorką Max-Planck-Institut für Infektionsbiologie w Berlinie. Jennifer Anne Doudna jest profesorem chemii molekularnej na Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley (USA).

■ **Papież pojedzie na Węgry i Słowację.** Na 52. Międzynarodowy Kongres Eucharystyczny w Budapeszcie przybędzie papież Franciszek. Ojciec Święty 12 września będzie przewodniczył Mszy św. na zakończenie ośmiodniowych obrad kongresu. Jak poinformował węgierski biskup pomocniczy Gábor Mohos, obecny będzie także ekumeniczny patriarcha Bartłomiej I. Bp Mohos kieruje miejscowym sekretariatem przygotowań do Kongresu. Potem Franciszek uda się z wizytą na Słowację.

■ **Kryzys demograficzny w Portugalii.** Katolickie media w Portugalii oraz biskupi kilku diecezji tego kraju wezwali rząd Antonia Costy do podjęcia działań służących zahamowaniu kryzysu demograficznego. Jak zauważono, wraz z pandemią w Portugalii doszło do największego od 30 lat spadku liczby urodzeń dzieci. W ostatnim czasie na pilną konieczność wprowadzenia zachęt finansowych dla rodzin wielodzietnych wskazywały związane ze środowiskiem portugalskiego Kościoła Radio Renascença i Radio Observador. Przed dalszym pogłębianiem kryzysu demograficznego przestrzegali również przedstawiciele Konferencji Episkopatu Portugalii.

■ **Rekord upałów w Europie.** Sycylia odnotowała najwyższą temperaturę, jaką kiedykolwiek zarejestrowano w Europie, czyli 48,8 st. C. Odczyt musi jeszcze zweryfikować Światowa Organizacja Meteorologiczna (WMO) w pobliżu Syrakuz. Obecny oficjalny rekord w Europie to 48 st. C, zarejestrowany w Atenach w 1977 r.

■ **Kathy Hochul gubernatorem Nowego Jorku.** Po rezygnacji Andrew Cuomo z powodu zarzutów o molestowanie seksualne (którym on zaprzecza) gubernatorem zostanie jego dotychczasowa zastępczyni Kathy Hochul. Ma 62 lata i uznawana jest za umiarkowaną demokratkę. Pochodzi z rodziny hutników, a jej dziadkowie wyjechali za chlebem z Irlandii. Ukończyła studia prawnicze na Katolickim Uniwersytecie Ameryki.

fot. PAP/EPANymis Kolesidis

POWÓDŹ W TURCJI

Miesiąc po tym, jak powódzie i osunięcia ziemi spowodowały śmierć sześciu osób w tureckim regionie Morza Czarnego, ogromne opady wywołały kolejną powódź. Gdy ten numer „Idziemy” oddawaliśmy do

druku, wiadomo było o śmierci ośmiu osób. Wielu zaginęło, są też liczni ranni. Zniszczeniu uległo wiele dróg i mostów. Woda zalała też duże tereny w prowincjach Karabük i Kastamonu (na zdjęciu).

ZAKRYTY LODOWIEC RODANU

Środek gorącego lata, a tymczasem szwajcarski Lodowiec Rodanu odwiedzają turyści. Lodowiec położony jest w Alpach Umeńskich, w kantonie Valais. Z lodowca, na wysokości 1753 m nad poziomem morza, wypływa rzeka Rodan. By się nie topił, został przykryty specjalnymi białymi płachtami.

fot. PAP/EPANymis Kolesidis

TALIBOWIE ZWYCIĘŻYLI

Radykalni islamiści, talibowie, w błyskawicznym tempie opanowali Afganistan po tym, jak po 20 latach wycofały się z niego wojska amerykańskie i sojusznicze. Zajęli Kabul, a prezydent Ashraf Ghani uciekł do Tadżykistanu. Siły rządowe nie stawiały żadnego oporu, choć na ich szkolenie Amerykanie wydali miliardy dolarów. Talibowie

zapowiadają przywrócenie islamskiego prawa, szariat, co oznacza m.in. ograniczenie praw i swobód obywatelskich. Ambasada USA została pospiesznie ewakuowana, podobnie jak placówki dyplomatyczne innych krajów; Waszyngton zapowiedział, że lotniska w Kabulu strzec będzie 6 tys. żołnierzy USA.

fot. PAP/EPANymis Kolesidis

NACJONALIŚCI DEMONSTROWALI W KIJOWIE

„Nie dla kapitulacji!” – wołali nacjonaści spod znaku Korpusu Narodowego, którzy zorganizowali demonstrację niedaleko siedziby prezydenta na ulicy Bankowej w Kijowie. Protestowali przeciwko niekorzystnym ich zdaniem uzgodnieniom w sprawie Donbasu. Doszło do starć z siłami bezpieczeństwa. Rannych zosta-

ło kilkunastu policjantów i żołnierzy Gwardii Narodowej. Według szefa ukraińskiego MSW zamieszki sprowokowali protestujący. Korpus Narodowy powstał w oparciu o walczący w Donbasie ochotniczy pułk „Azow”. Jest ugrupowaniem skrajnie radykalnym i ma niktne poparcie społeczne.

ZBIORY DAKTYLI

Na Zachodnim Brzegu Jordanu trwają zbiory daktyli. Owoce te od tysięcy lat są ważnym elementem pożywienia na Bliskim Wschodzie. Rolnicy sadzą nowe palmy dak-

tylowe w okolicach Jerycha, aby zwiększyć produkcję. Na zdjęciu: palestyńscy rolnicy na polu palm daktylowych w wiosce Dżeftlik.

JESTEŚMY MŁODZI

Syryjska Fundacja Rozwoju Moudż we współpracy z ministerstwem edukacji tego kraju zorganizowała akcję sprzeciwu wobec zmuszania młodych ludzi do przedwczesnego zawierania małżeństw. Według danych ONZ o ile dziesięć lat temu nieletni zawierali ok. 10 proc. wszystkich ślubów, to teraz jest to aż 46 proc., co jest przede wszystkim następstwem wojny. Elementem akcji jest mural, powstający w rejonie al-Qalamoun niedaleko Damaszku.

■ **Zmarł kard. Somalo.** W wieku 94 lat zmarł w Watykanie były bliski współpracownik św. Jana Pawła II i kamerling Świętego Kościoła Rzymskiego kard. Eduardo Martínez Somalo. W 1979 r. Jan Paweł II powołał go na substytutę Sekretariatu Stanu, a na konsystorzu w 1988 r. włączył w skład Kolegium Kardynalskiego. W 1993 r. został kamerlingiem Kościoła katolickiego i w tym charakterze zarządzał Kościołem po śmierci Jana Pawła II 2 kwietnia 2005 r. Ustąpił z tej funkcji po ukończeniu 80. roku życia – 4 kwietnia 2007 r.

■ **Zmarł o. Giulio Berutti.** W wieku 77 lat zmarł 11 sierpnia włoski misjonarz w Bangladeszu o. Giulio Berutti. Znany był jako twórca unii kredytowych – spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych dla ubogich, które umożliwiły rozwój społeczno-gospodarczy w diecezji Dinajpur na północy kraju. Przyczyną zgonu były komplikacje związane z zachorowaniem na COVID-19.

■ **Patriarcha Bartłomiej przyjedzie do Kijowa.** Ekumeniczny patriarcha Konstantynopola Bartłomiej przyjeżdża na Ukrainę – po raz pierwszy po tym, jak przyznał w 2019 r. autokefalię nowo powstałemu Prawosławnemu Kościołowi Ukrainy (PKU), co wywołało ostry konflikt z Patriarchatem Moskiewskim. Czterodniowa wizyta, która ma rozpocząć się 22 sierpnia, związana jest z 30. rocznicą ogłoszenia niepodległości Ukrainy.

■ **Ryanair zostawił pasażerów.** Dziesięć dzieci i dwoje dorosłych, którzy mieli lecieć z Kijowa do Krakowa, by wziąć udział w festiwalu „Teatr bez granic”, zostawiono na lotnisku. Odprawa biletowo-bagażowa trwała długo, a nikt nie ogłosił, że powinni się spieszyć. Grupa pojechała do Krakowa autokarem.

■ **Syn Kaddafiego poszukiwany.** Prokuratorzy w Libii wydali nakaz aresztowania Saifa al-Islama Kaddafiego, syna zmarłego przywódcy Libii Muammara Kaddafiego, w związku z podejrzeniami o powiązania z rosyjskimi najemnikami z tzw. grupy Wagnera. Rosyjscy bojownicy po raz pierwszy pojawili się w Libii w 2019 r., kiedy dołączyli do sił rebelianckiego generała Khalifa Haftara. Są obwiniani o zbrodnie wojenne.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Co z wolnością religijną?

fot. opendoors.pl

22 sierpnia obchodzimy Międzynarodowy Dzień Upamiętniający Ofiary Aktów Przemocy ze względu na Religie lub Wyznanie. Dzień ten został ustanowiony w 2019 r. przez Zgromadzenie Ogólne ONZ i „stanowi reakcję na rosnącą liczbę przypadków prześladowań i dyskryminacji ze względu na wyznawaną wiarę”.

Co ciekawe, prace nad rezolucją rozpoczęły się z inicjatywy Polski i ostatecznie tekst wypracowany został przez 88 państw członkowskich ONZ. Nie dziwi to, jeśli weźmiemy pod uwagę skalę prześladowań na tle religijnym. I chociaż prześladowania dotyczą przedstawicieli różnych wyznań, to aż 80 proc. z nich dotyczy chrześcijan. Światowy Indeks Prześladowań, publikowany co roku przez organizację Open Doors, podaje, że obecnie ok. 309 mln chrześcijan zmagają się z prześladowaniami o wysokim i bardzo wysokim nasileniu. Na pierwszych miejscach krajów o wyjątkowej nietolerancji religijnej znajdują

się Korea Północna, Afganistan, Somalia, Libia, Pakistan, Erytrea, Jemen, Iran, Nigeria, Indie. Międzynarodowe organizacje pomocowe podają, że prześladowania wyznawców Chrystusa znacznie nasiliły się wraz z wybuchem pandemii CO-

VID-19, zwłaszcza w Afryce, gdzie za kryzys spowodowany koronawirusem obwiniani są chrześcijanie. Jednakże organizacja Open Doors zwraca uwagę, że skala prześladowań ciągle wzrasta na całym globie. Zatem trend ten nie dotyczy wyłącznie państw naznaczonych od lat prześladowaniami na tle religijnym, ale coraz więcej aktów przemocy wobec wierzących, przede wszystkim chrześcijan, ma miejsce w krajach wysoko rozwiniętych, cieszących się dotychczas niekwestionowaną wolnością religijną. Każdego dnia na całym świecie za swoją wiarę ginie trzynaścioro chrześcijan, a dwanaście kościołów i budynków sakralnych jest celem ataków.

Prześladowania nie omijają Polski. Jak podaje raport przygotowany i opublikowany przez Laboratorium Wolności Religijnej, w 2020 r. w naszym kraju doszło do 280 przypadków naruszeń prawa do wolności religijnej. Wśród naruszeń wolności figurują fizyczne ataki na osoby wierzące – zarówno świeckie, jak i duchowne

– niszczenie i znieważanie miejsc kultu oraz symboli religijnych, ograniczenie publicznego wyznawania wiary, dyskryminacja ze względu na przekonania religijne czy nawoływanie do nienawiści na tle różnic wyznaniowych. Jeszcze rok wcześniej przypadków naruszeń wolności religijnej w Polsce było 72.

Jednym z przykładów prześladowań wierzących w krajach Zachodu jest obecny zmasowany atak na Nathanaela Liminskiego, sekretarza stanu i szefa kancelarii landu Nadrenii Północnej-Westfalii, bliskiego współpracownika Armina Lascheta, kandydata koalicji CDU/CSU na urząd kanclerza Niemiec. Nathanael Liminski atakowany jest przez liberalne media, a ostatnio przez Socjaldemokratyczną Partię Niemiec (SPD) w spocie wyborczym z powodu tego, że jest... katolikiem. SPD w reklamie ostrzega przed Liminskim jako „ultrakatolickim powiernikiem Lascheta, dla którego seks przed ślubem jest sprawą tabu”. Ataki na Liminskiego wywołały falę poruszenia także poza samą partią CDU. Rzecznik prasowy Konferencji Episkopatu Niemiec napisał w oświadczeniu: „sposób, w jaki reklama wyborcza traktuje o wyrażaniu przekonania religijnego, uważamy za niewłaściwy”. Takie formy prześladowań wierzących są coraz częstsze w krajach wysokorozwiniętych. Dlatego w niedzielę 22 sierpnia o godz. 21 w całej Polsce zostaną podświetlone na czerwono budynki urzędów i instytucji kultury oraz obiekty użyteczności publicznej. Prześladowania wierzących bowiem nie są już ani odległym faktem historycznym, ani zjawiskiem mającym miejsce w dalekich zakątkach świata, ale zaczynają dotyczyć nas wszystkich. Zresztą, zawsze dotyczyły nas wszystkich jako jednej rodziny wierzących.

Papież na Słowacji

Ojciec Święty Franciszek gościć będzie na Słowacji od 12 do 15 września. – Wizyta papieża ma przede wszystkim wymiar duszpasterski, aby przypomnieć o wartościach, które może trochę zaniedbaliśmy i o których nie raz zapominamy, np. sprawy obrony życia. Ale jest też społeczny wymiar tej podróży, są to oczekiwania wielu osób, w tym także tych, którzy stoją daleko od Kościoła. Wszyscy oni również w obecnych czasach widzą w papieżu Franciszku autorytet, postrzegają go jako człowieka, który łączy ludzi i działa na rzecz pojednania – podkreśla bp Viliam Judák, ordynariusz diecezji Nitra.

Jak podkreślił w rozmowie z KAI, statystycznie Słowacja jest w większości katolicka. – Ale drugą sprawą jest życie: w jakim stopniu realizujemy w praktyce te wartości i zasady chrześcijańskie – wskazał.

i

Odszkodowanie od McDonald's?

Prawosławna Rosjanka złożyła do sądu w Moskwie pozew przeciw amerykańskiej sieci barów McDonald's za to, że z powodu ich reklamy złamała przepisy Wielkiego Postu.

W kwietniu 2019 r. firma розміściła w Omsku baner zachęcający m.in. do kupna cheeseburgerów i nuggetsów. Przechodząca obok reklamy kobieta uległa pokusie i zjadła proponowane danie, łamiąc post. Twierdzi, że jest to wina McDonald's, i domaga się odszkodowania.

Zdaniem jednego z duchownych prawosławnych kobieta winna raczej się wyświadzić, niż iść do sądu.

i

Dariusz Kowalczyk SJ

Hipokryzja neutralności

Marksiizm-leninizm był pełen sprzeczności, ale mu to nie przeszkadzało. Wręcz przeciwnie! Żywił się sprzecznościami, które miały być motorem rewolucji. Współczesne ideologie „postępu” też są pełne sprzeczności. Oto Trybunał Sprawiedliwości UE orzekł, że zakaz noszenia w pracy jakichkolwiek symboli religijnych „może być uzasadniony koniecznością prezentowania przez pracodawcę jego neutralnego wizerunku wobec klientów lub zapobiegania konfliktom w pracy”. Naprawdę?! Jeśli ekspedientka w sklepie będzie miała mały krzyżyk na szyi, znak jej chrześcijańskiej wiary, to tym samym firma nie jest neutralna? Wiele osób bardziej rażą paskudne tatuaże u ekspedientek i kelnerek, ale nic nie mówią, bo po prostu są tolerancyjne.

Właśnie! Tolerancja! Czyż nowoczesne firmy, w tym szczególnie globalistyczne korporacje, nie pretendują do tego, by uczyć prostactw tolerancji? A czy tolerancja nie oznacza także tolerowania symboli religijnych? Okazuje się, że gdy chodzi o symbole religijne, szczególnie katolickie, to dyskurs o potrzebie tolerancji często zostaje zastąpiony dyskursem o potrzebie neutralności. No bo przecież trzeba bronić wrażliwości wszelkiej maści chrystofobów, którzy na widok krucyfiksów dostają piana na ustach. Nienawidzący Kościoła katolickiego nie są wzywani do tolerancji. To raczej katolicy są wzywani – w imię neutralno-

ści – by się chowali ze swymi symbolami. Właściwie to nic nowego. Przecież komuna w XX w. też walczyła z religią, powołując się na neutralność. Szkoły, media itd. miały funkcjonować tak, jakby Boga i ludzi w Niego wierzących nie było. Ot! Zwyczaj-

ny zamordyzm, ale jak się go ubrało w hasła o neutralności i naukowości, to wielu myślało, że to nie zamordyzm, tylko nowoczesność i postęp.

O neutralności nie ma mowy, gdy chodzi o propagowanie „słusznych” dzisiaj ideologii, antyrasizmu „Black Lives Matter”, gender/LGBT. Wiadomo, że federacje piłki nożnej zabraniają promowania na stadionach piłkarskich jakichkolwiek symboli religijnych lub politycznych. I często za łamanie tego zakazu nakładają surowe kary. Ale już klękanie przed meczem, co ma swój oczywisty ładunek ideologiczny, jest dozwolone, a nawet promowane. Tak samo różne symbole LGBT. Bramkarz piłkarskiej reprezentacji Niemiec Manuel Neuer występował na mistrzostwach Europy z tęczową opaską LGBT, ale w tym przypadku władze piłkarskie ewidentnie się przestraszyły i dość bełkotliwie wytłumaczyły, że nie ma problemu, bo taka opaska to symbol różnorodności, w dodatku prezentowany w „słusznej sprawie”. Jasne! Już widzę, co by było, gdyby jakiś piłkarz wystąpił z opaską symbolizującą pro-life. Czy działacze stwierdziliby, że nie ma problemu, bo to przecież symbol szacunku dla życia? I tak oto okazuje się, że propaganda LGBT jest słuszna i neutralna, bo chodzi tylko o różnorodność.

Im kto bardziej krzyczy o neutralności, tym bardziej neutralny nie jest.

Ileż to razy czytałem, że szkoła powinna być neutralna, co znaczyło, że w szkole nie powinno być lekcji religii katolickiej. Przy czym zwolennikom tej opinii zupełnie nie przeszkadza fakt, że do szkół pchają się różne fundacje, które wciskają swoje ideologie pod płaszczykiem niby neutralnych szkoleń na temat przemocy, tolerancji, otwartości itp. Kiedy na Węgrzech wprowadzono prawo zakazujące propagowania w szkołach homoseksualizmu i zmiany płci, to rozległ się wrzask, a Unia Europejska grozi Węgrom sankcjami. A zatem domaganie się wyrzucenia religii ze szkół, choć jest ona przedmiotem nieobowiązkowym, nie budzi zastrzeżeń, ale zakaz mieszania dzie-

ciom w głowach „zmianą płci” to „faszyzm”. W takim kraju jak Polska uczenie dzieci, których rodzice sobie tego życzą, katolickiej hi-

storii, tradycji, doktryny jest czymś normalnym i oczywistym. Jednak w imię neutralności i tolerancji robi się ludziom pranie mózgów, aby uważali, że tak nie jest i że – co gorsza – od znajomości katolicyzmu bardziej istotna jest znajomość gender/LGBT oraz poczucie winy, że jest się białym, bo biali prześladowali czarnych.

Im kto bardziej krzyczy o neutralności, tym bardziej neutralny nie jest. Używa natomiast hasła „neutralność”, by zwalczać poglądy, które mu nie pasują, a propagować swoją opcję. Uczciwiej byłoby przyznać się do własnych poglądów, dyskutować, sprzeczać się wedle cywilizowanych zasad. Jezus Chrystus nie był neutralny. Głosił Ewangelię, a nie jakąś „neutralność”. I w imię Ewangelii przyjął śmierć krzyżową.

dkowalczyk@jezuici.pl
Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Przeciw niewolnictwu

Afrykańscy przywódcy religijni podpisali w Akrze wspólną deklarację przeciwko współczesnemu niewolnictwu. Przedstawiciele głównych religii Ghany, Wybrzeża Kości Słoniowej, Demokratycznej Republiki Konga i Nigerii zadeklarowali pracę na powstrzymaniem w ich społeczeństwach tego haniebnego procederu.

Deklaracja z Akry jest już ósmym dokumentem przeciwko niewolnictwu podpisanym w różnych częściach świata. Celem tych inicjatyw podejmowanych przez Kościół jest utworzenie międzynarodowej sieci, mającej na celu podniesienie świadomości ludzi w zakresie wszystkich form współczesnego niewolnictwa: prostytucji, pracy przymusowej, pracy dzieci oraz handlu organami. Celem jest także skuteczniejsza pomoc ofiarom i gromadzenie funduszy na wsparcie dla ocalałych. **i**

Kłamstwa o Matce Teresie

Nieprawdziwe wiadomości na temat św. Matki Teresy i dr. Anthony'ego Stephena Fauciego, słynnego amerykańskiego epidemiologa, rozsyłane świadomym przez pewien amerykański portal, wywołały ostrą reakcję środków przekazu. **i**

REKLAMA

Pielgrzymka do Medjugorie
10-17 września 2021 r.

Wiecej informacji pod nr tel. 730 704 709
e-mail: panjestmoimschronieniem@gmail.com
www.PanJestMoimSchronieniem.pl

Umówiliśmy się na spotkanie po jego wyjściu ze szpitala. Nie przewidywałem, że może to być już w niebie. Bo nie mam wątpliwości, że zmarły 13 sierpnia abp Henryk Hoser SAC już tam jest.

Był dla mnie więcej niż tylko dawnym przełożonym. Był przyjacielem. Ostatni raz rozmawialiśmy już tylko telefonicznie pod koniec lipca. Był bardzo słaby, choć w pełni sprawny intelektualnie, z charakterystycznym dla niego wysublimowanym poczuciem humoru. Mówienie sprawiało mu jednak trudność. Tracił oddech. To wówczas umówiliśmy się, że jak tylko opuści szpital, pogadamy dłużej, siedząc na ławce w pallotyńskim ogrodzie w Ołtarzewie. Wiadomo było jednak, że sytuacja jest zła.

BEZ PRZYWILEJÓW

Początki końca były zwyczajne. Ksiądz Arcybiskup przyjechał do Polski z Medjugoria, aby zaszczepić się przeciwko COVID, gdy przyszła kolej na jego grupę wiekową. Nie chciał korzystać z żadnych przywilejów jako dyplomata czy lekarz. Odwiedził mnie wówczas po raz ostatni.

fot. Wojciech Łączynski

Człowiek opatrznosciowy

ks. Henryk Zieliński

Przegadaliśmy z nim i z miejscowym proboszczem cały wieczór, bo Arcybiskup potrafił być duszą towarzystwa. Udzielał się także duszpastersko w diecezji, odprawiał pogrzeby księży, bierzmowania i inne celebry. Przed przyjęciem drugiej dawki preparatu zaraził się koronawirusem. Przebieg choroby był ciężki.

Zaczął się pobyt w jednym szpitalu, z którego po długim czasie wyszedł już bez wirusa, ale z bakterią szpitalną. To był powód leczenia w kolejnym szpitalu. Do tego doszedł uraz kręgosłupa wskutek upadku, a potem jeszcze inne zakażenie. W sumie w domu i w szpitalach przeleżał ponad cztery miesiące. Jego 78-letni organizm, doświadczony wcześniej chorobami tropikalnymi i trudami kilkudziesięcioletniej pracy misyjnej, tego nie wytrzymał. Zmarł, gdy w konkatredrze warszawsko-praskiej na Kamionku

rozpoczynaliśmy obchody 101. rocznicy Cudu nad Wisłą.

DLA KOŚCIOŁA

Był człowiekiem opatrznosciowym dla Kościoła powszechnego, Polski, diecezji warszawsko-praskiej, dla tygodnika „Idziemy” i dla mnie osobiście. Kiedy w 1969 r. zrezygnował z kariery naukowej na dawnej Akademii Medycznej w Warszawie, wstępując do seminarium duchownego księży pallotyńów w Ołtarzewie, od początku towarzyszyło mu pragnienie pracy na misjach. W sercu Afryki bardzo przydatne okazało się zarówno jego kapłaństwo, jak i wiedza medyczna. Po rzezi w Rwandzie, która rozpętała się, gdy odbywał szkolenia z zakresu USG w Warszawie, został wysłany przez Stolicę Apostolską do tego kraju pod nieobecność nuncjusza jako specjalny wysłannik, aby wizytować diecezje, przed-

stawiać kandydatów na wakujące biskupstwa i działać na rzecz pojednania zwaśnionych plemion. Nie był jeszcze wtedy biskupem.

Z tego doświadczenia abp. Hosera skorzystał później papież Franciszek, posyłając go najpierw w 2017 r. jako specjalnego wysłannika do Medjugoria dla „rozeznania sytuacji”. Komentując swoją decyzję dziennikarzom towarzyszącym mu w samolocie z Fatimy 13 maja 2017 r., Franciszek powiedział, że do tej trudnej misji mianował „zdolnego” biskupa, który „ma odpowiednie doświadczenie duszpasterskie”. Arcybiskup wówczas był jeszcze ordynariuszem diecezji warszawsko-praskiej, świeżo po ciężko przechorowanej malarii, której nabawił się, odwiedzając po latach Rwandę. Misja w osławionym „kotle bałkańskim” była rzeczywiście trudna. Ale raport z Medjugoria i propozycje

konkretnych rozwiązań, które przedstawił abp Hoser, tak przypadły Ojcu Świętemu do serca, że w następnym roku mianował abp. Hosera wizytatorem apostolskim dla Medjugoria na czas nieokreślony. Wkrótce potem Stolica Apostolska zniosła zakaz oficjalnych pielgrzymek do Medjugoria dla biskupów i księży. W większości była to jego zasługa.

Przed dwoma laty odwiedziłem Arcybiskupa w Medjugoriju. Cieszył się tam niezwykłym mirem biskupów, franciszkanów opiekujących się sanktuarium i świeckich. Do tego stopnia, że musiał unikać publicznego pokazywania się poza nabożeństwami. Ale ten człowiek w wieku 76 lat nauczył się ich języka, by odprawiać dla nich Msze i głosić im kazania! Zamieszkał w niewielkim mieszkaniu na poddaszu, nad kancelarią, gdzie mieściło się jego oficjalne biuro. Na śniadania i obiady chodził do franciszkańskiego klasztoru. Kolacje robił sobie sam, z tego, co miał w lodówce. Niejeden proboszcz w Polsce mógłby uczyć się od niego skromności i pokory. Ten tydzień spędzony z Arcybiskupem na rozmowach, milczeniu i modlitwie pozostaje dla mnie niezapomnianą lekcją.

DLA POLSKI

W Polsce abp Hoser pojawił się wtedy, kiedy był najbardziej potrzebny. Po śmierci św. Jana Pawła II przybierał na sile spór światopoglądowy i cywilizacyjny, który obejmował także sprawy małżeństwa, rodziny i szacunku dla ludzkiego życia. Polski episkopat nie miał w swoich szeregach nikogo, kto potrafiłby dawać odpór dyktaturze relatywizmu w tej sprawie i kto miałby odwagę narazić się potężnym ośrodkom sterowania nastrojami społecznymi. Wtedy właśnie w prawobrzeżnej Warszawie pojawił się biskup – lekarz, naturalnie odnajdujący się w środowisku medyków, genetyków i bioetyków, gromadzący wokół siebie najwybitniejszych ekspertów w tych dziedzinach. Druga strona mogła temu przeciwstawić tylko ślepą nienawiść.

Dzięki doświadczeniom zebranych podczas pracy w Paryżu, przy Wspólnocie Europejskiej w Brukseli i w watykańskiej Kongregacji Ewangelizacji Narodów znał prądy idące z Zachodu na długo przedtem, zanim pojawiły się w Polsce. Przejrzał ich cele i poznał mocodawców. Ale zaprzyjaźnił się także z wybitnymi myślicielami, jak choćby Marguerite Peeters, Gabriele Kuby czy Rémi Brague, którzy odsłaniają machinacje i mielizny współczesnej inżynierii społecznej. Do refleksji nie tyle nad zjawiskami i zdarzeniami, ile nad ich przyczynami, inspiracjami i ostatecznymi celami Arcybiskup był wybornym partnerem. Z wrodzoną inteligencją wymyślał nowe słowa na

określenie nienazwanych procesów i postaw. Wprowadził do użytku choćby pojęcie „chrześcijaństwo bezobjawowe”.

DLA DIECEZJI

W diecezji warszawsko-praskiej abp Hoser też okazał się właściwym pasterzem na te czasy. Utrwaliło się, że na Pradze są wybitni arcybiskupi, których głos jest słyszany również daleko poza diecezją. Abp Hoser doskonale się w tym odnalazł. Początki były jednak bardzo trudne. Zanim jeszcze pojawił się w Polsce, „Gazeta Wyborcza” piórem Katarzyny Wiśniewskiej rozpyływała się nad nim w zachwycie, jak to wraz z jego przybyciem rodzi się szansa na powiew nowoczesności i otwartości w episkopacie, bo przybywa

prawdziwy Europejczyk, obeznany z Zachodem. Przez pierwszy rok wiele wskazywało na to, że nadzieje „Gazety” mogą się spełnić – niestety. Kilka dni po ingresie trzeba było opanować zamieszanie wokół Radia Warszawa. Zaczęły wychodzić na jaw zadawnione skandale obyczajowe z udziałem duchownych, czasem bardzo wysoko postawionych. Arcybiskup trzymał dystans do księży z wyjątkiem bardzo wąskiego grona „doradców”.

Korekta nastąpiła równocześnie z obydwu stron. Arcybiskup jako przewodniczący Zespołu Ekspertów ds. Bioetycznych KEP i ordynariusz diecezji coraz wyraźniej zajmował stanowisko przeciwe w stosunku do oczekiwanego przez dawnych pochlebców. Przejrzawszy ich machinacje, zaczął się od nich zdecydowanie odcinać. Spotkała go za to fala nienawiści, oczerniania i zohydowania w mediach tzw. „głównego nurtu”. Próbowano z niego zrobić człowieka winnego rzezi w Rwandzie. W spektakl nienawiści włączył się nawet ksiądz, który publicznie insynuował, jakoby Arcybiskup miał się wobec niego dopuszczać najbardziej podłych czynów. Wtedy właśnie księża i świeccy stanęli murem – często dosłownie – za swoim biskupem, gdy reporterzy TVN dopuszczali się nawet zakłócania nabożeństw, którym miał przewodniczyć. Łody pękły. Coraz częściej przyznawali się z dumą, że jesteśmy „od Hosera”.

DLA MNIE

Moje relacje z abp. Hoserem też zaczęły się źle. Jacyś ludzie bardzo negatywnie nastawili go do mnie i do tygodnika „Idziemy”. Otrzymałem już nawet komunikat o terminie likwidacji naszego czasopisma. Na pierwszą audiencję u swojego biskupa czekałem prawie cztery miesiące! Trwała niespełna minuta. Napięcia dotyczyły kry-

tycznego tekstu na temat sprzedaży kolejki na Kasprowy, wytykania prezydentowi Komorowskiemu zamknięcia kaplicy w Wiśle i wielu innych spraw. W końcu poróżniliśmy się w nuncjaturze w obecności prawie całego episkopatu. Arcybiskup wyszedł z przyjęcia. Gorzej być nie mogło.

Nazajutrz zadzwonił Arcybiskup i... zaprosił na rozmowę. Wyjaśniliśmy sobie wszystko po męsku, wymieniliśmy numery telefonów i ustaliliśmy, że odąd już będziemy rozmawiać bez pośredników. Rozmawialiśmy często. Kiedy po jakimś czasie

W Polsce abp Hoser pojawił się wtedy, kiedy był najbardziej potrzebny.

zapytałem Arcybiskupa, czy nie ma uwag do tygodnika „Idziemy”, odpowiedział rozbijając: „Jakie ja teraz mogę mieć uwagi? Kiedy najbardziej potrzebowaliście mojego wsparcia, to ja chciałem was za-

mknąć. A dzisiaj dziękuję Bogu, że mi się to nie udało”. To wyznanie najlepiej chyba świadczyło o jego wielkości, szlachetności i pokorze. Od tej pory zacząłem mieć w Arcybiskupie przyjaciela.

Kiedyś zadzwonił do mnie i powiedział: „Ksiądz przyjedzie, musimy pogadać”. Przyjeżdżam, Arcybiskup robi kawę, pyta o redakcję, o trudności, o prognozy na najbliższy czas dla Kościoła i dla Polski. Pod koniec spotkania przypominam, że miał do mnie jakąś sprawę. Odpowiada: „Nic ważnego, znowu się na księdza skarżę”. „Kto znowu?” – pytam. Słyszę: „Ci, co zawsze. Chcieli, żebym z księdzem porozmawiał”. „Zatem słucham” – mówię. Na to Arcybiskup rozbijając: „A co my robimy, przecież rozmawiamy już od ponad godziny”. Będzie mi brakować tych rozmów pachnących kawą.

Jako pierwszy od stuleci biskup zakonnik abp Henryk Hoser SAC postanowił na emeryturze wrócić do swojego zgromadzenia, czyli do domu pallotynów w Ołtarzewie. Pojechałem z nim porozmawiać, żeby został w diecezji, bo jest nam potrzebny – jak dziadkowie w rodzinie, o których mówi papież Franciszek. W ostateczności żeby zamieszkał w którymś z domów pallotyńskich, ale na terenie diecezji, żeby był wśród nas. Wzruszył się. Ale postanowienia nie zmienił, bo tam już wyremontowali dla niego mieszkanie. – Pan Bóg może mieć wobec nas zupełnie inne plany – powiedział mi na odchodne, przekazując na pamiątkę dwa obrazy zdjęte ze ściany. Dwa tygodnie potem otrzymał papieską nominację do Medjugoria. Marzenia o emeryturze trzeba było odłożyć.

Teraz wraca do nas. Jako pierwszy z warszawsko-praskich biskupów spocznie w krypcie katedry św. Floriana.

W Rwandzie, w Polsce, na Watykanie i w Medjugoriu był kapłanem do zadań specjalnych. W Kościele będzie brakowało autorytetu abp. Henryka Hosera.

– Lekarz ciał i dusz, we wszystkich posługach abp. Hosera czuć było, że jest to „właściwy człowiek na właściwym miejscu”. Wniósł wiele w życie Kościoła. Mimo różnych ataków i prób zdyskredytowania go przez różne środowiska był człowiekiem bardzo życzliwym i zawsze umiał zachować pogodę ducha. Zawsze starał się znaleźć w drugim człowieku pozytywne cechy – powiedział abp Stanisław Gądecki, przewodniczący Episkopatu Polski, o zmarłym abp. Henryku Hoserze SAC.

– Wszechstronnie wykształcony, ze swoją wiedzą teologiczną, medyczną, znajomością świata, doświadczeniem duszpasterskim miał wiele do zaproponowania, jako ordynariusz dużo po sobie zostawił – mówi bp Romuald Kamiński, następca abp. Hosera w diecezji warszawsko-praskiej.

– Będzie brakowało jego głosu w sprawach medycznych i bioetycznych. Miał ogromną wiedzę, ale i intuicję wyprzedzania, sygnalizowania pewnych problemów, które w życiu społecznym dopiero miały się pojawić – ocenia biskup pomocniczy diecezji warszawsko-praskiej Jacek Grzybowski.

KAPŁAŃSTWO PRZED MEDYCYNĄ

Abp Henryk Hoser wywodził się z rodziny wielkich ogrodników. Pradziadek Piotr Hoser przybył w 1844 r. do Warszawy i został zarządcą Ogrodu Saskiego, który pod jego okiem rozkwitł. Nieprzypadkowo jedna z ulic w Wilanowie nosi imię Hoserów, którzy znacząco wpłynęli na rozwój SGGW – największej w Polsce uczelni rolniczej. Bolesław Prus odnotował w „Lalce”, że kwiaty do Grobu Pańskiego w kościele św. Krzyża dostarczali Hoserowie.

Dzieciństwo Henryka Hosera, który przyszedł na świat 27 listopada 1942 r. w Warszawie, nie było łatwe. Ojciec Janusz, członek AK, podczas rzezi Woli w czasie powstania warszawskiego został rozstrzelany na dziedzińcu fabryki Franaszka.

Mama Halina Hoser, inżynier rolnictwa, po wojnie sama musiała zająć się wychowaniem syna i starszej od niego o rok córki Julii. Także odbudowywaniem ogrodniczej Firmy Braci Hoser. Zamieszkali w podwarszawskim Żbikowie. Rodzinny dom kształtował jego charakter i osobowość na dalsze lata.

fol. xix

Abp Hoser w otoczeniu sióstr pallotynek z różnych kontynentów

Spełniona misja

Irena Świerdzewska

– Mama powtarzała, że na pierwszym miejscu w życiu ma być Pan Bóg. Władała językiem niemieckim, francuskim i angielskim, znała łacinę. Uczyla brata ministrantury. Na Msze święte, nabożeństwa majowe i październikowe chodziliśmy wtedy do kaplicy sióstr westiarek w Duchnicach – przed laty opowiadała „Idziemy” prof. Julia Hoser-Krauze, genetyk.

Liceum Ogólnokształcące im. Tomasz Zana rodzeństwo Hoserów ukończyło w Pruszkowie. Henryk wybrał klasę z rozszerzonym językiem francuskim. Jak sam później mówił, o wyborze medycyny zdecydowała m.in. lektura książki Maxence’a van der Meersche „Ciała i dusze”.

Na warszawskiej Akademii Medycznej był w gronie najlepszych studentów, angażował się w sprawy uczelni, był przewodniczącym Uczelnianego Sądu Koleżeńskiego Zrzeszenia Studentów Polskich. Wśród kolegów cieszył się sporym autorytetem. Świetnie tańczył, pływał, ukończył kurs ratownika i kurs żeglarski. Po

ukończonych w 1966 r. studiach przez dwa lata pracował jeszcze w Zakładzie Anatomii Prawidłowej, a w 1969 r. – na oddziale internistycznym w szpitalu rejonowym w Żybiecach. Profesor Witold Sylwanowicz wiązał z Henrykiem Hoserem duże nadzieje, a jako człowiek głęboko wierzący skomentował decyzję o kapłaństwie: „Trudno, wyższa władza zwyciężyła”.

Jak wspominał abp Hoser, na decyzję o kapłaństwie i na jego styl niemalże wpływ miał szkolny katecheta ks. Aleksander Kamiński. Do pallotyńskiego seminarium młody lekarz przyszedł z przekonaniem o powołaniu misyjnym. Dlatego założył w Oltarzewie Koło Misyjne, stawiające sobie za cel codzienną modlitwę za misje i misjonarzy. W 1974 r. diakon Hoser przyjął święcenia kapłańskie z rąk bp. Władysława Miziołka. Zaraz potem wyjechał do Paryża na kurs języka francuskiego do Alliance Française i kurs medycyny tropikalnej w centrum Pitié-Salpêtrière i w szpitalu Claude Barnard.

WYMARZONE MISJE

W 1975 r. był już w Rwandzie, gdzie pallotyni pracowali na misjach od czterech lat. Szybko się zorientował, jakiej pomocy potrzebują afrykańskie rodziny. Uczyl naturalnych metod rozpoznawania płodności. Służył jako kapłan i jako lekarz. W Kigali założył Centrum Zdrowia Gikondo i ośrodek monitoringu AIDS. Na początku września 1993 r. wyjechał z Rwandy, aby odbyć rok formacyjny. Przebywał w Jerozolimie, potem na stażu ultrasonografii w Warszawie. W tym czasie w Rwandzie rozgorzała wojna między plemionami Hutu i Tutsi. Żaden z biskupów rwan-dyjskich nie mógł przybyć na Synod Specjalny dla Afryki, rozpoczęty w kwietniu 1994 r. Ks. Hoser stał się ich głosem i przedstawiał problemy kraju. Kiedy wygasła fala ludobójstwa, w sierpniu 1994 r. wrócił do Rwandy ze specjalną misją – wizytatora apostolskiego, którego celem była pomoc w odbudowywa-

niu tamtejszego Kościoła. Wizytował diecezje, mianował administratorów apostolskich na wakujące diecezje, pomagał biskupom i kapłanom organizować na nowo pracę duszpasterską. Pod koniec 1994 r. ustanowiono chargé d'affaire nuncjatury, któremu powierzono śledzenie spraw społeczno-politycznych w Rwandzie, natomiast zadaniem ks. Hosera było prowadzenie spraw duszpasterskich.

Po 21 latach pracy w Rwandzie i Kongu ks. Hoser dostał nową misję w Europie. Został przełożonym Regii Miłosierdzia Bożego księży pallotynów we Francji i członkiem Rady Misyjnej Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonnych w tym kraju. Na obrzeżach Paryża współprowadził znany ośrodek polonijny Centre du Dialogue w Montmorency. Tu spotykali się nasi krajanie: Giedroń, Miłosz, Kisielewski, Bartoszewski. W ośrodku spotykali się też opozycjoniści.

W 2004 r. ks. Hoser został przełożonym prokury misyjnej w Brukseli i duszpasterzem w strukturach UE, rok później – przewodniczącym Papieskich Dzieł Misyjnych i sekretarzem pomocniczym Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów. Po raz pierwszy te dwa urzędy połączono. I po raz pierwszy funk-

rza Kongregacji ds. Ewangelizacji Narodów oraz przewodniczącego Papieskich Dzieł Misyjnych, Benedykta XVI miał dla niego kolejną misję.

Diecezja warszawsko-praska 24 maja 2008 r. otrzymała w jego osobie nowego ordynariusza. Dla nominata, patrząc z perspektywy nieobecności w kraju przez ponad trzydzieści lat, było to szczególne wyzwanie.

– Jako ordynariusz bardzo dużo po sobie zostawił, m.in. spojrzenie na zadania misyjne wspólnoty diecezjalnej. Nikt z nas nie był do tego przygotowywany. Za jego czasów diecezja zaczęła prowadzić misję w Sierra Leone – mówi bp Romuald Kamiński. – Drugim wymiarem jego służby była troska o duszpasterstwo rodzin – tworzenie ośrodków zajmujących się przygotowaniem do małżeństwa i pomocą duchową dla małżeństw w kryzysie, na wyższym poziomie wyniósł pracę poradni rodzinnych – podkreśla bp Kamiński.

Był jak prorok. Przestrzegał przed zagrożeniami, z którymi już borykały się kraje za-

genetyków, moralistów i etyków. Sporo dokumentów Komisji jest podpisanych przez abp. Hosera – mówi bp Jacek Grzybowski, członek Komisji.

– Prywatnie abp Hoser był człowiekiem bardzo życzliwym innym, nie było w nim niechęci, złych emocji wobec drugiej osoby. Ujmował spokojem, pogodą ducha i poczuciem humoru – dodaje bp Grzybowski.

Prof. Marek Krawczyk, były rektor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, kolega abp. Hosera ze studiów, podkreśla, że dla niego liczył się drugi człowiek i re-

lacje z nim. – Chętnie bywał na inauguracjach roku akademickiego, spotkaniach opłatkowych. Czuł się związany z uczelnią, z której wyszedł. Kiedy LO im. Zana, którego obydwa jesteśmy absolwentami, było zagrożone likwidacją, za-

angażował się w jego obronę. W okresie świąt przysyłał mi kartki z życzeniami – nie SMS-y czy e-maile. Ujmował serdecznością. Mieliśmy bardzo dobre relacje – opowiada prof. Krawczyk.

– Miałam zaszczyt poznać abp. Henryka Hosera dzięki tygodnikowi „Idziemy” – mówi Dorota Gawryluk, dziennikarka Polsatu. – Każde spotkanie było wyjątkowe – nie tylko z najważniejszą postacią Kościoła w Polsce, ale człowiekiem wielkiego formatu. Z ogromną wiedzą, określonymi zasadami, znającym realia polityczne, społeczne, ogólnosiawiatowe; inteligentnym, pełnym humoru, dostępnym dla innych. Abp Henryk Hoser był też gościem „Wydarzeń” Polsat News. Jako rozmówca – niezwykle cierpliwy, można było zadać każde pytanie, co także pokazuje miarę wielkości człowieka. Odpowiadał tak, żeby widzowie zrozumieli, wszystko tłumacząc przez pryzmat wiary. Pamiętam przed rozmową na antenie w wąskim gronie opowiadaliśmy, kto jakie piosenki lubi, potem zaczęliśmy śpiewać, a abp Hoser razem z nami. Ujęła wszystkich jego zwyczajność. Był człowiekiem Kościoła. Po powrocie do Polski nie przyłączył się do żadnej grupy politycznej czy towarzyskiej i nie porzucił wyznawanych zasad, co spowodowało falę hejtu. Jej siła świadczyła o sile osobowości i oddziaływania abp. Henryka Hosera – ocenia Dorota Gawryluk.

Spodziewaliśmy się, że jeszcze będzie służyć Kościołowi swoją wiedzą i autorytetem. Zarówno w Polsce, jak i w Medjugorju, gdzie papież Franciszek ustanowił go swoim specjalnym wysłannikiem. Został jednak wezwany przez swojego Mistrza i będzie wspierać nas teraz z innej, niebiańskiej perspektywy.

Abp Henryk Hoser z naszymi dziennikarkami: Moniką Odrobińską i Ireną Świerdzewską

cje powierzono osobie spoza środowiska watykańskiego.

W marcu 2005 r. został mianowany biskupem i wyniesiony do godności arcybiskupa przez Jana Pawła II. Sakrę przyjął w uroczystość św. Józefa opiekuna Kościoła. Jego dewizą stały się słowa z Listu św. Jana: „Deus est maior” – „Bóg jest większy”. – Większy od naszych ograniczeń, zła tego świata – jak sam mówił w jednym z wywiadów.

ZAMIAST EMERYTURY

Kiedy sądził, że ostatnią jego posługą przed emeryturą będzie praca sekreta-

chodniej Europy. Podkreślał, że rewolucja kulturowa gender jest dużo większym zagrożeniem dla człowieka niż komunizm. Tym mocniej zabiegał o ochronę rodziny, przestrzegał przed stosowaniem antykoncepcji i korzystaniem z in vitro, za co środowiska lewicowe przypuściły na niego atak.

– Stawianie po stronie najsłabszych, w obronie dzieci nienarodzonych, ale też osób wykluczonych z życia społecznego było dla abp. Henryka Hosera niezwykle istotne. Był inicjatorem utworzenia Komisji Bioetycznej w Konferencji Episkopatu Polski. Stworzył duży zespół fachowców lekarzy,

W SKRÓCIE

■ **Zrzuty z Polski.** Tydzień trwała misja polskich strażaków pomagających gasić pożary w Turcji. Zabrali ze sobą sprzęt potrzebny do gaszenia pożarów ze śmigłowca, m.in. duży zbiornik na wodę, o pojemności 3 tys. litrów; mniejszy zbiornik, o pojemności 1,5 tys. litrów, zabrano na pokładzie policyjnego śmigłowca S-70i Black Hawk. Tureccy strażacy wraz ze wsparciem z Chorwacji, Hiszpanii, Ukrainy, Rosji, Azerbejdżanu i Iranu walczyli z pożarami lasów na południowym wybrzeżu kraju. Pomoc zadeklarowała także Grecja, z którą Turcja ma napięte stosunki dyplomatyczne.

materiały prasowe

■ **„Twórcza odwaga”** – pod tym hasłem po raz piąty odbędzie się pielgrzymka „Obleżenie Jasnej Góry. Mężczyźni u tronu Królowej”. W programie – prócz Eucharystii – cykl nauk, m.in. bp. Grzegorza Rysia. Program pielgrzymki związany jest z Rokiem św. Józefa, ogłoszonym przez papieża Franciszka z okazji 150-lecia ogłoszenia św. Józefa patronem Kościoła powszechnego. Informacje o wydarzeniu oraz formularz zapisów: oblezenie.mezczyzni.net.

■ **Koniec mafii reprywatyzacyjnych.** Prezydent Andrzej Duda podpisał nowelizację kodeksu postępowania administracyjnego dotyczącą znacjonalizowanego mienia, w tym nieruchomości. Nie będzie już można uchylić żadnej decyzji administracyjnej w tym zakresie, nawet wydanej z naruszeniem prawa, jeżeli od jej doręczenia lub ogłoszenia upłynęło 10 lat. Z mocy prawa mają też być umarzone wszystkie postępowania administracyjne, jeżeli od wydania decyzji upłynęło 30 lat. Prezydent jest przekonany, że wraz z jego podpisem kończy się epoka chaosu prawnego, mafii reprywatyzacyjnych, niepewności milionów Polaków i braku poszanowania dla elementarnych praw obywateli. Nowelizacja wywołała napięcia na linii Polska–Izrael.

■ **Lex TVN.** Sejm przyjął nowelizację ustawy o radiofonii i telewizji, która zakłada ograniczenie do 49 proc. kapitału spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego dla nadawców otrzymujących koncesje radiowe i telewizyjne od Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji. Ustawa nazywana jest popularnie „lex TVN” (TVN24 nazywa ją „lex anty-TVN”), bo dotyczy sytuacji jednego tylko nadawcy w Polsce. Ustawa trafi teraz do Senatu.

fot. PAP/Marcin Obara

ŚWIĘTO WOJSKA

– Życzę, abyście do arsenału polskiej armii nieustannie dokładali najważniejszą broń – to, co w języku wojskowym nazywa się „morale” – wierność prawdzie, odwagę i etos służby – mówił abp Józef Guzek, metropolita białostocki nominat i administrator apostolski Ordynariatu Polowego, który w uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny przewodniczył w katedrze polowej Mszy świętej w intencji ojczyzny. Eucharystia zainaugurowała centralne obchody Świę-

ta Wojska Polskiego i 101. rocznicy Bitwy Warszawskiej. We Mszy świętej uczestniczył prezydent RP Andrzej Duda z małżonką. – Święto Wojska Polskiego to ważny dzień dla całej rodziny wojskowej; zebraliśmy się, aby oddać hołd żołnierzom Wojska Polskiego, którzy w 1920 r. uratowali niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej – mówił z kolei szef MON Mariusz Błaszczak podczas uroczystej zmiany wart przy Grobie Nieznanego Żołnierza na placu Piłsudskiego w Warszawie.

WNIEBOWZIĘCIE
W KALWARII
PACŁAWSKIEJ

Oratorium ku czci o. Wenantego Katarzyńca z okazji 100. rocznicy jego śmierci było jednym z punktów Wielkiego Odpustu Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kalwarii Pacławskiej k. Przemyśla. Uroczystości co roku gromadzą rzesze wiernych z całego kraju. Odpust zainaugurowało poświęcenie szat Matki Bożej w kościele, po którym odbyła się procesja z figurą Matki Bożej Zaśniętej do Jej kaplicy – domku. Przez kilka dni odbywały się Msze święte, nabożeństwa, w tym różańcowe, o uzdrowienia, a także procesje, w tym ze świecami. Figura wróciła do kościoła w dniu święta Wniebowzięcia. Kalwaryjskie sanktuarium często nazywane jest Jerozolimą Wschodu.

fot. PAP/Darek Delmanowicz

ZWYCIĘSTWO MAKSYMILIANA

W 80. rocznicę męczeńskiej śmierci o. Maksymiliana Kolbego w byłym niemieckim obozie koncentracyjnym KL Auschwitz Eucharystia została odprawiona równocześnie w kościele franciszkanów w Harmężach oraz w kościele św. Maksymiliana w Oświęcimiu.

W tej ostatniej udział wzięli przedstawiciele władz kościelnych, parlamentu, władz rządowych i samorządowych. Mszy przewodniczył Ludwig Schick, arcybiskup Bambergu. W homilii ks. dr Marek Studenski powiedział: – Takie osoby jak św. Maksymilian mówią o tym, że można było zdobyć się na wyżyny człowieczeństwa, że człowiek jest zdolny do wielkich zwycięstw, że można zwyciężyć, że można pokonać cierpienie. Można nawet, niosąc swój własny krzyż nie do zniesienia, służyć innym i jeszcze innych podnosić na duchu.

fot. PAP/Art Service 2

OFIARY ZIDENTYFIKOWANE

fot. PAP/Marcin Obara

W Pałacu Prezydenckim w Warszawie odbyła się 12 sierpnia uroczystość wręczenia not identyfikacyjnych rodzinom ofiar komunistycznego i niemieckiego terroru. Ujawniono nazwiska i sylwetki 26 osób, których szczątki zostały odnalezione i zidentyfikowane w ramach prac prowadzonych przez Biuro

Poszukiwań i Identyfikacji IPN. Wręczenie not identyfikacyjnych to zwieńczenie często wieloletnich wysiłków pracowników Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN. Poprzednia uroczystość wręczenia not identyfikacyjnych odbyła się 3 grudnia 2019 r. Ujawniono wówczas nazwiska 16 osób.

RZEŹBIONA BIBLIA

Abp Marek Jędraszewski poświęcił odnowiony ołtarz autorstwa Wita Stwosza w krakowskiej bazylice Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. – Ta swoista Biblia z lipowego drewna, z dwustu rzeźbami i tysiącami detali snycerskich, wskazuje na chrześcijański porządek życia według łaski i błogosławieństw, które odkrywamy u Syna Bożego i Najświętszej Maryi Panny – mówił ks. Dariusz Raś, podkreślając, że ołtarz mariacki przeżywał razem z Polakami ich losy. Proboszcz parafii mariackiej wspominał tułacz i wojenny los ołtarza, gdy został zagra-

fot. Biuro Prasowe Archidiecezji Krakowskiej

biony przez hitlerowców w 1939 r. Został odnaleziony przez aliantów w bunkrach zamku w Norymberdze. Później przez jedenaście lat był „internowany” w ramach prześladowań chrześcijaństwa, a do macierzystego kościoła powrócił dopiero w roku 1957. Ks. Dariusz Raś zaznaczył, że obecna uroczystość jest też okazją do dziękczynienia za wiele lat wysiłku konserwatorskiego i badawczego.

MŁODZI ZMIENIAJĄ ŚWIAT

Uczestnicy Akademii Liderów Fundacji Świętego Mikołaja są dowodem na to, że nawet w trudnych warunkach można zmieniać

materiał prasowe

świat na lepsze i rozwijać lokalne społeczności. Karolina i Magda z Rzeszowa będą organizować specjalne koncerty w hospicjach, domach seniora i domach opieki społecznej w swoim mieście.

Wierzą, że ich projekt może zmienić życie nie tylko pensjonariuszy tych domów, ale także młodych ludzi. Ola ze Strzałkowa (woj. wielkopolskie) opracowuje trasy wycieczek rowerowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych z przystankami w ważnych dla historii Strzałkowa miejscach. Kamil z Katowic przygotowuje serię krótkich przedstawień teatralnych, skierowanych do dzieci w wieku od 3 do 6 lat – o tym, jak oszczędzać wodę, energię elektryczną i dlaczego to jest takie ważne.

■ **Odbudowa pałacu Saskiego.** Prezydent Andrzej Duda podpisał ustawę o odbudowie pałacu Saskiego, pałacu Brühla oraz kamienic przy ul. Królewskiej w Warszawie. Obecnie jedynym śladem zniszczonego przez Niemców w 1944 r. pałacu jest fragment trzech środkowych arkad, w których znajduje się Grób Nieznanego Żołnierza.

■ **Pomoc dla Afgańczyków.** Premier Mateusz Morawiecki zdecydował o wystawieniu wiz humanitarnych dla 45 osób, które współpracowały z Polską, delegaturą UE w Kabulu, i członków ich rodzin. Wiceszef MSZ Paweł Jabłoński zapewnił, że resort podejmuje działania na rzecz ewakuacji tych osób z Afganistanu.

fot. Facebook/bp Marek Solarczyk

■ **Pobudka biskupa.** By obudzić uczestników 43. Pieszej Pielgrzymki Diecezji Radomskiej na Jasną Górę, bp Marek Solarczyk gra na rogu myśliwskim.

■ **Dane dla Komisji.** Abp Wojciech Polak, delegat KEP ds. ochrony dzieci i młodzieży, przekazał 13 sierpnia br. Państwowej Komisji ds. Pedofilii wyniki analiz danych statystycznych zebranych w ramach dwóch przeprowadzonych kwerend, a także formularze sprawozdawcze, które posłużyły do zebrania tych danych.

■ **Razem charytatywnie.** Wojewoda mazowiecki Konstanty Radziwiłł oraz dyrektor Caritas Polska ks. Marcin Izycki podpisali porozumienie o współpracy w prowadzeniu działalności charytatywno-opiekuńczej i w ramach działalności pożytku publicznego.

■ **Ćwierć wieku na drodze.** Setki rekolekcji, konferencji, rozmów indywidualnych, cztery regiony w Polsce (w Wesołej, Łodzi, Lublinie i Krakowie-Katowicach), formacja małżeństw i młodzieży – zainicjowana we Francji w latach 70. Wspólnota Chemin Neuf obchodzi 25-lecie obecności w Polsce.

■ **Męczennikowi komunizmu.** Na 18 sierpnia w kościele w Trzablicach-Pelagowie zaplanowano Mszę św. w intencji ks. Romana Kotlarza, a po niej przemarsz w kierunku jego izby pamięci, gdzie ma się odbyć uroczyste przekazanie odznaczeń przyznanych pośmiertnie duchownemu.

■ **Prymas na monetach.** Osiemdziesiąt trzy monety i medale z wizerunkiem kard. Stefana Wyszyńskiego i inne dotyczące go pamiątki można zobaczyć w Muzeum Monet i Medali Jana Pawła II w Częstochowie na wystawie „Kard. Stefan Wyszyński na monetach i medalach świata”.

Jacek Karnowski

Fałszywa gra

Konieczność nowelizacji kodeksu postępowania administracyjnego była oczywista: tylko w ten sposób można było zablokować dziką reprivatyzację. I tylko w ten sposób ostatecznie uregulować status prawny tysięcy budynków, które teraz stoją i niszczeją w wielu miastach. 77 lat po wojnie i 32 lata po upadku komunizmu trudno godzić się ze stanem niepewności w tak ważnej sprawie. Tym bardziej że w tle była krzywda tysięcy ludzi, którzy tracili domy, bo zgłosił się ktoś, kto miał – realny lub fikcyjny – mandat do roszczenia. Jak słusznie zauważył prezydent Andrzej Duda w trakcie podpisania ustawy: „Ofiarą mógł być każdy, kto urodził się w niewłaściwym czasie i miejscu, a reprivatyzacja, która miała przywracać sprawiedliwość, stała się niemal synonimem niesprawiedliwości i ludzkiej krzywdy”.

Na ustawę bardzo ostro zareagował jednak Izrael. Szef dyplomacji tego państwa Jair Lapid zadeklarował: „Dawno minęły czasy, kiedy Polacy krzywdzili Żydów bez konsekwencji. Dziś Żydzi mają własny, dumny i silny kraj. Nie boimy się antysemickich gróźb i nie mamy zamiaru przynikać oczu na haniebną postępowanie antydemokratycznego rządu polskiego”.

Trudno dostrzec związek między powyższymi słowami a treścią polskiej nowelizacji. Można odnieść wrażenie, że sam fakt zignorowania sugestii strony izraelskiej jest działaniem niemal pogromowym.

Wym. To w istocie próba straszenia polskiego rządu i społeczeństwa. I kto wie, czy nie byłby to straszak skuteczny, gdyby nie doświadczenia sprzed kilku lat, z okresu bojów o tzw. ustawę o IPN, która wprowadzała kary za przypisywanie Polsce sprawstwa

Holocaustu. Polska klasa polityczna i opinia publiczna oberwały wówczas mocno, ale także dostrzegły nieracjonalność i przemocowość polityki Tel Awiwu względem Warszawy. Prysły złudzenia, pozostała świadomość, że nie można cofać się bez końca.

Izraelski atak na nowelizację KPA to także element rozgrywki wewnątrzizraelskiej. Ale nie tylko: z naszego punktu widzenia

to jasny sygnał, że dalekosiężnym celem Tel Awiwu jest otwarte postawienie sprawy roszczeń. Wydaje się to kwestią czasu, a brutalne fałszowanie historii II wojny światowej jest ważnym elementem tego procesu. Polskę sadza się na ławie oskarżonych, wyolbrzymiając pojedyncze tragedie. Charakterystyczna jest tu wypowiedź Szewacha Weissa, byłego ambasadora Izraela w Polsce:

„Są różne możliwości zadośćuczynienia Żydom przez Polskę, np. kompensując straty. Nigdy nie uzyska się prawdziwej sumy, to jest niemożliwe, ponieważ Polska straciła bardzo dużo i nie może tyle zapłacić. By odbudować się z gruzów, potrzebne były ogromne wysiłki. Potrzebna jest tutaj miła i ludzka atmosfera, to bardzo ważne. Ale ten problem trzeba w końcu załatwić”. Skoro tak mówi Weiss, to co myślał inni? Na marginesie, Weiss twierdzi, że „po wojnie Polska była jedynym krajem, który wypędził i stworzył antysemicką atmosferę w 1956 i 1968 roku”.

Skoro nawet październikowa destalinizacja stała się aktem antysemickim, to o „miłą i ludzką atmosferę” będzie bardzo trudno.

Były minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski uważa, że politycy tacy jak Jair Lapid „szafują interesem narodowym dla własnych, partyjnych celów”: „Chęć zdominowania sceny politycznej, otrzymania poparcia większości społeczeństwa poprzez właśnie tego typu politykę widać przesłania im myślenie o bezpieczeństwie własnego kraju i poszukiwaniu sojuszników w Unii Europejskiej. Przesłania im również wszystkie te interesy łączące nas przez historię, interesy ekonomiczne między Polską a Izraelem”.

Teoretycznie to prawda, ale już od kilku lat wiemy,

że nie mamy w ręku żadnej karty, która byłaby dla Izraela rzeczywiście istotna. Nasze wsparcie dla polityki Tel Awiwu

na forum międzynarodowym było – trzeba to przyznać – inwestycją jałową. W tych warunkach najroztrośniejsze wydaje się trzymanie wyważonego dystansu. Pozostaje czekać na coś, co pozwoli zbudować realną symetrię relacji. Albo na otrzeźwienie naszych partnerów.

Skutkiem konfliktu jest obniżenie rangi relacji dyplomatycznych: zgodnie z decyzjami izraelskiego MSZ nowy ambasador Izraela w Polsce nie przyjedzie do Polski, a ambasador Magierowski nie wróci do Tel Awiwu. I pewnie to nie koniec. Jedno wszakże wydaje się optymistyczne: jak dotąd Izraelowi nie udało się nakłonić Waszyngtonu do uderzenia w Polskę w tej sprawie. Administracja Bidena dostrzegła, że to fałszywy alarm i fałszywa gra.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

Tylko z kartą

Tylko osoby z kartami wstępu będą mogły wziąć udział w uroczystościach beatyfikacyjnych prymasa Wyszyńskiego i matki Elżbiety Czackiej w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie. Komitet organizacyjny zaapelował, „aby nie organizować spontanicznych grup parafialnych, które bez uzgodnienia z organizatorami zamierzałyby uczestniczyć w beatyfikacji”. Stojący na jego czele bp Rafał Markowski prosi „o duchową łączność i wspólną modlitwę poprzez media transmitujące uroczystość”. Transmisję przeprowadzi TVP, która udostępni sygnał innym stacjom telewizyjnym oraz radiowym. W wielu miejscach Polski, m.in. przy katedrach, zorganizowane zostaną telemoty, ułatwiające łączność z Warszawą przez telebimy i modlitwę. W Świątyni Opatrzności Bożej będą jedynie delegacje wszystkich polskich diecezji oraz środowisk i instytucji związanych z kard. Wyszyńskim i matką Czacką. Ograniczenia i limity uczestników spowodowane są trudnymi do przewidzenia scenariuszami rozwoju pandemii COVID-19 – podkreślają organizatorzy uroczystości beatyfikacyjnej.

1

Pamiętka beatyfikacji

fol. materiały prasowe

Z okazji beatyfikacji kard. Stefana Wyszyńskiego oraz matki Elżbiety Róży Czackiej z inicjatywy Centrum Życia i Rodziny powstaje księga pamiątkowa. Pod adresem www.prymasowiwyszynskiemu.pl można wpisać prośby i podziękowania do nowych błogosławionych. Księga będzie wystawiona na uroczystościach beatyfikacyjnych 12 września.

1

Odejdzie ks. abp. Henryka Hosera do domu Ojca to dla Polski i Kościoła duża strata. Będzie brakowało tego mądrego Kapłana o wielkiej wiedzy i sile ducha. Wieczne odpoczywanie racz Mu dać, Panie! R.I.P.

Taki wpis zamieścił na Twitterze prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Andrzej Duda. Zmarłego Arcybiskupa wspominają duchowni i świeccy.

– Jego doskonałe przygotowanie od strony medycznej i duchowej sprawiało, że stawał zawsze w obronie życia jako największego daru od Boga. Żył nauką Kościoła i tę naukę głosił. Stąd uczestniczył w synodzie poświęconym rodzinie. W Konferencji Episkopatu Polski był przewodniczącym Komisji ds. Bioetycznych i przypominał, czym jest życie i jakimi wartościami powinno być wypełnione. Dlatego doświadczał również krytyki ze strony tych, którzy nie akceptują prawa Bożego i nauczania Kościoła – powiedział KAI abp Tadeusz Wojda, który od 40 lat znał śp. abp. Hosera.

– Abp Hoser był wysokiej klasy ekspertem znającym sztukę medyczną, dlatego jako lekarz doskonale znał ludzką naturę, a jako kapłan nauczanie Kościoła. Łączył te dwie dziedziny, wyznaczając współczesnemu człowiekowi drogę, którą należy podążać – dodał abp Wojda. – Jednocześnie jawił się jako osoba nietuzinkowa. Poprzez jego posługę rodziło się wiele dobra w Polsce, Paryżu, Rwandzie, Belgii, Rzymie i Medjugorju, dokąd pojechał jako wysłannik papieża. Dzisiaj Medjugorje jest ogromnie wdzięczne za jego posługę. Trzeba więc i nam dziękować Bogu za dar jego życia, a jednocześnie przypominać to, czym żył i co głosił, bo jest to piękna i bogata spuścizna duchowa, kulturowa, ludzka, misyjna – zaznaczył abp Wojda.

„Był człowiekiem mądrym, prawym, o głębokiej, otwartej na dialog duchowości, a zarazem kimś o niezwykle uroku osobistym. Bardzo cenił także zdanie ludzi świeckich. Każde spotkanie z nim pozostawiało silne wrażenie” – napisał o abp. Hoserze prezes KAI Marcin Przeciszewski.

– To był naprawdę bardzo wyjątkowy człowiek. Znał nie tylko choroby ciała, ale także choroby duszy, potrafił rozmawiać z ludźmi, był otwarty, potrafił słu-

foto: zix

Świadectwa o abp. Hoserze

chać – powiedział PAP rzecznik Konferencji Episkopatu Polski ks. Leszek Gęsiak i dodał, że odejdzie abp. Hosera „bardzo dotknęło go osobiście”. – Wiele razy prosiłem go o radę, o dobre słowo, i nie pamiętam ani jednej sytuacji, gdy w swojej ogromnej życzliwości nie chciałby mi pomóc.

„Odszedł dobry człowiek, dobry biskup” – napisał na swoim profilu po śmierci abp. Hosera o. Dariusz Kowalczyk SJ.

„Ogromnie przykro... Abp Hoser odszedł do Domu Ojca. To była wspaniała kapłańska służba i piękne świadectwo życia. W ostatnim czasie odpowiadał za Medjugorje. Zmarł 13., w dzień Matki Bożej Fatimskiej... Symbole i znaki” – napisała Marzena Nykiel, redaktor naczelna portalu wpolityce.pl.

– Dla swych zakonnych współbraci abp Henryk Hoser był wielkim autorytetem – podkreślił z kolei przełożony warszawskiej prowincji pallotynów ks. Zenon Hanas. – Tracimy człowieka, który autentycznie żył naszym pallotyńskim charyzmatem. Bardzo często w swoich misjach, które podejmował w różnych zakątkach świata, powtarzał nam pallotynom, że nasz charyzmat można realizować na różne sposoby: będąc misjonarzem, lekarzem czy bi-

skupem posłanym przez papieża w różne zakątki świata.

Ks. Józef Lasak, pierwszy radca generalny w zarządzie generalnym pallotynów w Rzymie, który z abp. Hoserem znał się blisko 40 lat, powiedział o nim w wywiadzie dla PAP: – Umiał patrzeć na historię swojego życia, Kościoła, historię ojczyzny w perspektywie wiary; był pogodzony z Bożą wolą, nie bał się śmierci – powiedział PAP. Był człowiekiem niezwykle zintegrowanym wewnątrz, którego charakteryzowała głęboka wiara. Emanował z niego ogromny spokój, świadomość tego, kim jest, do czego został powołany, jaki sens i cel ma jego życie. Przez te blisko 40 lat, kiedy miałem różne wątpliwości, pytania dotyczące wiary – jako człowiek, który wiernie szedł za głosem Boga, abp Hoser był dla mnie punktem odniesienia.

– Był pewny, że Bóg jest większy niż zło, niż zły duch – tak ks. Lasak tłumaczy zawołanie biskupie abp. Hosera: „Maior est Deus” (Bóg jest większy). – Słowa te pozwalały mu przyjmować i akceptować to, co przynosiło codzienne życie, w tym także doświadczenia trudne, cierpienie – powiedział zakonnik.

Uroczystości pogrzebowe abp. Henryka Hosera zaplanowano na 19 i 20 sierpnia./opr. mo

Przypomnijmy, że praca jest środkiem do osiągnięcia ludzkiej doskonałości, ale nie jest celem człowieka. Chrześcijański sens pracy polega na świadomości, że współdziałamy w stwórczym dziele Boga, ponieważ dzięki niej możliwe jest doprowadzenie stworzenia do doskonałości. Z drugiej strony, jeśli zapomina się o Bogu, praca traci sens i rozczarowuje człowieka, bo pozostaje tylko ludzka ambicja, a doświadczenie pokazuje, że na tej ziemi nie da się doskonale zrealizować naszych aspiracji.

Jakie szanse i zagrożenia niesie ze sobą obecny świat pracy?

Współczesny człowiek jest otoczony wielkimi innowacjami technologicznymi, które prowadzą do złudzenia, że nie musi pracować. Z jednej strony wiele zadań będzie wykonywanych przez roboty, a z drugiej strony akumulacja bogactwa sprawia, że wielu ludzi chce uniknąć zmęczenia pracą.

Nauka społeczna Kościoła zaprasza nas do zastanowienia się nad ludzkim sensem pracy; nie wystarczy robić więcej i lepiej, konieczne jest także, aby człowiek nie stał się kolejnym trybikiem maszynierii społecznej. Być może robot skuteczniej poprowadzi taksówkę, ale spotkanie z kierowcą i rozmowa mogą być o wiele bardziej ludzkie i ostatecznie lepsze dla osoby.

Czy wskazania Kościoła podążają za zmianami zachodzącymi w społeczeństwie?

Z jednej strony nie jest zadaniem pasterzy Kościoła wskazywanie, jakie instrumenty polityczne czy ekonomiczne są niezbędne do organizacji społeczeństwa. To jest zadanie tych,

fot. arch. rozmówcy

Stworzeni do pracy

Z ks. prof. **Cristianem Mendozą Ovando**, wykładowcą katolickiej nauki społecznej na Papieskim Uniwersytecie Świętego Krzyża w Rzymie, rozmawia Barbara Stefańska

Czy praca jest sposobem zarabiania na życie, drogą do samorealizacji, a może jeszcze czymś więcej?

Zgodnie z Pismem św. człowiek został stworzony, żeby pracował (por. Rdz 2, 15), tak jak ptaki są stworzone do latania. Dlatego też praca jest środkiem doskonalenia się każdej osoby, prowadzi do rozwoju własnych talentów, zdobywania środków finansowych i do udziału we wspólnym dobru. Może stać się źródłem bogactwa intelektualnego i duchowego.

Jednak praca kojarzy nam się często raczej ze zmęczeniem i trudem.

Ciężka i dobra praca wiąże się z wysiłkiem, a nawet z pewnym cierpieniem wynikającym z naturalnego znużenia. To cierpienie nie było w odwiecznym zamyśle Boga, ale jest owocem

grzechu pierworodnego: „W pocie więc oblicza twego będziesz musiał zdobywać pożywienie” (Rdz 3, 19). Bóg przewidział, że człowiek powinien pracować i w ten sposób się doskonalić, ale człowiek „dodał” do tego cierpienie. Kiedy jednak skupimy się na tym, jak bardzo nasza praca podoba się Bogu, staje się ona naprawdę sposobem wyrażania miłości do Boga i do bliźniego, jak mówił kard. Wyszyński. W ten sposób praca, nawet jeśli wymaga wysiłku, jest wykonywana z miłości i nabiera dla człowieka pełnego sensu.

W czasach minionych w Polsce dużo się mówiło o pracy, ale stała za tym zupełnie inna filozofia. Jak „odzyskać” chrześcijański sens pracy, zarówno fizycznej, jak i intelektualnej?

którzy są odpowiedzialni za dobro wspólne: przedsiębiorców i rządzących. Ale z drugiej strony Kościół często z uwagą śledzi dynamikę ekonomiczną, ponieważ zmienia ona życie rodzinne i osobiste. Na przykład papież Franciszek nieustannie zachęca nas do zastanowienia się nad spotkaniami z ludźmi, którzy żyją obok nas, ale których nie znamy: kierowcą autobusu, osobą sprzedającą gazety itd. Społeczeństwo skłania nas do szukania tego, co natychmiastowe, do szybkości, przez co możemy zostawić wielu ludzi w tyle.

Obecnie coraz bardziej popularna staje się praca na odległość...

Być może praca zdalna pozwoli wielu osobom spędzać więcej czasu w domu, co ułatwi relacje rodzinne. Ale z drugiej strony może

utrudnić spotkania z osobami, z którymi się pracuje. Wiadomość wysłana przez internet to nie to samo co rozmowa telefoniczna, nie mówiąc już o osobistym spotkaniu. Praca powinna prowadzić nas do tworzenia ludzkich wspólnot, w których każda osoba wie, że jej błędy nie są ostateczne, ponieważ we wspólnocie – z pomocą innych – zawsze możemy się poprawić i zmienić.

W jaki sposób przedsiębiorca może pogodzić podmiotowe traktowanie człowieka, dobro pracownika, z troską o firmę i jej zyski?

Bezpośrednim celem biznesu jest tworzenie bogactwa ekonomicznego, a jego celem pośrednim, tzn. w dłuższej perspektywie czasowej – tworzenie wspólnoty ludzkiej. To nie są cele sprzeczne, ale uzupełniające się.

W zakresie, w jakim przedsiębiorstwo odnosi sukcesy ekonomiczne, będzie ono również w stanie inwestować w rozwój swoich pracowników i dawać im możliwości rozwoju. Jednocześnie, aby przetrwać i rozwijać się w perspektywie długoterminowej, firma nie może dążyć jedynie do osiągnięcia bogactwa ekonomicznego, ponieważ potrzeby ludzi nie są wyłącznie ekonomiczne.

Na przedsiębiorcach spoczywa większa odpowiedzialność niż na innych, ponieważ dysponują większymi środkami, aby zwiększać dobro wspólne społeczeństwa. Nie oznacza to, że powinni zapomnieć o swoich zyskach, ale nie mogą też pozostać obojętni na potrzeby swoich pracowników, klientów itp. Zawsze można coś zrobić, aby poprawić warunki, w jakich żyją, niekoniecznie „rozdać” pieniądze, ale inwestując środki w tworzenie przedsiębiorstw społecznych lub tworząc ośrodki sportowe, parki, stowarzyszenia kulturalne itp.

W końcu każdy człowiek może dać coś innym – to, co chce, i co będzie najlepsze – i uczyć się hojności.

Czy chrześcijanie powinni unikać moralnie trudnych miejsc pracy, czy też lepiej jest tam pozostać, aby je zmieniać?

Św. Tomasz More jasno stwierdził, że nie możemy uniknąć ryzyka związanego z porządkowaniem świata w kierunku Boga. „Jeśli nie jest możliwe natychmiastowe wykorzenienie złych zasad, ani zniesienie niemoralnych obyczajów, nie należy porzucać sprawy publicznej. Tak jak nie można opuścić statku w środku burzy, ponieważ nie można kontrolować wiatrów. (...) Trzeba wskazywać w sposób okrężny i tak to przedstawić, że jeśli nie uda się osiągnąć całego dobra, to wyniknie z tego jak najmniejsza szkoda. Aby wszystko poszło dobrze, wszyscy musieliby być dobrzy, a tego nie spodziewam się jeszcze przez wiele lat”.

Josemaría Escrivá, współczesny święty, głosił, że każda uczciwa praca może być ofiarowana Bogu, a zatem chrześcijanin ma pełną

swobodę wykonywania zawodu, do którego czuje się powołany: w świecie finansów, handlu międzynarodowego, badań medycznych, domu, pielęgniarstwa itd. Przy czym niektóre zawody wymagają poważnej znajomości doktryny Kościoła, np. lekarze potrzebują wiedzy z zakresu bioetyki, a prawodawcy – etyki politycznej.

Istnieją jednak prace, które nie przyczyniają się do dobra wspólnego.

Czy ktoś jest chrześcijaninem, czy nie, nie może poświęcać swoich sił na zadania nielegalne lub niemoralne. Wiele dziedzin nie przyczynia się do wspólnego dobra – np. świat przestępczy, rynek narkotyków, nielegalnego handlu itp. – i w końcu szkodzi zarówno innym, jak i tym, którzy je promują. Prawie wszystkie te działania są nie tylko nielegalne, ale też niemoralne, ponieważ prowadzą do wykorzystywania kobiet i dzieci, kradzieży, oszustw i kłamstw. Tego typu działalność nie zasługuje na miano pracy. Jeśli niemoralne działanie zostało zalegalizowane, jak w przypadku tolerowania prostytucji lub niektórych miękkich narkotyków, nie wolno się w nie angażować.

Praca doskonali ludzką naturę. Ci, którzy szukają dobra dla siebie i swoich rodzin, nie powinni angażować się w działania sprzeczne z naturą, gdyż byłoby to sprzeczne z dobrem ich samych i ich bliskich.

W jaki sposób została przyjęta za granicą encyklika Jana Pawła II „Laborem exercens”, której 40. rocznicę będziemy niedługo obchodzić?

W wielu tradycyjnie katolickich krajach encyklika „Laborem exercens” została przyjęta z wielkim entuzjazmem ze względu na bardzo pozytywną wartość, jaką nadaje pracy. Nauczanie św. Jana Pawła II dotyczy nie tylko obiektywnej wartości pracy (rzecz wykonana), ale i jej wartości subiektywnej (osobista przemiana pracownika). Przykłada dużą wagę do sposobu jej wykonywania i kieruje uwagę na osobę, a nie tak bardzo na to, co pracownik wytwarza.

Czy ta encyklika jest dzisiaj aktualna?

Jednym z głównych punktów encykliki była lista praw pracowniczych. Prawa podstawowe są wyrazem uznania dóbr, które człowiek posiada z natury. Jan Paweł II potwierdził, że praca jest w służbie człowieka, a nie człowiek w służbie pracy. Jest to bardzo aktualne i ważne nauczanie również dziś.

Czy w tej encyklice widać specyficzne polskie doświadczenia Jana Pawła II?

Łatwo się domyślić, że św. Jan Paweł II wiele się nauczył, pracując w kamieniołomie

w zakładach chemicznych Solvay. W jego piśmiach można ponadto zauważyć, że człowiek potrzebuje wielkiego ideału, dla którego mógłby pracować, ideału, którego nikt nie może zbudować sam, ale który otrzymuje od innych. Duża część świata, w którym żyjemy, i dóbr, które posiadamy, jest dziełem ludzkości (nie wynaleźliśmy elektryczności, ale używamy jej każdego dnia); ale również życie, zdrowie, rodzina są dobrami otrzymanymi od Boga. Osoba kształtuje się sama, ale z wykorzystaniem darów Bożych – to wydaje się być ważnym sprzeciwem wobec totalitarnego reżimu, w którym żył Karol Wojtyła.

Co wniosła do teologii pracy publikacja kard. Stefana Wyszyńskiego „Duch pracy ludzkiej”?

Święci docierają ze swoimi intuicjami tam, gdzie teologowie trafiają po długiej pracy i studiach. Dzieło przyszłego błogosławionego kard. Wyszyńskiego jest przykładem jasności chrześcijańskiej nauki o pracy. W bardzo mocnych słowach kardynał zauważa, że istnieje „Boży szacunek dla ludzkiej pracy”, i proponuje ustanowienie święta Chrystusa robotnika. Ponadto wskazuje na dwa podstawowe

kryteria, aby praca była prawdziwie ludzka. Pierwsze to możliwość posiadania własności, ponieważ jeśli osobie odmawia się radykalnie prawa do posiadania, zostaje ona pozbawiona swojej godności. Drugie – możliwość wykonywania zadań pożytecznych, bo praca musi być zrozumiana przez człowieka, który nie jest automatem, ale istotą rozumną, inteligentną i wolną.

Jaką perspektywę wnosi nauczanie papieża Franciszka do katolickiej nauki społecznej?

Ojciec Święty, zwłaszcza w „Laudato si’”, skłania nas do zastanowienia się nad kondycją świata, jakby był on rodziną. W rodzinie dorośli mogą zauważyć, że ich dzieci potrzebują więcej uwagi, i wtedy decydują, że jedno z nich, albo ojciec, albo matka, powinno pracować mniej. Dzięki pracy na pół etatu jednego z nich rodzina nie wzbogaci się finansowo, ale stanie się rodziną, w której dzieci będą miały lepszą opiekę, a więc będzie bardziej ludzka. Podobnie w społeczeństwie, w którym żyjemy, jest wielu ludzi, którzy potrzebują innych. Papież zachęca nas do zastanowienia się, czy nie byłoby dobrze, gdyby niektórzy przestali zarabiać pieniądze, aby poświęcić swój czas tym, którzy najbardziej go potrzebują. Nie wzbogacilibyśmy się dzięki temu gospodarczo, ale żylibyśmy w lepszym, bardziej ludzkim społeczeństwie.

fot. Instytut Pymasowski

tację nogi pod warunkiem, że przez cały czas książkę będzie przy nim. „Złapał mnie za rękę i trzymał ją, dopóki nie zaczął działać środek usypiający – wspominał książkę porucznik – (...) gdy poczułem, że jego ręka opadła, pobiegłem do innych, których trzeba było spowiadać lub przygotować do następnych operacji. Aby zdążyć na czas, umówiłem się tylko z lekarzem, że mnie natychmiast wezwie, gdy mój żołnierz zacznie się budzić”. Z takimi wyzwaniem „Radwan III” musiał się mierzyć na co dzień.

„Siostra Cecylia” i „Radwan III” to ta sama osoba. Pod tymi pseudonimami znany był ks. Stefan Wyszyński. W wykładach i w spełnianiu codziennych obowiązków – nieustraszonemu, pełnemu spokoju i ufności – ukazywał chrześcijańską godność pracy. Temat był mu znany i bliski. Jeszcze przed wojną głosił prelekcje na ten temat we Włocławku w ramach Chrześcijańskiego Uniwersytetu Robotniczego. Z racji zaangażowania w chrześcijańskie związki zawodowe nazywano go nawet „czernym księdzem”. Konferencje na temat pracy, które wygłaszał w czasie wojny, opublikował w 1946 r. we Włocławku pod tytułem „Duch pracy ludzkiej”.

NIE MA BOGA W NIEPOKOJU

„Gorączka, krzątanie każdego dnia, każdej niemal godziny. Gdy stajemy na progu

Jak pracować po Bożemu

Ignacy Masny

Żandarmi niemieccy w jednym budynku, obok ukrywający się przed nimi uciekinierzy. Niedaleko produkcja min dla Armii Krajowej. W takich warunkach ks. Stefan Wyszyński głosił konferencje, wydane później w książce „Duch pracy ludzkiej”.

Podwarszawskie Laski w czasie II wojny światowej tętniły życiem. Tamtejszy zakład dla ociemniałych prowadzony przez s. Różę Czacką i założone przez nią Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża od lat przyciągały nie tylko niewidomych. Zjeżdżała tu m.in. okoliczna inteligencja, zachęcona otwartością środowiska Lasek. W czasie wojny zakład rozszerzył działalność, objął opieką m.in. sieroty wojenne, a jego mieszkańcy

zaangażowali się w konspirację. Z końcem 1942 r. jedną z najpopularniejszych postaci ośrodka stała się „siostra Cecylia”. Młodzi ludzie potrafili jechać wiele godzin, żeby dotrzeć na fascynujące wykłady „sióstry Cecylii” z katolickiej nauki społecznej. Można było usłyszeć je również w warszawskich klasztorach, np. u zmarłych wstaniek przy ul. Chłodnej albo urszulanek przy ul. Wiślanej.

Od wiosny 1944 r. ogromną rolę w Laskach odgrywał też „Radwan III”, książka, członek Armii Krajowej. Ośrodek dla niewidomych znajduje się na skraju Puszczy Kampinoskiej, gdzie w przeddzień powstania warszawskiego stacjonował oddział ponad 2 tysięcy żołnierzy. W czasie powstania w te okolice ściągali kolejni. Porucznik „Radwan III”, kapelan szpitala powstańczego w Laskach, miał pełne ręce roboty: odprawiał Msze św. dla rannych, spowiadał, dodawał otuchy. Pewien żołnierz zgodził się na ampu-

nowego dnia wobec wypełniających program dzienny szczegółów, doznajemy niepokoju i lęku. Rodzi to całe zagadnienie coraz bardziej dziś się narzucające. Mówimy w nim o problemie ciszy i pokoju w pracy” – pisał ks. Stefan Wyszyński na kartach tej książki. W warunkach wojennej pracy w Laskach

Ponieważ „Bóg wypełnia cały świat”, można być z Nim „sam na sam” nawet w zgiełku biura, sklepu czy fabryki.

i Warszawie jej autor sam musiał odczuwać, jak napór coraz to nowych zadań grozi utratą pokoju ducha. Został jednak zapamiętany jako człowiek niezwykle spokojny i opamiętany. „Nieraz były bardzo napięte sytuacje na zewnątrz, a w kaplicy normalnie odbywały się nabożeństwa, z takim spokojem, jakby nic się nie stało” – wspominała posługę ks. Wyszyńskiego w Laskach s. Róża Szewczuk.

W „Duchu pracy ludzkiej” ks. Wyszyński tłumaczył, skąd brać pokój w pracy. Aby go zdobyć, potrzebna jest wewnętrzna cisza. „Być cichym – to znaczy mieć w duszy swojej ciszę”. Znaleźć ją można przez „trwanie

w obecności Bożej”. Ponieważ „Bóg wypełnia cały świat”, można być z Nim „sam na sam” nawet w zgiełku biura, sklepu czy fabryki. Takie skupienie na Bogu nie jest możliwe bez pomocy cnót, pozwalających zwalczyć wrzawę własnych myśli i uczuć: „cierpliwości, która ukoi w nas mękę smutku”, wytrwałości przeciw porzucaniu wciąż jednego zadania na rzecz drugiego, pokory pozwalającej pracować bez zwracania na siebie uwagi. A także „nieskwapliwości, opanowującej gorączkowy niepokój pracy”.

NIESKWAPLIWOŚĆ

Tajemniczo dziś brzmiącej cnotie nieskwapliwości ks. Wyszyński poświęcił w książce wiele miejsca. Pojęcie to wziął z dawnego tłumaczenia Listu do Galatów (Ga 5, 22-23), gdzie mowa jest o owocach Ducha – dziś pojęcie użyte przez św. Pawła tłumaczone jest też jako „wierność” czy „ufność”. Wszystkie te odcienie można odnaleźć w pojęciu definiowanym przez ks. Wyszyńskiego jako „cnota pozwalająca znosić przykrości powstające stąd, że dobro, do którego się zmierza, można osiągnąć dopiero po dłuższym wysiłku i dłuższym czasie”.

Takiej postawy uczył ks. Wyszyński podczas spotkań „kółka Pawłowego”, które prowadził w latach 1943-1944. Omawiał na nich listy św. Pawła w kontekście katolickiej nauki społecznej. Treść tych konferencji znalazła się w „Duchu pracy ludzkiej”. Na spotkaniach przy ul. Kredytowej w Warszawie zbierała się grupa młodych ludzi, studentów z Warszawy i Poznania, którym ks. Wyszyński tłumaczył Pawłowe podejście do pracy, własności i solidarności społecznej. „Ksiądz profesor”, jak go czasem nazywano, ryzykował życie, żeby w warunkach niemieckiej okupacji kształtować młode pokolenie w katolickim duchu.

Nawet w zwyczajnych warunkach praca wychowawcza wymaga zdolności długiego oczekiwania na efekt wysiłków, by – jak pisał ks. Wyszyński – „ziarno zasiane zdołało się przyjąć, zapuścić korzenie i wydać własny owoc”. Przyszły prymas od początku kapłańskiej posługi włożył ogromny wysiłek w szerzenie społecznych idei Kościoła. Pracował w najróżniejszych środowiskach: w seminariach, na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, w Stowarzyszeniu Katolickiej Młodzieży Akademickiej „Odrodzenie”, w czasie rekolekcji dla ziemianstwa. Pozostał wierny temu powołaniu i nie porzucił swojej pracy także w czasie wojny, kiedy o ks. Wyszyńskiego pytali na ulicach poszukujący go Niemcy żołnierze.

Gdzie było źródło jego wierności czy też – jak nazwałby to sam ks. Wyszyński – nieskwapliwości? „Z nieskwapliwością łączy się piękna cnota nadziei; znajdujemy ją niemal zawsze u podstaw tej cnoty” – tłumac-

zył. Ks. Wyszyński nadziei nie stracił nawet wówczas, gdy jego studenci ginęli pokotem w powstaniu warszawskim i kiedy ze szpitala powstańczego w Laskach na jego oczach wnoszono kosze amputowanych rąk i nóg operowanych tam powstańców. Pracował tam często ponad siły, ale nadzieja kazała mu „zaufać Bogu, że nie odmówi sił nawet do długotrwałego dążenia”.

UPODOBANIE W PRACY

Ks. Wyszyński był słabego zdrowia, chorował na gruźlicę. Zawsze musiał liczyć się z ryzykiem, że zabraknie mu sił, a mimo to brał na siebie bardzo wiele zadań. Tuż po wojnie wrócił do Włocławka, gdzie przed wojną rozwinął szeroką pracę duszpasterską i naukową. Po zajęciu Włocławka przez Niemców w 1939 r. opuścił miasto na stanowcze polecenie biskupa Michała Kozala. Dzięki temu uniknął aresztowania i pobytu w obozie w Dachau, do którego trafiło 44 księży i kleryków z jego seminarium. Większość z nich zginęła. Ks. Wyszyński długo jeszcze czuł wyrzuty sumienia, że przeżył wojnę cały i zdrowy. Być może z tego powodu zaraz po wojnie podjął się ogromnej liczby obowiązków. Otworzył seminarium włocławskie i pełnił

Praca powinna stać się modlitwą, a modlitwa powinna dawać siłę do pracy.

obowiązki jego rektora, jednocześnie pracując jako wikary w Lubrańcu i proboszcz w dwóch innych parafiach.

W tym czasie ks. Wyszyński wydał książkę „Duch pracy ludzkiej”, w której zadawał pytanie: „Gdzie jest granica gorliwości w pracy?” i odpowiadał: „praca ludzka wtedy jest wydajna, użyteczna i radosna, gdy odpowiada całkowicie upodobaniu człowieka i nie przekracza jego sił i możliwości”. Siły ks. Wyszyńskiego były nadwątłone, ale upodobanie do pracy miał wielkie. Na przełomie 1939 i 1940 r., kiedy ukrywał się u swojego ojca we Wrociszewie, bardzo trudno było mu znieść bezczynność, miał poczucie niespełnionego obowiązku. O wiele lepiej czuł się w wirze zajęć. I tak, zdaje się, do końca życia, skoro

w listopadzie 1979 r. – półtora roku przed śmiercią prymasa – Jan Paweł II pisał do niego: „proszę, ażeby umiłowany Ksiądz Prymas oszczędzał swoje siły (...). W szczególności proszę o jeden (przynajmniej) dzień wolny w tygodniu, gdyż to wynika nawet z prawa Bożego”.

NIE MA GRANIC DOSKONAŁOŚCI

Wydaje się więc, że w tym jednym punkcie – podejmowania pracy ponad siły – nauczanie ks. Wyszyńskiego mogło się rozchodzić z jego praktyką codziennego życia. Gwoli sprawiedliwości trzeba jednak dodać, że w jego planie dnia, znanym już z czasów prymasowskich, poza pracą bardzo wiele czasu zarezerwowane było na modlitwę, podczas której regenerował swoje siły.

To właśnie harmonia pracy i modlitwy stanowi główny temat „Ducha pracy ludzkiej”. W ostatecznym rozrachunku praca powinna stać się modlitwą, a modlitwa powinna dawać siłę do pracy. To życie wewnętrzne powinno być podstawą i punktem wyjścia pracy zewnętrznej. „Od życia wewnętrznego zależy cały owoc naszej pracy zewnętrznej” – pisał. Praca nie oparta na życiu wewnętrznym jest zniekształceniem pracy, „marnowaniem energii Bożej”.

Ks. Wyszyński odradzał perfekcjonizm w pracy: „wiele rzeczy dobrych nie powstało dlatego tylko, że czekało się na lepsze”. Drogą do doskonałości w pracy powinien być rozwój życia wewnętrznego. Praca daje niezliczone okazje do postępu w cnotach, do oczyszczania intencji, do coraz większego oddania się Bogu. To droga bez końca, bo „dla wewnętrznej wartości pracy zazwyczaj nie ma granic doskonałości”. „Duch pracy ludzkiej” Stefana Wyszyńskiego to dzieło, które może stać się na tej drodze przewodnikiem.

for. xhz

Marek Jurek

Postęp nad Brdą

Dwóch lekarzy w Bydgoszczy udzieliło sobie na prywatnym przyjęciu „homoseksualnego ślubu”, wcześniej uzyskawszy taki status w Szkoci. Mimo opowieści o panującym w Polsce autorytaryzmie nikt nie domagał się aresztowań, wykluczenia z zawodu czy zawieszenia prezydenta Bydgoszczy, Rafała Bruskiego z Platformy Obywatelskiej, który im pogratulował. Radni mogą (i powinni) interpelować, czy jest rolą prezydenta miasta udział w antykonstytucyjnych demonstracjach, ale nikt na całe wydarzenie (czy może raczej przedstawienie) nie zwrócił większej uwagi.

Częste deklaracje poparcia albo sprzeciwu wobec „legalizacji związków homoseksualnych” w Polsce oparte są bowiem na bardzo mylnym założeniu. W Polsce relacje homoseksualne nie są nielegalne, natomiast Rzeczpospolita po prostu odmawia nadania im statusu prawnego i idącej za tym moralnej i społecznej aprobaty. Nazywać się u nas każdy może, jak chce – dopóki nie zmusza innych, by jego pomysły uznawali za powszechne prawo.

Rzeczpospolita bowiem – najszerzej szanując prywatność gwarantowaną przez art. 47 Konstytucji – nie może przyznawać żadnego statusu prawnego związkowi homoseksualnym, ze względu na moralność publiczną i na bezpośrednio się z nią łączącą dynamikę prawa. Publiczne uznanie właściwości związków homoseksualnych stanowiłoby bowiem oczywistą przesłankę dla roszczeń o „prawo” do adopcji homoseksualnych, do pre-

zentowania i proponowania w edukacji publicznej zachowań homoseksualnych jako moralnie właściwych, a także do traktowania dezaprobaty wobec homoseksualizmu jako obrazy moralności liberalnej, co już w wielu krajach prowadzi do radykalnego

ograniczenia wolności Kościoła, wolności słowa, wolności debaty publicznej. Ostatnio bezpośrednio dotknęło to ks. prof. Dariusza Oko.

Jest też najważniejszy względ etyczny, formułowany przez (coraz częściej podważaną) ortodoksję katolicką: ustawodawstwo homoseksualne stanowi zachętę do praktyki homoseksualizmu, mimo że wielu ludzi żyjących tego rodzaju skłonności wcale nie chce im ulegać (por. deklaracja Kongregacji Nauki Wiary „Omosessualitá”, art. 14). Prawo nie może dewastować porządku moralno-kulturowego, a tym bardziej zachęcać do jego naruszania, bo dla życia społecznego jest on jeszcze ważniejszy niż formalne przepisy.

Deklaracja „Omosessualitá” została wydana za pontyfikatu św. Jana Pawła II w oparciu o przekonanie, że „w sprawach dotyczących dobra wspólnego Kościół nie może aprobować ani przyjmować obojętnie ustaw godzących w to dobro, nawet jeśli nie obowiązują one organizacji i instytucji kościelnych. Kościół ma obowiązek umacniać życie rodzinne i moralność społeczeństwa na fundamentach podstawowych wartości moralnych, a nie jedynie bronić siebie”.

Same zaś „śluby bydgoskie” stanowią też – ze względu na swój publiczny charakter – interesujący eksperyment socjologiczny. Ciekawe bowiem, na ile relacja ich uczestników okaże się trwała. Może tak, może nie. Zastanawiam się nad tym bez żadnych uprzednich założeń.

Cud nad Wisłą

fot. PAP/Albert Zawada

W miejscach strategicznych wydarzeń Bitwy Warszawskiej 15 sierpnia odbyły się centralne obchody 101. rocznicy Cudu nad Wisłą.

Ossów

Po godz. 7 modlono się przy krzyżu na ossowskich polach, gdzie zginął ks. Ignacy Skorupka. Bp Romuald Kamiński przewodniczył później Mszy świętej na terenie sanktuarium Matki Bożej Zwycięskiej w Ossowie. Na uroczystości przybyły władze państwowe i samorządowe, żołnierze Wojska Polskiego, harcerze i okoliczni mieszkańcy. Odczytano listy od prezydenta Andrzeja Dudy i premiera Mateusza Morawieckiego.

– Pamiętajmy w modlitwie o bohaterach sprzed stu lat, którzy oddali życie, żebyśmy mogli powstać do nowego życia, rozwijać się. Niech Bóg prowadzi nas, nasz Naród, wszystkie instytucje, naszą codzienność drogami wzyź. Rozważania dotyczące biegu historii zawsze powinny zachęcać do głębokiego rachunku sumienia. Dlatego dzisiaj prosimy Matkę Bożą, żeby nam wyprosiła łaskę mądrości – mówił w homilii bp Romuald Kamiński. – Ona jest tym pierwszym znakiem, obrazem, powiedziałbym „oryginałem”, według którego chciałby nas widzieć Bóg. Trzeba przekonać samego siebie, że jesteśmy kimś wyjątkowym, że Bóg naprawdę czyni nas wielkimi. Takimi jesteśmy w Jego oczach. Niech nas nie przeraża, że jesteśmy słabi po ludzku, bo

ze słabości możemy powstać – zachęcał praski ordynariusz.

Po Mszy świętej odbył się na cmentarzu obok sanktuarium Matki Bożej Zwycięskiej uroczysty apel poległych. Na błoniach w Ossowie można było zobaczyć rekonstrukcję historyczną Bitwy Warszawskiej.

RADZYMIN

Przy kaplicy na Cmentarzu Poległych w 1920 r. w Radzyminie Mszy świętej przewodniczył bp Jacek Grzybowski. – Stając w obronie swojej ojczyzny, Polacy dostrzegli nie tyle zbrojny konflikt między narodami, ile zmaganie na o wiele głębszym poziomie, co Zachód odkrył dopiero w drugiej połowie XX w. Nadzieję na zwycięstwo nad złem jest prawda, którą dla ludzi wierzących wyrażają słowa Pisma Świętego – podkreślał bp Jacek Grzybowski. W homilii nawiązał do wstawiennictwa Matki Bożej Wniebowziętej. – W naszej ojczyźnie już tyle razy widzieliśmy przemożną opiekę Maryi, sprawiającej rzeczywistość, że rozproszyli się pyszni, a mocni zostali pobawieni tronu. Dlatego w wyrażeniu „cud nad Wisłą” nie ma i nie może być bagatelizacji mocy i chwały polskiego dowództwa i oręża w roku 1920, ale jest w nim przekonanie, że kto oddaje się w opiekę takiej Hetmance, „wielkie rzeczy uczyni mu Wszechmocny” – zaznaczył bp Grzybowski.

Po Mszy świętej pamięć bohaterów Bitwy Warszawskiej uczczono podczas apelu poległych.

Pokajanie

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

Jeżeli jestem przekonany, że nic mi nie dolega, po co mi lekarz? Podobnie ten, kto nie jest świadom własnej grzeszności, nigdy nie poczuje potrzeby Chrystusa. Staropolskie „pokajanie”, używane do dziś w języku cerkiewno-słowiańskim, wyraża ten proces powrotu do Boga, który zaczyna się od uznania własnej grzeszności. Następnym krokiem jest uświadomienie sobie, że jedynie Bóg może oczyścić serce z grzechu. Nie psycholog, nie psychiatra, lecz Bóg.

Film „Wyspa” (Rosja, 2005) to mistrzowska opowieść o pokajaniu. Główny bohater Anatolij, gdy był tchórzliwym młodzieńcem, w akcie samoobrony zabił człowieka. Popelniona zbrodnia niezmiennie ciąży mu na sumieniu. Anatolij jednak nie szuka lekarstwa na wewnętrzne rozdarcie w alkoholu, narkotykach czy innych uciechach tego świata. Po latach trafia do monasteru, gdzie znajduje jedyne prawdziwe lekarstwo – pokajanie. Całe jego życie upływa na nieustannej prośbie do Boga o przebaczenie za to, co uczynił. Jego żal za popelniony czyn jest szczery i niesamowicie głęboki. W filmie jest piękna scena, gdy Anatolij, ze łzami

w oczach, modli się na samotnej wysepce słowami Psalmu 50: „Zmiłuj się nade mną Boże, wedle wielkiego Twego miłosierdzia”. Nie traci nadziei na to, że Bóg mu wybaczy, usłyszy jego wołanie i w końcu da ukojenie jego sercu.

Głęboka pokora tak mocno zbliża Anatolija do Boga, że niezauważalnie dla samego siebie staje się narzędziem w Jego rękach. Poprzez niego Bóg poucza innych, by uświadamiać im ich własne grzechy. Po to, by tak jak Anatolij weszli na drogę pokajania, która zbliży ich do Bożego Lekarza i da im zbawienie. Dary Anatolija mają charakter nadprzyrodzony, nie są czystą psychologią. Zna on przyszłość, przeszłość i wie o rzeczach, które dzieją się setki kilometrów od jego monasteru. Odpowiada na-

wet na pytania, których rozmówca nie zdążył jeszcze zadać. Serce ludzkie stoi przed nim otworem. Ludzie przyjeżdżają do niego jak do ostatniej deski ratunku. Odwiedza go matka z ukochanym synem, któremu nie mógł pomóc żaden lekarz. Przyjeżdża ojciec z córką, która postradała rozum po śmierci męża i dla której zdaje się nie ma już ratunku.

„Wyspa” ukazuje widzowi, że nie ma grzechu, którego Bóg by nie przebaczył, jeśli tylko człowiek wejdzie na drogę pokuty. A siła ukorzenia

się jest ogromna i może doprowadzić nawet na szczyty świętości. W filmie wybrzmiewa dalsza część psalmu: „Omyjesz mnie, a ponad śnieg bielszy się stanę. Słuchu memu dasz radość i wesole, uradują się kości pokorne”, ponieważ „Ofiara Bogu to duch skrucy. Serca pokornego i skruszonego Bóg nie odrzuci” (por. Psalm 50 w wersji poetyckiej).

I

Pomiędzy ojczyznami

**Magdalena
Wołochowicz**

Chwilę temu obchodziliśmy kolejną

rocznicę wybuchu powstania warszawskiego. Co roku 1 sierpnia pamiętam o godzinie „W”, a wieczorem, jeśli nie mogę być osobiście na koncercie „Warszawiacy śpiewają (nie)zakazane piosenki”, jestem dosłownie przyklejona do telewizora. Porusza mnie poświęcenie tamtego pokolenia, głównie młodych ludzi, którzy oddali wszystko, by walczyć nie tylko o stolicę, ale za cały nasz kraj. Jestem im bardzo wdzięczna. Choć tamtego zrywu militarnie nie wygrali, ich walka miała ogromne znaczenie! Była preludium do odzyskania pełni wolności, którą dzisiaj mamy.

Dotyka to mojego serca, bo naprawdę kocham moją ojczyznę – Polskę. Tu się urodziłam, tu czuję przynależność. Tu się angażuję, bo czuję się odpowiedzialna za nasz kraj. Lubię podróżować, ale zawsze z radością wracam do siebie, bo tu jest mój dom.

Choć ta ojczyzna jest prawdziwa i realna, jednak jest tylko tymczasowa. Jest bowiem jeszcze inna, lepsza ojczyzna, do której należę – ale zamieszkam tam dopiero kiedyś. W wieczności. Już na zawsze.

I prawda jest taka, że moje serce jest w obu miejscach. Tu i teraz w Polsce, ale mój duch momentami mocno tęskni także za niebem – miejscem bez problemów i łez, gdzie będę oglądać Boga twarzą w twarz oraz będę miała okazję zobaczyć poprzednie pokolenia bohaterów wiary – w tym

moją drogą śp. Mamę Mariolę, którą pożegnałam tu na ziemi pięć lat temu.

Słowo Boże mówi: „Nasza bowiem ojczyzna jest w niebie. Stamtąd też jako Zbawcy wyczekujemy Pana naszego Jezusa Chrystusa, który przekształci nasze ciało ponżone, na podobne do swego chwalebego ciała, tą potęgą, jaką może On także wszystko, co jest, sobie podporządkować” (Flp 3, 20-21). Nasza wieczna ojczyzna jest w niebie! Tam doświadczymy doskonałości. Tam nasze ciała staną się chwalebne i idealne.

Dzięki ofierze Pana Jezusa każdy, kto tylko chce, ma otwarte drzwi do niebiańskiej ojczyzny. Co więcej, gdy On odchodził z ziemi, obiecał nam coś wspaniałego: „W domu Ojca mego jest mieszkań wiele. Gdyby tak nie było, to bym wam powie-

dział. Idę przecież przygotować wam miejsce. A gdy odejdę i przygotuję wam miejsce, przyjdę powtórnie i zabiorę was do siebie, abyście i wy byli tam, gdzie Ja jestem” (J 14, 2-3). On przygotowuje nam miejsce w niebie i w odpowiednim czasie wróci tu po nas! Ależ cudowna wiadomość! Naprawdę możemy z radością

**Nasza wieczna
ojczyzna jest
w niebie! Tam
doświadczymy
doskonałości.**

tego oczekiwać, bo On nie rzuca słów na wiatr!

Kluczowe dla nas wszystkich jest to, że choć dziś żyjemy w niedosko-

nałym świecie, to od naszej decyzji, czy wybierzemy życie z Bogiem, czy nie, zależy nasza wieczność!

Dlatego potrzebujemy nauczyć się żyć pomiędzy ojczyznami – tu i teraz, z miłością i oddaniem Polsce, ale też zawsze pamiętać, że nasz cel długodystansowy jest o wiele dalej – w wieczności.

I

Psychologia i wiara

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Czytałam kupioną w księgarni katolickiej książkę o psychologii. Jestem zaniepokojona tym, co przeczytałam o psychologii w Kościele. Bo nawet jeśli się pójdzie do katolickiego psychologa, można tam usłyszeć – poza kilkoma religijnymi słowami – takie poglądy, które koło Kościoła katolickiego nawet nie leżały. Nie ma w psychologii pojęcia grzechu, łaski, spowiedzi. Czy nie powinno się zdystansować od tych zabaw psychologów, którzy sami z sobą mają problemy?

Psychologia jako nauka wyodrębniła się pod koniec XIX w. Jako dziecko epoki oświeceniowej prezentowała poglądy antyreligijne albo areligijne. Minęło jednak półtora wieku; psychologia rozwinęła się, podzieliła się na nurty. Są one krytyczne wobec siebie i różnią się podejściem do religii. Oczywiście, kierunki te ulegają „poprawności” politycznej i modyfikacjom użytkowników. I – jak Pani zauważyła – można im zarzucić szukanie komfortu psychicznego za cenę pomijania obiektywnej prawdy o człowieku, uciekanie od tematu grzechu, łaski, spowiedzi. Nie wypada jed-

nak potępiać wszystkiego w czambuł. Krytykowanie psychologii bez jej dobrej znajomości dyskredytuje krytykantów. Kiedy ktoś wchodzi w spór z psychologią, może zostać zapytany: co studiował, przeczytał? Jaki nurt, szkołę poznał? Jakie formy terapii sam przeszedł?

Kościół zachęca do integrowania wiedzy psychologów z doświadczeniem religii, do szukania wspólnego języka psychologii i duchowości. Dla dobra człowieka. Inaczej zaczyna się zamęt. Niekompetentne jest podważanie czyjejs wiary i narzucanie światopoglądu psychologa jego klientom czy uczniom. Smutne jest podważanie w Kościele czyjejs uczciwej pracy terapeutycznej. Kto dużo robi, temu dużo można zarzucić. Niestety, prościej jest coś skrytykować, nawet mądrze i rzeczowo; trudniej jest zrobić coś dobrego dla innych. Na podstawie pojedynczych negatywnych przypadków nie wolno stosować krzywdzących uogólnień – tak w Kościele, jak w świecie psychologicznym. Można się spotkać ze zdrową i niezdrową teologią oraz ze zdrową i niezdrową psychologią. Udało mi się osobście spotkać mądrych psychologów, czytać lektury terapeutyczne świeckie, a bliskie duchowi Ewangelii. Wszędzie potrzebna jest pokora, czyli nieprzekraczanie granic swoich kompetencji. Sam korzystałem z porad świeckich terapeutów i grup terapeutycznych. Teraz współpracuję z grupami 12 kroków dla chrześcijan. Łączą one doświadczenie terapeutyczne z wiarą i Biblią. Odsyłają też do Boga, a czasem do konfesjonału.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

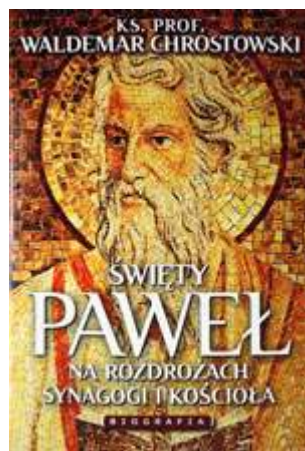
Apostoł na rozdrożu

To, że książki ks. prof. Waldemara Chrostowskiego rozchodzą się błyskawicznie i mają po kilka wydań, jest dla naszych Czytelników sprawą oczywistą. Mamy zresztą to szczęście, że niektóre z nich, zanim jeszcze zostaną wydane, są wcześniej publikowane w odcinkach na łamach tygodnika „Idziemy”. Tak było i tym razem, gdy w ogłoszonym przez Benedykta XVI Roku św. Pawła (2008/2009) poprosiliśmy Księdza Profesora o cykl artykułów na temat życia i nauczania Apostoła Narodów.

Efekt tego przerósł nasze oczekiwania. Otrzymaliśmy cykl artykułów, który publikowaliśmy co tydzień przez ponad cztery lata! Układały się one nie tylko w solidną i bodajże najobszerniejszą na polskim rynku monografię o św. Pawle, ale także

w pogłębione studium dziejów pierwotnego Kościoła. Dla pierwszych chrześcijan jednym z największych wyzwań było określenie się wobec tych, którzy odnosząc się do dziedzictwa Starego Przymierza i do własnej tradycji, nie znajdowali w nich miejsca dla Jezusa Chrystusa. To oni byli pierwszymi przelatorami chrześcijaństwa. Do nich przed swoim nawróceniem należał również Szawel – późniejszy św. Paweł.

Pierwsze wydanie omawianej książki ukazało się wspólnym nakładem Wydawnictwa M oraz pallotyńskiego Apostolicum. Jak wspomina Autor, nosiło ono kompromisowy tytuł „Między synagogą i Kościołem. Dzieje św. Pawła”. Drugie wydanie ukazało się właśnie w tych dniach nakładem wydawnictwa Fronda. Nosi bardziej adekwatny do treści tytuł: „Święty

Paweł. Na rozdrożach Synagogi i Kościoła”. Ale nie tylko w tytule jest różnica. Otrzymujemy bowiem wydanie poprawione i uzupełnione oraz dość bogato ilustrowane. Większość zdjęć też jest autorstwa ks. prof. Chrostowskiego, który wszystkie miejsca związane z życiem św. Pawła odwiedził bądź prywatnie, bądź jako przewodnik pielgrzymek.

Ks. prof. Chrostowski (pierwszy i jak dotąd jedyny

Polak wyróżniony Nagrodą Ratzingera) dzieli się w tej publikacji nie tylko wiedzą biblijną wzbogaconą o znajomość „geografii zbawienia” i kultury ludów, wśród których działał Apostoł Narodów. Czerpie także z obfitych doświadczeń, które zebrał, zanim zrezygnował ze współprzewodniczenia stowarzyszeniu pod nazwą Polska Rada Chrześcijan i Żydów. Książka ta jest więc nie tylko, jak pisze Autor, swoistym „freskiem” św. Pawła. Ona także ustawia na właściwych fundamentach współczesny dialog chrześcijańsko-żydowski. Wypadałoby, żeby przynajmniej chrześcijanie zaangażowani w ten dialog przeczytali tę publikację dokładnie. Ale nie tylko oni, bo jest to książka dla wszystkich./xhz

Ks. prof. Waldemar Chrostowski, „Święty Paweł. Na rozdrożach Synagogi i Kościoła”, Fronda 2021, 752 s.

fot. arch. tygodnika „Idziemy”

Ekspiacja na ulicach Irena Świerdzewska

Procesję różańcową w Warszawie w intencji pokutnej i wynagradzającej Najświętszemu Sercu Pana Jezusa i Niepokalanemu Sercu Maryi organizują wierni świeccy ze wspólnot różańcowych oraz wielu organizacji w Kościele katolickim.

Procesje modlitewne ulicami miast organizowane były podczas największych zagrożeń dla naszego narodu, jak choćby nawały bolszewickiej w 1920 r. – Zauważamy, jak wiele zła obecnie dzieje się w Polsce. Chcemy pokutować za grzechy wołające o pomstę do nieba, czyli w pierwszej kolejności za grzech zabójstwa nienarodzonych, ale także za grzech pijaństwa, świętokradztwa i profanacji – uzasadniają organizatorzy.

WEZWANIE Z FATIMY

– Łączymy się jako katolicy, jako wierni świętego Kościoła rzymskokatolickiego, poddani Matki Bożej Królowej Polski. Jesteśmy katolikami świeckimi podejmującymi pokutę, wynagradzanie, odpowiadając na wezwanie Matki Bożej – szczególnie to z Fatimy, gdzie bardzo wyraźnie pada: mamy pokutować, odmawiać różaniec, wynagradzać, ratować rodziny i poświęcać się Niepokalanemu Sercu Maryi – mówi Artur Wolski z Męskiej Różańca w Warszawie, koordynator akcji.

– Chcemy odmawiać różaniec na ulicach, by dokonywać ekspiacji w przestrzeni publicznej, gdzie dokonują się profanacje i gdzie ma miejsce wiele innych aktów zła.

Idziemy z intencją pokutną, by przepraszać, wynagradzać Najświętszemu Sercu Pana Jezusa i Niepokalanemu Sercu Matki Bożej za grzechy własne, za grzechy w naszych rodzinach i całym społeczeństwie polskim – podkreśla Artur Wolski.

Inicjatywę pobłogosławili kard. Kazimierz Nycz i bp Romuald Kamiński. Akcję koordynuje wspólnota Nieustający Różaniec. Udział w procesji zadeklarowali m.in. Męski Różaniec, Krucjata Różańcowa za Ojczyznę, Wójownicy Maryi, Mężczyźni św. Józefa, Bractwo Przedmurza, Mężczyźni św. Jan Pawła II, Akcja Katolicka. Zgłosiły się także osoby ze środowisk pro-life, lekarze, pielęgniarki.

Procesja ma odbyć się 22 sierpnia, we wspomnienie Najświętszej Maryi Panny Królowej. Uroczystość obchodzona jest w Kościele katolickim w dniu kończącym oktawę uroczystości Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. W tym dniu odnawiany jest akt poświęcenia Niepokalanemu Sercu Maryi, którego dokonał kard. August Hlond w 1946 r.

Procesja różańcowa wynagradzająca jest pierwszą tego rodzaju inicjatywą angażującą modlitewne wspólnoty męskie.

PRZEZ STARE MIASTO

Uczestnicy spotkają się o godz. 14 przy katedrze warszawsko-praskiej, ul. Floriańska 3. – Zgromadzimy się przy pomniku ks. Ignacego Skorupki, w diecezji, gdzie miały miejsce wydarzenia Cudu nad Wisłą – mówi Artur Wolski. Wcześniej, o godz. 12.30, w katedrze rozpocznie się Eucharystia, organizatorzy proszą jednak, by zaplanować indywidualnie udział w Mszy świętej, ponieważ świątynia może nie pomieścić wszystkich przybyłych na procesję. Zachęcają też, by być w stanie łaski uświęcającej.

Po rozpoczęciu modlitwy różańcowej z rozważaniami pokutnymi uczestnicy ruszą Mostem Śląsko-Dąbrowskim, a dalej przejdą ulicami Starego Miasta. Odmówią wszystkie części różańca. Będą nieśli ze sobą wizerunek Matki Bożej Łaskawej, strażniczki Polski, patronki Warszawy. Także relikwie św. Andrzeja Boboli, św. Maksymiliana Marii Kolbego i bł. Męczenników z Pratulina.

Na zakończenie zostanie odmówiona Litania loretańska, ponowiony akt poświęcenia się Niepokalanemu Sercu Maryi. Po błogosławieństwie kapłana odpiewany zostanie „Apel jasnogórski”. Procesja będzie trwała około trzech godzin.

PROPOZYCJA DLA KAŻDEGO

– Zachęcamy, by dołączać do modlitwy. Naszą intencją jest, by każdy, kto dowie się o procesji różańcowej w Warszawie, podjął modlitwę wspólnie z nami, w tym samym czasie, tam gdzie jest. Można odmawiać różaniec indywidualnie w domu czy też organizować modlitwę różańcową przed Najświętszym Sakramentem w kościele, do czego bardzo mocno zachęcamy, za kard. Augustem Hlondem. Ówczesny prymas Polski w latach czterdziestych minionego wieku zobowiązał nas, by w każdej parafii przed Najświętszym Sakramentem odmawiać różaniec święty w intencji ojczyzny. Chcemy o tym przypominać – mówi Artur Wolski.

Procesja różańcowa wynagradzająca jest pierwszą tego rodzaju inicjatywą angażującą modlitewne wspólnoty męskie. Coraz częściej na ulicach polskich miast można zobaczyć zastępy mężczyzn z różańcem w rękę. W ubiegłym roku, w stulecie Cudu nad Wisłą, różańcowe wspólnoty męskie przeszły z wizerunkiem Matki Bożej Łaskawej z Cmentarza Bohaterów 1920 r. do sanktuarium św. Jana Pawła II w Radzyminie, gdzie odbyło się odsłonięcie i poświęcenie figury Matki Bożej Łaskawej. W pierwsze soboty miesiąca w ponad pięćdziesięciu miastach w Polsce i na świecie mężczyźni uczestniczą w nabożeństwach wynagradzających Niepokalanemu Sercu Matki Bożej. Z ich inicjatywy w parafiach diecezji warszawsko-praskiej trwa obecnie peregrynacja kopii obrazu Matki Bożej Łaskawej.

W SKRÓCIE

■ **Dożynki diecezjalne.** W parafii św. Jana Chrzyciela i św. Wojciecha Biskupa Męczennika w Poświętnem 29 sierpnia odbędą się dożynki. Mszy św. będzie przewodniczyć bp Jacek Grzybowski. Wieńce dożynkowe na konkurs należy zgłaszać do 23 sierpnia, także drogą mailową. Regulamin i szczegółowe informacje pod nr. tel. 515 508 740 u sekretarza gminy Agnieszki Gryglas oraz na www.gminaposwietne.pl w zakładce Wydarzenia. Program dożynek: godz. 10.00-11.00 rejestracja wieńców dożynkowych przy kościele, ul. Jana Pawła II; godz. 11.00 powitanie delegacji; godz. 12.00 Msza św. w miejscowym kościele (przed świątynią będzie ustawiony telebim); godz. 13.45 przemarsz korowodu na plac przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym, ceremonia dzielenia się chlebem, inscenizacja obrzędu dożynkowego – Zespół Folklorystyczny „Podsybka Kurpiowska”; godz. 15.15 konkursy z nagrodami i zabawy dla dzieci, koncert Orkiestry Powiatu Wołomińskiego; godz. 16.00 ogłoszenie wyników konkursu dożynkowego, godz. 16.30-20.00 występy artystyczne zespołów, godz. 20.00 występ gwiazdy wieczoru, zespołu Bobi, godz. 21.00 zabawa taneczna. Udział w wydarzeniach dożynkowych jest bezpłatny.

■ **Symbole Światowych Dni Młodzieży.** Krzyż i ikona Matki Bożej Pocieszycielki Ludu, symbole Światowych Dni Młodzieży, będą pielgrzymowały po polskich diecezjach od 21 sierpnia do 1 września. W archidiecezji warszawskiej ich peregrynacja będzie miała miejsce w niedzielę 29 sierpnia w kościele akademickim św. Anny, ul. Krakowskie Przedmieście 68. O godz. 18.55 młodzi wprowadzą symbole ŚDM do świątyni, o godz. 19.00 zostanie odprawiona Msza święta, po niej adoracja Najświętszego Sakramentu. O godz. 21.00 odbędzie się apel jasnogórski, o godz. 22.00 rozpocznie się uwielbienie prowadzone przez zespół Brighter Day.

■ **Odprawa katechetyczna.**

30 sierpnia o godz. 9.00 w odprawie katechetycznej w katedrze św. Floriana będzie uczestniczył bp Romuald Kamiński, 31 sierpnia o godz. 9.00 – bp Jacek Grzybowski.

■ **Legionowski festiwal.** W kolejnym koncercie w ramach XVI Legionowskiego Festiwalu Muzyki Kameralnej i Organowej 29 sierpnia o godz. 16.30 w kościele św. Ducha, ul. ks. J. Schabowskiego 2, wystąpią Jakub Kotowicz (wibrafon) i Józef Kotowicz (organy). Patronat medialny nad festiwalem objął tygodnik „Idziemy”.

fol. PAP/Paweł Supernak

HOŁD BOHATEROM

W podziemiach archikatedry św. Jana Chrzyciela w Warszawie 13 sierpnia oddano hołd bohaterom Bitwy Warszawskiej 1920 r. Szef Urzędu do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Józef Kasprzyk oraz przewodniczący Rady do

spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Bogusław Nizieński złożyli kwiaty przy grobie gen. Kazimierza Sosnkowskiego. W tym samym dniu złożyli kwiaty na grobie ks. mjr. Ignacego Skorupki na Starych Powązkach w Warszawie.

GWIAZDY W JERUZALU

W filmowych Wilkowyjach, czyli w Jeruzalu, 15 sierpnia w obecności twórców filmu odsłonięto pamiątkowe tablice na rondzie Gwiazd Serialu „Ranczo”. Aktorzy, m.in. śp. Paweł Królikowski, wielokrotnie wcześniej uczestniczyli w festynach, które wspierały remont miejscowej drewnianej świątyni św. Wojciecha.

fol. PAP/Przemysław Piątkowski

DZIEŃ PAMIĘCI STARÓWKI

Msza święta w archikatedrze św. Jana Chrzyciela oraz uroczystości przy głazie upamiętniającym wybuch czołgu pułapki złożyły się 13 sierpnia na obchody Dnia Pa-

mięci Starówki. Uroczystość odbyła się w towarzystwie kompanii honorowej WP. 77 lat temu przy ul. Kilińskiego w wyniku eksplozji zginęło ponad trzystu mieszkańców stolicy.

fol. PAP/Piotr Nowak

ŚWIĘTO WOJSKA

– Czy to jest normalny świat, w którym pamięta się morderców, a nie pamięta się takich małych-wielkich ludzi? – mówił abp Grzegorz Ryś podczas Eucharystii w święto Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, w 101. rocznicę Cudu nad Wisłą oraz w przypadające tego dnia Święto Wojska Polskiego, odnosząc się do bohaterów, takich jak Stanisław Leszczyński. Po liturgii na łódzkim placu katedralnym odbyły się uroczystości państwowe. Przemówienia wygłosili prof. Zbigniew Rau, minister spraw zagranicznych, oraz dr Tobiasz Bocheński, wojewoda łódzki. Przed Grobem Nieznanego Żołnierza odbyła się tradycyjna zmiana warty, apel pamięci, salwa honorowa oraz złożenie wieńców i kwiatów. **xpk**

foto. ks. Paweł Kłys

PARAFIE ZAKONNE

foto. ks. Paweł Kłys

Od sierpnia decyzją metropolity łódzkiego w dwu łódzkich parafiach, Dobrego Pasterza i Podwyższenia Krzyża

Świętego, posługują paulini i dominikanie. „Zależy nam – czytamy w listach skierowanych przez abp. Grzegorza Rysia do obu zgromadzeń zakonnych – by wierni łódzkich parafii byli ubogaceni nowymi charyzmatami, a zgromadzenia zakonne rozbudziły na nowo życie duchowe w tych wspólnotach parafialnych”. Dotychczas na terenie archidiecezji łódzkiej nie było klasztoru paulinów, natomiast dominikanie mieli klasztor w centrum miasta, gdzie prowadzili niewielkie duszpasterstwo akademickie. **xpk**

W SKRÓCIE

■ **Organy archikatedry.** W bazylice archikatedralnej św. Jana Chrzciciela na Starym Mieście w Warszawie, ul. Świętojańska 8, odbędzie się kolejny koncert w ramach 28. Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Organowej Organy Archikatedry. 29 sierpnia o godz. 16.00 zagra Przemysław Kapituła. W programie: Feliks Nowowiejski – Marche solennelle, offertoire op. 7 nr 2; Felice Moretti-Padre Davide da Bergamo – Elevazione in re minore, Fryderyk Chopin – Preludium e-moll op. 28 nr 4, Preludium A-dur op. 28 nr 7, Preludium E-dur op. 28 nr 9, Mieczysław Surzyński – Capriccio op. 36, Alexandre Gulimant – I Sonate-Symphonie d-moll op. 42, Introduction at Allegro, Pastorale, Final. Patronat medialny nad wydarzeniem objął tygodnik „Idziemy”.

■ **Łączenie pokoleń.** Centrum Aktywności Międzypokoleniowej powstanie na Białołęce, przy ul. Ceramicznej. Będzie miejscem spotkań, integracji i wsparcia dla różnych grup: dzieci, młodzieży, dorosłych, seniorów, osób niepełnosprawnych intelektualnie, osób z autyzmem. Seniorzy będą mieć zapewnioną opiekę przez osiem godzin dziennie oraz ciepły posiłek, będą mogli rozwijać zainteresowania i uczestniczyć w zajęciach utrzymujących sprawność fizyczną. W budynku znajdzie się również żłobek dla 150 dzieci. Finalizacja inwestycji to trzeci kwartał 2023 r.

REKLAMA

"Wakacyjna runda pytań"
Marcin Jagiełowicz
poniedziałek-piątek, godz. 16.15

"Rozmowa Radia Warszawa"
Ewa Pietrzak
poniedziałek - piątek, godz. 10.30

Radio Warszawa 106,2 FM i www.radiowarszawa.com.pl

Obchody na Kamionku

W konkatedrze Matki Bożej Zwycięskiej na Kamionku 13 sierpnia zainaugurowane zostały w diecezji warszawsko-praskiej centralne obchody 101. rocznicy Cudu nad Wisłą. Mszy świętej z udziałem kapituły konkatedralnej przewodniczył bp Romuald Kamiński.

Homilię wygłosił bp Jacek Grzybowski. Podkreślał ogromną rolę przeszłości w życiu narodu. – Jozue mówi do Izraela: wspomnij, że Bóg powołał Abrahama, ojca wiary, i potem jego syna Izaaka i syna Jakuba. W ten sposób narodziła się historia Narodu Wybranego – odwoływał się do czytanego tego dnia fragmentu Pisma Świętego. – To, kim jesteśmy teraz, i to, jaki jest nasz świat, jest w dużej mierze zależne od naszej historii. Przeszłość wyznacza wartości i zasady, które warto podtrzymywać – dodał bp Grzybowski.

foto: Biuro Prasowe DWP/Jakub Troczyński

Przypomniął znaczenie ofiary bohaterów wydarzeń Cudu nad Wisłą. – Kiedy wspominamy ponad stuletnią historię młodych ludzi, którzy w imię zasad nienaruszalnych, fundamentalnych wyruszyli, zdecydowana większość z nich w swoją ostatnią drogę, to nie tylko po to, by przywołać historię, ale nauczyć się też, że ona kieruje nami, wyznacza nam zasady i prawa, których nigdy, czy minęło sto, czy tysiąc lat, porzu-

cić nie wolno. Módlmy się zatem w naszej warszawsko-praskiej konkatedrze o taką pokorną miłość do przeszłości, o pielęgnowanie tego daru, który dla nas stanowi. Teraz my w naszym czasie, w XXI wieku, musimy podjąć trud realizacji przyszłości. Nie zrobimy tego dobrze, godziwie i pięknie, jeśli odetniemy się od przeszłości – podkreślił bp Grzybowski.

Na polach Ossowa

foto: PAP/Leszek Szymański

kiej pielgrzymce wiary, w wielkiej wspólnocie, patrzymy, jak układają się drogi naszych współbraci – zachęcał bp Kamiński.

Nawiązując do wydarzeń Cudu nad Wisłą, przypomniał o najważniejszych dla chrześcijanina zwycięstwach. – Zwycięstwo jest wtedy, kiedy pokonujemy

przeciwnika. Skąd się wzięł ten przeciwnik, wróg? Ile synów i córek narodu z wielką miłością zrodzonych i wychowanych, przygotowanych do służby, musiało oddać życie? Fakt, że utraciliśmy niepodległość, nie wynikał tylko z kwestii militarnych. Prośmy Matkę Bożą, żeby nam wyprosiła łaskę mądrości. Teraźniejszość będzie miała znaczenie, kiedy skorzystam mądrze z doświadczenia przeszłości, wtedy będę wiedział, ku czemu zdążam w przyszłości. Przypomnijmy słowa Matki Bożej zanotowane przez ewangelistów: „Czyńcie wszystko, cokolwiek wam powie”. Chrystus jest naszą nadzieją, a nadzieja w życiu ludzkim to wyjątkowa łaska – przypominał bp Kamiński.

Po Eucharystii odbył się apel poległych i złożono wieńce na cmentarzu bohaterów na terenie sanktuarium. Po raz szesnasty odbyła się historyczna rekonstrukcja Bitwy Warszawskiej zorganizowana przez rtm. Andrzeja Michalika i Starostwo Powiatowe w Wołominie. Obok tego dla rodzin z dziećmi przygotowano festyn.

W wigilię Wniebowzięcia NMP przy krzyżu upamiętniającym bohaterską śmierć ks. Skorupki odbył się apel poległych ze złożeniem wieńców, z udziałem min. Mariusza Błaszczaka, wojska i harcerzy. /BW

W miejscu, gdzie na polach w Ossowie bohatersko zginął ks. Ignacy Skorupka, przy ustawionym tam krzyżu, modlono się 15 sierpnia po godz. 7.30 rano. Dwie godziny później bp Romuald Kamiński przewodniczył Mszy świętej na terenie sanktuarium Matki Bożej Zwycięskiej w Ossowie.

Na uroczystości przybyły władze państwowe i samorządowe, żołnierze Wojska Polskiego, harcerze i okoliczni mieszkańcy.

Odczytano listy od prezydenta Andrzeja Dudy i premiera Mateusza Morawieckiego. Minister Obrony Narodowej przyznał pośmiertnie złoty medal „Za zasługi dla obronności” śp. ks. prał. Janowi Andrzejewskiemu, zasłużonemu dla rozbudowy sanktuarium w Ossowie i upamiętniania Bitwy Warszawskiej.

Bp Romuald Kamiński w wygłoszonej homilii przypomniał, że stajemy w tak wielkiej wspólnocie, by dziękować Bogu i ludziom za zwycięstwo, zrobić osobisty rachunek sumienia, a także świętować Wniebowzięcie Najświętszej Matki, gdyż na Niej Bóg okazał, jaka jest Jego intencja wobec każdego z nas.

– W obrazie Maryi każdy z nas może ujrzeć siebie jako dziecko Boże. Zadajmy pytanie: „Czy mamy świadomość tej godności i czy zabiegamy o to, żeby ta godność w nas nie uciemniała?”. Gdy zrozumiemy, jak jesteśmy ważni w oczach Boga, to zmieni się także nasze postrzeganie drugiego człowieka. Będę również patrzył tak na mego brata, będę miał potrzebę, by mu pomagać, widząc w nim niedostatki. „Jeden drugiego brzemiona noście” – to nasza codzienność. Idąc do nieba w wiel-

foto: Barbara Wiśniewska

fot. Biuro Prasowe DWP/Karolina Błaziejczyk

Żegnamy kapłana

Ksiądz prał. płk Leszek Kołoniecki zmarł 15 sierpnia w Legionowie, w wieku 79 lat, w 57. roku kapłaństwa.

Wniósł duży wkład w duszpasterstwo wojskowe już przed utworzeniem Ordynariatu Polowego.

Urodził się 4 stycznia 1942 r. w Warszawie. Pochodził z parafii św. Anny w Piasecznie. Świecenia kapłańskie przyjął 27 maja 1965 r. z rąk kard. Stefana Wyszyńskiego.

Jako wikariusz pracował w parafiach: św. Bartłomieja Apostoła w Zelechlinku, św. Zygmunta w Słomczynie, św. Jana Kantego w Legionowie, św. Jadwigi Śląskiej w Milanówku, Nawrócenia św. Pawła Apostoła w Warszawie, św. Stanisława BM na warszawskiej Woli, MB Różańcowej na Bródnie oraz Dzieciątka Jezus na Żoliborzu. W latach 1977-1991 był najpierw wikariuszem, następnie administratorem, a w końcu proboszczem parafii św. Józefa Oblubieńca NMP w Legionowie, która jest parafią wojskowo-cywilną. Służył tej wspólnotie 20 lat, po raz wtóry w latach 1996-2002. Był też proboszczem w parafiach wojskowych: MB Królowej Pokoju w Bydgoszczy i MB Ostrobramskiej w Warszawie na Bemowie.

Posługę duszpasterską w wojsku rozpoczął z początkiem czerwca 1977 r. Zanim utworzono Ordynariat Polowy, do 1989 r. istniał Generalny Dziekanat Wojska Polskiego. W Ordynariacie Polowym ks. Kołoniecki pełnił kolejno funkcje dziekana Pomorskiego Dekanatu Wojskowego, referenta ds. duszpasterstwa wojskowego w Kurii Polowej WP, dziekana Warszawskiego Dekanatu Wojskowego oraz kanclerza Kurii Polowej. W 1994 r. został mianowany kapłanem honorowym Jego Świątobliwości.

W czerwcu 2002 r. w ramach urlopu i pobytu na emeryturze wojskowej zamieszkał na terenie parafii Miłosierdzia Bożego w Legionowie. W 2005 r. został inkardynowany do diecezji warszawsko-praskiej. W czerwcu 2006 r. abp Sławoj Leszek Głódź mianował go proboszczem parafii Wniebowzięcia NMP w Chotomowie (2006-2017). W teże parafii uroczystości pogrzebowe zaplanowano na 19 sierpnia, ze złożeniem ciała zmarłego na miejscowym cmentarzu.

Na radzyمیńskiej nekropolii

Msza święta pod przewodnictwem bp. Jacka Grzybowskiego na Cmentarzu Poległych 1920 roku w Radzyminie zakończyła 15 sierpnia diecezjalne obchody 101. rocznicy Bitwy Warszawskiej.

– Polacy, bez względu na sympatie polityczne, pochodzenie i doświadczenie grozy zaborów, rozpoznali w propagandzie radzieckiej i rodzącym się krwawym rewolucyjnym terrorze śmiertelne zagrożenie dla swojej egzystencji – mówił w homilii bp Grzybowski. – Rozpoznali je nie jako

zwykły konflikt wojenny, którym Europa wstrząsana była od 1848 r., ale jako zło mające inne, demoniczne oblicze. Polacy, stając w obronie swojej ojczyzny, dostrzegli nie tyle zbrojny konflikt między narodami, ile zmaganie na o wiele głębszym poziomie, co Zachód odkrył dopiero w drugiej połowie XX w. Nadzieją na zwycięstwo nad złem jest prawda, którą dla ludzi wierzących wyrażają słowa Pisma Świętego – podkreślił bp Jacek Grzybowski.

Z Kamionka na Jasną Górę

fot. www.facebook.com/PPPPPMMK

i umocnienie dla innych. Wasz trud i modlitwa dają siłę Kościołowi – zaznaczył ordynariusz warszawsko-praski. – Istotne, by mieć poczucie, że pielgrzymowanie nie jest moją prywatną sprawą, ale że niosę jakąś wielką moc dzięki łasce Bożej – podkreślił.

Nawiązując do hasła pielgrzymki, przypomniał, że pątnicy codziennie będą zatrzymywać się nad rozważaniami dotyczącymi życia. – Życie to pierwszy i najważniejszy dar od Boga, wskazujący na Jego wielkość i wsłaniałość. Bóg sam siebie w nas odzwierciedla. Występując przeciwko życiu, dopuszczam się ataku na Boga, który jest we mnie. Skoro Bóg odzwierciedla siebie we mnie, to moje życie jest bardzo ważne – przypominał bp Kamiński.

W tym roku program pielgrzymkowy będzie przygotowaniem do beatyfikacji Prymasa Tysiąclecia oraz pogłębieniem tematyki związanej z ochroną życia. Codziennie na trasie pielgrzymki będą gościć przedstawiciele organizacji pro-life i instytucji zajmujących się wspieraniem życia.

Pielgrzymi dotrą na Jasną Górę 25 sierpnia, by następnego dnia uczestniczyć w uroczystości Matki Bożej Częstochowskiej.

Stać na straży życia” – pod takim hasłem 16 sierpnia wyruszyła 38. Praska Pielgrzymka Piesza Pomocników Maryi Matki Kościoła. Eucharystii na rozpoczęcie pielgrzymki przewodniczył w konkatedrze Matki Bożej Zwycięskiej na Kamionku bp Romuald Kamiński.

– Podejmujecie się wielkich rzeczy. Pielgrzymując, przynosiscie błogosławieństwo

fot. pixabay

dziecku, które stało się całkowicie niezdolne do pracy przed ukończeniem 16. roku życia lub w czasie nauki w szkole przed ukończeniem 25. roku życia. Nie zaliczają się do nich również świadczenia o charakterze jednorazowym, np. jednorazowy zasiłek z pomocy społecznej czy zasiłek pogrzebowy, a także dodatki i świadczenia wypłacane razem ze świadczeniami (np. emeryturą lub rentą) na podstawie przepisów szczególnych, np. dodatek i zasiłek pielęgnacyjny, dodatek dla sieroty zupełnej, dodatek kombatancki czy ryczałt energetyczny.

GDZIE ZŁOŻYĆ WNIOSEK?

Wniosek o świadczenie trzeba zgłosić w tzw. organie właściwym, czyli tam, gdzie dana osoba jest uprawniona do świadczenia emerytalno-rentowego. W ZUS

500 zł dla niesamodzielných

Świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji to forma wsparcia dla tych, których zły stan zdrowia zmusza do korzystania z pomocy bliskich nawet w podstawowych czynnościach dnia codziennego.

Organy rentowe, w tym ZUS, wciąż przyjmują wnioski o świadczenie uzupełniające. Mogą się o nie starać osoby, które są niezdolne do samodzielnej egzystencji. Ważne jest jednak to, żeby niezdolność ta została stwierdzona przez lekarza orzecznika. Jeśli więc dana osoba nie ma takiego orzeczenia, to powinna dołączyć do wniosku zaświadczenie o stanie zdrowia od swojego lekarza wraz z dokumentacją medyczną, która może mieć znaczenie dla sprawy. Lekarz orzecznik wyda wtedy orzeczenie na podstawie załączonej dokumentacji lub dodatkowo zbada wnioskującego. Jeśli ktoś dysponuje natomiast wspomnianym orzeczeniem, to spełnia już wymaganie. Dodatkowo, jeżeli jest ono w posiadaniu ZUS, to nie trzeba go przedkładać.

Jakie orzeczenia potwierdzają niezdolność do samodzielnej egzystencji? Są to:

- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji,

- orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do służby i niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Świadczenie przysługuje osobom pełnoletnim mieszkającym legalnie na terenie Polski, a więc zarówno obywatelom Polski, jak i cudzoziemcom, którzy legalnie przebywają na terenie naszego kraju.

WYSOKOŚĆ ŚWIADCZENIA

Niezwykle ważne jest także kryterium finansowe. Chodzi o sumę świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych, które obecnie pobiera dana osoba. Jeżeli suma nie przekroczy 1272,08 zł brutto, to świadczenie uzupełniające wynosi 500 zł, czyli maksymalną wysokość. Natomiast w sytuacji, w której przekroczy 1272,08 zł, ale nie osiągnie 1772,08 zł, będzie odpowiednio niższe (złotówka za złotówkę). Aby w ogóle przyznać świadczenie, suma nie może być wyższa niż 1772,08 zł.

Do kwoty limitu wliczane są przede wszystkim świadczenia emerytalno-rentowe wypłacane przez ZUS, KRUS i inne organy emerytalno-rentowe. Do tej grupy zaliczają się również świadczenia z pomocy społecznej o charakterze innym niż jednorazowy, np. zasiłki stałe. Uwzględnia się też świadczenia wypłacane przez zagraniczne instytucje właściwe do spraw emerytalno-rentowych.

Do sumy świadczeń nie wlicza się jednak np. kwoty renty rodzinnej przyznanej

formularz składa się w oddziale właściwym ze względu na miejsce zamieszkania. Można zrobić to także w dowolnej placówce ZUS. Wtedy urzędnicy przekażą wniosek do właściwego oddziału. Wniosek powinien trafić do ZUS także od osób, które nie pobierają jeszcze żadnych świadczeń emerytalno-rentowych, oraz tych pobierających je w innym organie, ale którym ZUS wypłaca dodatek pielęgnacyjny.

W czasie trwania stanu zagrożenia epidemią COVID-19 urząd zachęca, aby rozważyć złożenie wniosku bez osobistego stawienia się w urzędzie. Dokumenty można przekazać elektronicznie przez PUE ZUS. Osoby, które chcą wysłać je pocztą, mogą pobrać formularz ESUN ze strony zus.pl i wypełnić go po wydrukowaniu.

Wniosek jest również dostępny w salach obsługi klienta ZUS. Nie trzeba składać go osobiście. Może to zrobić przedstawiciel ustawowy, pełnomocnik albo opiekun faktyczny. W przypadku osobistego stawienia się istnieje możliwość ustnego złożenia wniosku. Wtedy pracownik ZUS spisać protokół. Trzeba jednak podać wówczas wszystkie niezbędne informacje, aby ZUS mógł przyznać świadczenie oraz ustalić jego wysokość.

ZUS wyda decyzję w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do jej wydania. Okolicznością taką może być wydanie orzeczenia w sprawie niezdolności do samodzielnej egzystencji przez lekarza orzecznika.

Piotr Olewiński

Regionalny Rzecznik Prasowy ZUS województwa mazowieckiego

Na obrazie Michaela Willmanna „Wizja św. Bernarda z Clairvaux” („Lactatio Bernardi”) Maryja jawi się jako duchowa Matka.

Kompozycja obrazu jest diagonalna. Na pierwszym planie znajduje się św. Bernard w białym habicie z szerokimi rękawami. Adoruje Madonnę z Dzieciątkiem. Maryja ubrana jest w czerwoną suknię i niebieski płaszcz, który unosi się do góry. Widnieją za nim dwie postaci aniołków. Siedzące na kolanach Matki Dzieciątko Jezus, przepasane białą szatą, błogosławi świętego opata. Nad Jego głową oraz głową Maryi widnieje nimb, a z góry pada po przekątnej szeroki i mocny strumień światła ogarniający postaci. Wokół znajduje się grupa aniołów z symbolami pasyjnymi. W padającym z góry świetle znajduje się jakby spadający z nieba, ujęty w bardzo dynamicznej pozycji aniołek z trzymaną w dłoniach mocno powiewającą chustą z odbitym na niej obliczem Jezusa. Niżej znajdują się postaci unoszących się aniołków ze sznurami i różgą, jeszcze niżej – kolumna opleciona powrozami i trzymana przez anioła różgą. Po prawej stronie unoszące się putta trzymają drabinę, niżej krzyż z koroną cierniową oraz włócznię. W lewym dolnym rogu dostrzec można siedzącą postać trzymającą na kolanach koguta. W dolnej, środkowej części obrazu widnieje rycerska rękawica i kości do gry.

Obraz „Wizja św. Bernarda” ukazuje głębokie życie duchowe zakonnika cysterskiego, odznaczające się pobożnością maryjną i pasyjną. Dlatego właśnie został ukazany w towarzystwie Matki Bożej z Dzieciątkiem oraz z narzędziami męki Pańskiej. Śląski artysta skupił się na oddaniu mistycznej treści w swoim obrazie, akcentując moment wiania łaski Bożej. Najwyraźniej oddaje to dynamiczna smuga światła padająca z nieba, w której postać świętego, znaj-

Michael Willmann, „Wizja św. Bernarda z Clairvaux” (*Lactatio Bernardi*), 1682 r., kościół Najświętszego Zbawiciela w Warszawie, obraz olejny na płótnie, 208 × 310 cm.

Karmienie wiernych rozszerza Jej macierzyńską funkcję na wszystkich i odnosi się do duchowej adopcji. Maria karmiąca to przede wszystkim Matka. Karmienie mlekiem jest bardzo intymną czynnością matki wobec dziecka, wskazującą na relację miłości i zależności. Maryja jawi się w obrazie jako duchowa Matka św. Bernarda i każdego człowieka.

Obraz ukazuje pobożność maryjną, ale także chrystologiczną, a zwłaszcza pasyjną św. Bernarda. Święty odznaczał się wyjątkowym umiłowaniem pasji Jezusa, a na widok krzyża zalewał się łzami. Dlatego w ikonografii narzędzia męki Pańskiej to częste atrybuty św. Bernarda. W niniejszym obrazie niemalże wszystkie putta trzymają narzędzia męki Pańskiej, tzw. *arma Christi*. Są to: chusta św. Weroniki, różga i powrozy, którymi Jezus był bity i wiązany przy kamiennym słupie, kolumna biczowania, włócznia, którą przebito Jezusowi bok, korona cierniowa, gąbka podana na lancy, drabina, by zdjąć z krzyża ciało Jezusa, kogut wskazujący na zaparcie się Piotra, rękawica żołnierska i kości do gry przypominające moment, w którym żołnierze policzkowali

Jezusa i rzucili losy o Jego tunikę.

Obraz powstał ok. 1682 r. do kaplicy św. Bernarda w kościele klasztoru Wniebowzięcia NMP w Lubiążu. W 1944 r. był ewakuowany do Lubomierza. Na przełomie 1944 i 1945 r. został przewieziony do skrytki muzealnej w Szklarskiej Porębie Średniej, w 1945 r. – do składnicy muzealnej w pałacu Paulinum w Jeleniej Górze, a w 1952 r. przekazany Kurii Metropolitalnej Warszawskiej i umieszczony w kościele Najświętszego Zbawiciela w Warszawie, ul. Marszałkowska 37. Dziś znajduje się w jego prezbiterium.

Wspomnienie św. Bernarda z Clairvaux obchodzone jest w Kościele katolickim 20 sierpnia.

Wizja św. Bernarda

dr Dorota Lekka

dująca się na jej ukośnej linii, jest całkowicie zanurzona. Jego rozłożone ręce i twarz zdradzają wewnętrzne uniesienie, stan ekstazy, słodyczy, zachwyty, pogrążenia w mistycznej wizji, która została mu dana z góry.

W rozgrywającej się scenie Maryja odchyła swą pierś, tak że mleko z niej spływa na usta świętego. Jest to powszechny w ikonografii bernardiańskiej temat *lactatio Bernardi*. Zwykło się przy nim nawiązywać do legendy o św. Bernardzie z Clairvaux, który modlił się: *Monstra te esse matrem* – „Pokaż, że jesteś matką”.

Laktacja Bernarda, czy też laktacja wiernych, jest rozszerzeniem tematu ikonograficznego *Maria Lactans*, podkreślającego Jej rolę jako Matki Zbawiciela.

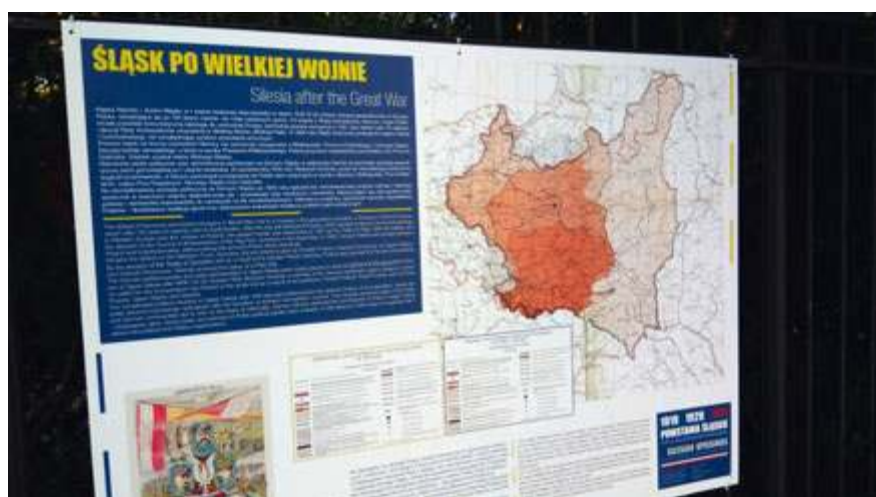

Jeszcze do końca sierpnia można w Galerii Plenerowej (ogrodzenie od strony Alei Ujazdowskich) Muzeum Łazienki Królewskie oglądać wystawę „Powstania Śląskie. W 100. rocznicę zakończenia III Powstania Śląskiego”, prezentującą historie zrywów patriotycznych Ślązaków z lat 1919-1921.

Na wystawę tę warto zwrócić uwagę nie tylko ze względu na jej staranność wykonania, ale i wieloaspektowe przedstawienie tematu. Przez to prześledzenie ekspozycji staje się dla oglądających ją bogatą lekcją historii.

Na czterdziestu wielkoformatowych planszach zaprezentowano chronologicznie – idąc wzdłuż Galerii od Belwederu ku Agrykoli – nie tylko przyczyny, przebieg, głównych bohaterów i skutki zrywów zbrojnych mieszkańców Górnego Śląska walczących od sierpnia 1919 r. o zjednoczenie z Polską. To tylko wstęp do wystawy, która proponuje znacznie więcej.

Z prezentowanych hojnie zdjęć i opisów dowiadujemy się wszystkich szczegółów: jak wyglądały sztaby naczelnego dowództwa wojsk powstańczych i działalność

fot. Radek Molenda

Powstania śląskie w Łazienkach

informacyjno-propagandowa obu walczących stron; jak były zorganizowane oraz jakie było uzbrojenie i wyposażenie wojsk powstańczych i oddziałów niemieckich. Poznajemy, czym były: Grupa Wawelberga, Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa na Górnym Śląsku, Żandarmeria Polowa Górnego Śląska, Szturmo-

wa Kompania Zmotoryzowana – najsłynniejszy oddział automobilowy II powstania śląskiego.

Wystawa omawia także wiele zagadnień związanych z powstaniami śląskimi: poznajemy weteranów walk, powstania w relacji do kształtującego się bytu państwowego II Rzeczypospolitej oraz pomoc „Błękitnej Armii” gen. Hallera.

Wystawę „Powstania Śląskie. W 100. rocznicę zakończenia III Powstania Śląskiego” przygotowała Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego we współpracy z Muzeum Łazienki Królewskie. Opisy są w języku polskim i angielskim.

Radek Molenda

fot. Radek Molenda

Odznaczenie dla artysty

Prezydent Andrzej Duda odznaczył pośmiertnie Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski śpiewaka operowego, wieloletniego dyrektora naczelnego i artystycznego Teatru Wielkiego w Łodzi, prezentera radiowego i telewizyjnego Kazimierza Wiesława Kowalskiego. Artysta zmarł 1 sierpnia w wieku 70 lat.

f

Maksymilian inspiruje

Powstaje film dokumentalny w reżyserii Gabrieli Mruszczak na temat męczennika z Oświęcimia. Bohaterem filmowej opowieści jest mieszkaniec ziemi oświęcimskiej Dagmar Kopijasz. Do jego rąk trafia przedwojenna fotografia założyciela Niepokalanowa. Choć, jak sam przyznaje, z dystansem podchodzi do wiary w Boga, postanawia zrozumieć wydarzenia, które spotykają go w życiu w kontekście duchowym. Bohater filmu rozmawia z osobami, które w swoim życiu, w biznesie, w działalności zawodowej czerpią inspirację z życia św. Maksymiliana. Dokument będzie można zobaczyć na

antenie TVP Kraków oraz na platformie YouTube.

A z myślą o dzieciach powstaje animowany film pt. „Szalony Maks”, który pozwoli najmłodszym poznać najważniejsze fakty z życia małego Mundka (Rajmunda Kolbego), późniejszego o. Maksymiliana. – Tak mówiono o św. Maksymilianie, bracia nazywali go szaleńcem Niepokalanym – mówi ks. Andrzej Mulka, dyrektor wydawnictwa diecezji tarnowskiej Promyczek. Film jest inicjatywą tego wydawnictwa, które realizację zleciło Studiu Filmów Rysunkowych w Bielsku-Białej.

Dwa Teatry w Zamościu

20. Festiwal Teatru Polskiego Radia i Teatru TVP „Dwa Teatry” odbędzie się w dniach od 17 do 20 września w Zamościu. Festiwal powraca po dwuletniej przerwie. Telewizja Polska zaprezentuje w Zamościu 24 spektakle teatralne, które w latach 2019-2021 widzowie oglądali w TVP1, TVP Kultura i TVP Polonia.

f

fot. fragment plakatu

Tajemnicza inwazja Mirosław Winiarczyk

„Legion samobójców”, nowy hollywoodzki film z gatunku sensacyjnej fantastyki, został zrealizowany błyskotliwie i dynamicznie. Zawiera także nieoczekiwane podteksty polityczne, bardzo dziś aktualne. Dotyczą one tajnej polityki USA w stosunku do niedużych państw na świecie, w relacjach z którymi Ameryka zachowuje się cynicznie, w zależności od własnego interesu, na przemian popierając i obalając tamtejsze rządy. Działo się to przecież nieustannie w okresie powojennym. Może to wydać się dziwne, ale wymowę tego rozrywkowego obrazu można potraktować poważnie, także w odniesieniu do naszego kraju, co pokazują ostatnie wydarzenia. Tajna komórka służb amerykańskich organizuje bojową grupę specjalną, złożoną z przebywających w ciężkim więzieniu psychopatycznych morderców, płatnych zabójców, a nawet wielkiego zabójcy. W zamian za wykonanie zadania mają oni odzyskać wolność. Wkrótce jednak się okazuje, że zadanie bojowe staje się piekielnie trudne do wykonania i obfituje w zagadkowe sytuacje.

Grupa bojowa przedostaje się na teren fikcyjnej, niewielkiej wyspy w wybrzeży Ameryki Południowej, w celu zlikwidowania tamtejszego rządu, wrogiego wobec USA. Poprzedni, proamerykański rząd, został obalony. Tajni bojownicy szybko wpadają w niesamowity i nieprzewidywalny kocioł walk.

Okazuje się bowiem, że Amerykanie prowadzili w tym państewku badania nad tajną bronią, bo w USA ze względów prawnych było to niemożliwe, podobnie jak nielegalne torturowanie więźniów, nawet terrorystów. Skąd my to znamy... W końcu pojawia się owa tajna broń (nie powiem, jaka), wydzielająca trujące pociski. Pozostali przy życiu bojownicy wystawieni zostają na ostatnią próbę. Zdobywają informacje o tajnych, nielegalnych badaniach amerykańskich i wykorzystują tę wiedzę do szantażowania władz w trosce o własne interesy. W filmie odnajdujemy wyraźne, zabawne aluzje do aktualnej epidemii, co sugeruje, że wirus z chińskiego Wuhan mógł być spreparowany podczas tajnych doświadczeń, o czym wspomina nawet ostatni raport republikańskiej komisji amerykańskiego Kongresu. W filmie występuje sprawdzony zespół aktorski z filmów sensacyjnych, na czele z czarnoskórym Idrisem Elbą. W czasie ofensywy ideologii poprawności politycznej w amerykańskich produkcjach musi panować teraz równowaga etniczna. „Legion samobójców” można więc polecić jako zabawną ciekawostkę polityczną.

Legion samobójców. The Suicide Squad, USA 2021. Scenariusz i reżyseria – James Gunn. Wykonawcy – Idris Elba, Margot Robbie, John Cena, Joel Kinnaman, Viola Davis, Alice Braga, Sylvester Stallone (głos King Shark) i inni. Dystrybucja – Warner Bros. Polska

Wystawa o św. Maksymilianie

W Muzeum Papińskim w Niepokalanowie prezentowana jest do końca sierpnia biograficzna wystawa „Św. Maksymilian Maria Kolbe”, przygotowana przez łódzki oddział Instytutu Pamięci Narodowej. W wersji elektronicznej wystawa dostępna jest w języku polskim, angielskim i niemieckim na portalu edukacja.ipn.gov.pl.

i

VI edycja BohaterON

BohaterON – włącz historię! to ogólnopolska kampania o tematyce historycznej mająca na celu upamiętnienie i uhonorowanie uczestników powstania warszawskiego oraz promocję historii Polski XX w. Po raz trzeci zostanie przyznana Nagroda BohaterONy im. Powstańców Warszawskich. Wyróżnienie to jest przyznawane osobom i instytucjom, które w szczególny sposób angażują się w popularyzowanie wiedzy o historii Polski XX w. oraz edukację historyczno-patriotyczną. Laureaci zostaną wyłonieni w siedmiu kategoriach: firma, instytucja, nauczyciel, osoba publiczna, dziennikarz, organizacja non-profit i pasjonat. Kandydatów można zgłaszać do 31 sierpnia br.

W ramach kampanii będzie można również wysłać kartkę powstańcom warszawskim. Szczegóły kampanii opisano na www.bohateron.pl.

i

KONKURS

Gdy Małgorzata Kornacka, psycholog, doradca rodzinny i wykładowca Gdańskiego Archidiecezjalnego Kolegium Teologicznego, mówi o „sprawdzonym przepisie na nieudane małżeństwo”, to z doświadczenia wie, co mówi. W książce „Małżeństwo. Instrukcja obsługi” (Frona) porusza też kwestię różnicy między przebaczeniem a pojednaniem i między dążeniem do racji a dążeniem do relacji, a także o skutkach rozłąki. Uparci w ratowaniu związków kochający małżonkowie znajdą tu także przepis na udane małżeństwo, ankietę dotyczącą języków miłości, quiz małżeński oraz sposoby określania kontekstu erotycznego. Lekkie ujęcie tematu plus humorystyczne ilustracje czynią lekturę przyjemną mimo niełatwej tematyki.

Wśród czytelników, którzy 23 sierpnia między godz. 13 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Komu i gdzie Jezus powiedział o opuszczeniu przez człowieka ojca i matki i połączeniu się z żoną w jedno ciało?** – rozdajemy 3 egzemplarze książki. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 33: W dzień beatyfikacji Teresy z Lisieux wzrok odzyskała Therese Neumann. Zwycięzcom gratulujemy!

Sto lat temu postanowiono stworzyć cmentarz obrońców Lwowa z lat 1918-1920.

Tak powstała jedna z najpiękniejszych nekropolii świata. Po zniszczeniu przez Sowiety została odbudowana. Ale spory o jej kształt wciąż trwają.

o tym przyspieszyła wystąpienie Ukraińców, którzy planowali utworzenie własnego państwa. 1 listopada rano Ukraiński Komitet Wojskowy dokonał zbrojnego zamachu i przy pomocy żołnierzy ukraińskich z oddziałów austro-węgierskich opanował najważniejsze gmachy publiczne we Lwowie.

Ukraińcy nie zdołali opanować całego miasta. Błyskawicznie powstały polskie punkty oporu, Polacy stanowili przecież większość mieszkańców Lwowa (60 proc. Polaków, 30 proc. Żydów, 10 proc. Ukraińców, nazywanych też wówczas Rusinami).

ciała zabitych i przenieść je na specjalnie wydzielony obszar, przylegający od strony Pohulanki do cmentarza Łyczakowskiego. Sprawą zajęła się utworzona w 1919 r. Straż Mogił Polskich Bohaterów.

W 1921 r. rozpisano konkurs na mauzoleum obrońców Lwowa. Wygrał go student Wydziału Architektury Politechniki Lwowskiej Rudolf Indruch, zresztą – uczestnik walk o Lwów. Zbudowano kaplicę, poniżej katakumby, a dalej Pomnik Chwały. W 1925 r. przed katakumbami odsłonięto pomnik lotników amerykańskich, przedstawiający pilo-

Losy Cmentarza Orląt

Piotr Kościński

Był to rok bodaj 1987, a może i wcześniej. Udało mi się pojechać z wycieczką do Lwowa. Przewodnik, Ukrainiec, powiedział, że w programie jest zwiedzanie muzeum Lenina. – Ale Lenin nigdy we Lwowie nie był, może więc wolicie jechać na cmentarz Łyczakowski? – spytał ku naszemu zdziwieniu. Oczywiście, woleliśmy cmentarz. Tam poprowadził nas do najważniejszych grobów i dalej, aż do „Górki” powstańców 1863 r. A potem zeszliśmy niżej, do ogrodzenia. Za nim, w zaroślach i wysokiej trawie, znajdowały się ruiny Cmentarza Orląt Lwowskich. Wyciągnął małą fotografię. – Tak to wyglądało przed wojną – powiedział.

Za murem widać było resztki kolumnady, rozwalone groby i jakieś samochody oraz ciągniki.

Niewiele później, podczas zapoczątkowanej przez pierwszego i zarazem ostatniego prezydenta ZSRR Michaiła Gorbaczowa *perestrojki*, rozpoczęła się odbudowa cmentarza. Już za niepodległej Ukrainy prace nabrały tempa, jednak pojawił się nowy problem. Dla Ukraińców nekropolia była bowiem symbolem polskich walk o miasto, które oni uważają za swoje. Stąd spory o to, jak ma wyglądać nekropolia, co ma zostać odbudowane, a co nie – i jakie mają być napisy na grobach. I budowa w jakimś sensie „konkurencyjnego” cmentarza żołnierzy Ukraińskiej Armii Halickiej (UHA), którzy z Polakami walczyli.

TRZY TYSIĄCE ORLĄT

Gdy rozpadła się monarchia austro-węgierska, 28 października 1918 r. została utworzona w Krakowie Polska Komisja Likwidacyjna, która stopniowo przejmowała kontrolę nad zaborem austriackim. Komisja ta miała przyjechać do Lwowa, stolicy Galicji – i przejąć władzę nad całym regionem. Wiadomość

W walkach o Lwów, które trwały w samym mieście do 22 listopada 1918 r. (wokół miasta okrajanego przez siły ukraińskie do połowy 1919 r.), zginęło 439 Polaków, w tym 12 kobiet. Jeden z obrońców Lwowa miał zaledwie 9 lat, siedmiu po 10, ale było też dwóch weteranów z roku 1863 mających po 75 lat.

Podczas walk poległych grzebano na prowizorycznych cmentarzykach. Później władze Lwowa postanowiły ekshumować

ta ze skrzydłami, z głową wzniesioną w górę. Tam bowiem pochowano lotników z walczącą z bolszewikami i złożoną z Amerykanów eskadry myśliwskiej im. Tadeusza Kościuszki.

W 1936 r. pojawił się kolejny pomnik, przedstawiający wykutego w kamieniu piechura francuskiego, opartego o karabin. Pierwotnie bowiem pochowano tam siedemnastu Francuzów (poza jednym ich szczątki przeniesiono potem do Francji).

Odbudowę nekropolii półlegalnie rozpoczęli w 1989 r. pracownicy polskiego Energopolu, prowadzącego budowy na Ukrainie.

fol. xhz

Przed pomnikiem chwały, wśród setek grobów, ulokowana została Mogiła Pięciu Nieznanych z Persenkówki. Na górnej jej powierzchni znalazł się miecz oraz daty 1918-1920, wykonane z brązu. Czoło płyty opatrzone było napisem: „Nieznany bohater, poległ w obronie Lwowa i Ziemi Południowo-Wschodnich”.

Na Cmentarzu Obrońców Lwowa – taka jest oficjalna nazwa – pochowano między innymi ok. 3 tys. młodzieży, uczniów szkół średnich i wyższych, nazywanych Orłętami. Najmłodszy to Jaś Kukawski, który miał zaledwie 9 lat, Antoni Petrykiewicz – 13 lat, Jurek Bitschan – 14 lat. I stąd nieoficjalna nazwa Cmentarz Orłąt Lwowskich.

DEWASTACJA I ODBUDOWA

Stopniowa dewastacja cmentarza zaczęła się już po wojnie, kiedy to Lwów znalazł się w granicach ZSRR. Pięćdziesiąt lat temu, w sierpniu 1971 r., za pomocą czołgów i spychaczy zniszczono kolumnadę, próbowano też zniszczyć pylony Łuku Chwały, rozwalono większość grobów. Kamienne lwy, które stały niegdyś przed łukiem triumfalnym, przewieziono na rogatki Lwowa. Wydawało się, że to koniec cmentarza, że po prostu zniknie.

Ale sytuacja uległa radykalnej zmianie i podczas gorbaczowskiej *perestrojki* można było zacząć myśleć o odbudowie.

W 1989 r. pracownicy polskiego Energopolu, prowadzącego budowę na Ukrainie, zaczęli porządkować teren cmentarza. Inicjatorem był dyrektor Józef Bobrowski. Mówił później: „To, że budujemy wiele obiektów związanych z gazociągami, będzie wcześniej czy później zapomniane, ale to, że ratujemy Orłęta, pozostanie w pamięci Polaków na zawsze”.

Pracownicy Energopolu w sposób półlegalny, całkowicie za darmo zabezpieczyli teren i rozpoczęli odbudowę Cmentarza Obrońców Lwowa. W prace budowlane zaangażował się inżynier Jan Wingralek i potem to on kierował już legalnymi pracami po ogłoszeniu przetargu i uzyskaniu kolejnych zezwoleń na odbudowę. Po powrocie do kraju popularyzował wiedzę o Lwowie i cmentarzu, uczestnicząc w spotkaniach i prelekcjach.

PODMIANA TABLICY

Oczywiście, od samego początku pojawiały się problemy. Po pierwsze, rozmaite uzgodnienia w sprawie nekropolii zapadały na linii Warszawa – Kijów. Tym zaś czuły się urażone władze Lwowa. Po drugie, dla wielu Ukraińców we Lwowie Polacy w latach 1918-1919 nie byli obrońcami miasta; ich zdaniem Lwów był ukraiński. Ukraińscy nacjonaliści mówią nawet o „polskiej okupacji” w okresie międzywojennym.

W umowach międzynarodowych wspomina się o tym, że poległ w wojnach mają prawo do traktowania z szacunkiem, a ich groby i cmentarze mają pozostawać nienaruszone. Tymczasem pełna odbudowa Cmentarza Orłąt, zdaniem Ukraińców, przekształciłaby to miejsce z nekropolii wojennej w „panteon polskiej chwały”, co ich zdaniem nie powinno mieć miejsca. Stąd też żądania, by nie pojawiały się napisy mówiące o „polskich obrońcach” czy o „Orłętach”. I kolejne daty oddania cmentarza.

W maju 1999 r. do Lwowa mieli przyjechać prezydenci Polski i Ukrainy, Aleksander Kwaśniewski i Leonid Kuczma. Mieli oficjalnie otworzyć odbudowany Cmentarz Orłąt. Przyjechałem do Lwowa dzień wcześniej i mieszkając niedaleko, na ul. Piekarskiej, postanowiłem rano zobaczyć, jak wygląda sytuacja.

Cała nekropolia pełna była milicji. Gdyby nie karta akredytacji dziennikarskiej, nie podszedłbym bliżej. Ale się udało. Patrzę i widzę, że wbrew uzgodnieniom (a ustalono napis „Nieznany żołnierzom polskim poległym w walce o niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej”) Ukraińcy potajemnie położyli na grobie pięciu nieznanych żołnierzy polskich nową tablicę z napisem w łamanej polszczyź-

nie: „Nieznany wojakom polskim poległym w wojnie polsko-ukraińskiej 1918-1919”.

Zadzwoniłem z informacjami do polskiego konsulatu i pośpiesznie poszedłem do dyrekcji cmentarza. Przyjął mnie dyrektor Ihor Hawryszkiewicz. Powiedziałem mu, że wywoła skandal międzynarodowy. On jednak odrzekł, że jego specjaliści znają język polski lepiej niż ja – i napis na tablicy jest znakomity.

Prezydenci spóźnili się dwie godziny. Gdy dotarli, grób przykryty był kwiatami. Kwaśniewski na pytanie o napis odparł: „Jaki napis? Przecież żadnego nie ma”...

Obecnie napis na płycie mogiły brzmi: „Tu leży żołnierz polski poległy za Ojczyznę” i jest kopią napisu na płycie Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie.

JAKA PRZYSZŁOŚĆ?

Przepychanki w sprawie cmentarza nieustępy trwają. W grudniu 2015 r. na Cmentarz Orłąt Lwowskich wróciły dwa kamienne lwy, stanowiące niegdyś integralną część kolumnady Pomnika Chwały. Zdaniem lwowskiej Rady Obwodowej stanęły tam nielegalnie. I dlatego też posągi zasłonięto płytami paździerzowymi, czy też, mówiąc ściślej, obudowano płytami, tworząc dwa wielkie „pudła”. Dochodziło do prób rozbicia tych pudeł. W lipcu 2018 r. zostały częściowo zniszczone. Polak, który brał w tym udział, został ukarany grzywną.

W 2000 r. rozpoczęto tuż obok Cmentarza Orłąt budowę pomnika – nekropolii żołnierzy UHA, czyli armii Zachodnioukraińskiej Republiki Ludowej. Przy przejściu z jednego cmentarza na drugi znajdują się tablice w języku polskim i ukraińskim – każda jest innej treści, co najlepiej wskazuje na rozbieżności w kwestiach przeszłości i przyszłości tego terenu. Niemniej oficjalne delegacje, zwłaszcza podczas wspólnych wizyt (np. prezydentów) składają kwiaty na obu cmentarzach. Bo też, można by rzec, i żołnierze polscy, i ukraińscy bronili swojego Lwowa. Polacy stanowili w mieście zdecydowaną większość ludności, ale dla Ukraińców było to centrum ich życia politycznego, społecznego i kulturalnego.

Czy jest możliwe porozumienie w sprawie przyszłości Orłąt? Zapewne tak. Potrzeba cierpliwego przekonywania władz Lwowa, że wydarzenia sprzed ponad stu lat nie powinny nas dzielić. Że nie chodzi o budowę „polskiego panteonu chwały”, lecz o odbudowę jednej z najpiękniejszych nekropolii Europy. Zniszczonej nie przez Ukraińców, ale przez bolszewików, bo upamiętniała również tych, którzy w 1920 r. odpierali bolszewicką nawałę.

Warszawa była ostatnim miejscem narodowych rekolekcji podczas czwartej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski. Egzamin z naszej wolności jest przed nami – powiedział papież w homilii na Agrykoli.

Do Warszawy papież przybył śmigłowcem z Płocka w sobotę 8 czerwca około godz. 9. Przylot był mocno spóźniony ze względu na dużą mgłę. W stolicy papieski pobyt zaplanowano na dwa dni, a najważniejszą częścią była Eucharystia w niedzielę 9 czerwca na Agrykoli.

MSZA W PARKU

Niemalą kłopot sprawił stronie kościelnej wybór miejsca na papieską celebrę. Najpierw wybór padł na rozległe lotnisko Bemowo. – Miejsce położone poza miastem, trudno dostępne komunikacyjnie, do tego jedyną drogą dojazdową była wąska uliczka, która powinna pełnić funkcję drogi ewakuacyjnej – opisuje ówczesne dyskusje

Świętego, schody prowadzące do zamku wypełniły sztandary i chorągwie delegacji z parafii i różnych instytucji – opisuje ks. Kalwarczyk.

Trzysta tysięcy pielgrzymów rozlokowało się na terenie wśród drzew. Uczestnicy tamtej uroczystości zapamiętali niedogodności, jakimi były w pierwszej kolejności drzewa, skutecznie przysłaniające papieski ołtarz. – Wytworzyła się wręcz piknikowa atmosfera. Byli tacy, którzy wchodzili na drzewa, żeby coś zobaczyć, wiele osób zaczęło prowadzić rozmowy między sobą, posilać się kanapkami. Słaba widoczność i złe nagłośnienie przełożyły się na gorszą percepcję papieskich słów – mówi Radosław Molenda, uczestnik tamtej Mszy św.

– Organizacja pielgrzymki, kiedy nie było jeszcze telefonów komórkowych, nie była łatwa. Za bardzo zaufaliśmy organizatorom nagłośnienia. Ktoś przerwał kable, nie działały głośniki, wiele osób nie słyszało papieskich słów. Gdybyśmy to przewidzieli, apelowalibyśmy do pielgrzymów o zabranie małych radioodbiorników – mówi ks. Kalwarczyk.

– Byli tacy pielgrzymi, którzy z powodu słabej widoczności i nagłośnienia wrócili do domów, żeby obejrzeć relację w telewizji. Park Agrykola wybrano na miejsce celebrы z obawy, by kamera nie pokazywała pustych miejsc na lotnisku Bemowo. Nie ufano, że pielgrzymi licznie przybędą. Nie-

Dekalog: Papież na Agrykoli

Irena Świerdzewska

ks. infułat Grzegorz Kalwarczyk, wówczas sekretarz komitetu przygotowującego pielgrzymkę Jana Pawła II w stolicy. – Zrodził się pomysł, by na miejsce celebrы wykorzystać atrakcyjność położenia Zamku Ujazdowskiego w parku Agrykola. Nie liczyliśmy na masy ludzi, ale chcieliśmy, żeby miejsce celebrы ładnie wyglądało – kontynuuje ks. Kalwarczyk.

W parku Agrykola, między stadionem Legii a Zamkiem Ujazdowskim, przygotowano sektory. Ołtarz ze strzelistym zadarszeniem, zbudowany na skarpie, wkomponowany został w ścianę naturalnej zieleni drzew. W przecinającym park kanale wodnym, oddalonym od ołtarza, umiejscowiony został piętnastometrowy krzyż, ten sam, który w 1979 r. stał na stołecznym placu Zwycięstwa (dziś Piłsudskiego).

– Miejsce celebrы, chociaż krytykowane za szczupłość i duże zadrzewienie, było moim zdaniem uroczne. Piękny był ołtarz z miejscem przewodniczenia dla Ojca

fortunne miejsce osłabiło wydźwięk spotkania – mówi warszawski ksiądz, proszący o anonimowość.

EGZAMIN Z WOLNOŚCI

W czasie homilii na Agrykoli papież ostatnim przesłaniem do Polaków zamykał te swoiste narodowe rekolekcje, oparte na Dekalogu. To tu wskazał, że pierwsze i największe przykazanie miłości „ogarnia i doprowadza do pełni” wszystkie dziesięciorkę przykazań.

Jak przed rozpoczęciem pielgrzymki, tak i na jej zakończenie przypominał o szczególnym czasie, w którym przybył, by wołać o właściwe zagospodarowanie odzyskanej wolności.

„Nasza ojczyzna znalazła się znowu w szczególnym momencie historycznym, momencie pod wieloma względami jedy-

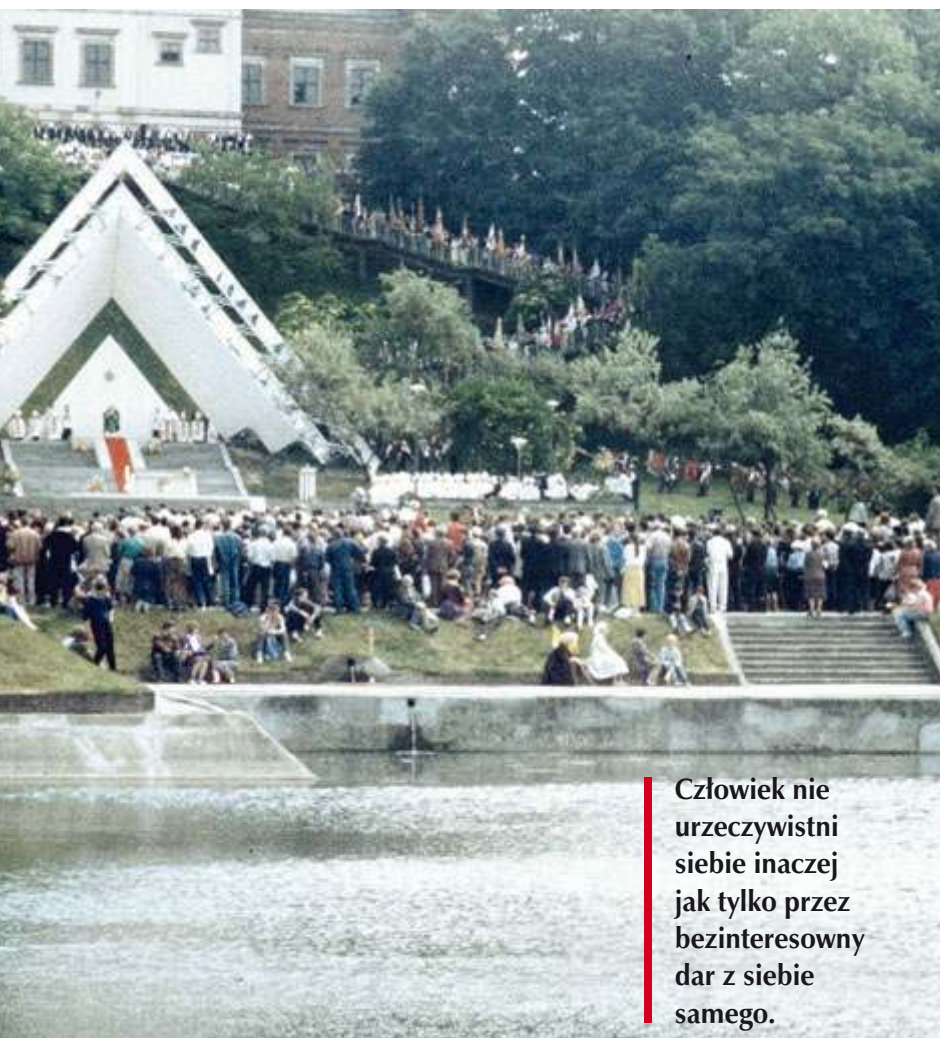
nym i może decydującym, którego nie można zmarnować dla jakichkolwiek racji. Jest to ogromny dar Boży, jakiś *kairos* naszej historii, który został nam dany i równocześnie zadany. (...) wszyscy czujemy, po długim okresie podmiotowości ograniczonej poprzez system totalitarny, że ta suwerenna podmiotowość jest nie tylko osiągnięciem, ale jest także nowym wyzwaniem.

Wyzwaniem do określenia siebie, do urzeczywistniania siebie, do bycia sobą. Jako człowiek-osoba i jako naród-wspólnota” – mówił papież.

Choć Polska weszła w trzeci rok przemian ustrojowych, Jan Paweł II podkreślał, że nie zdaliśmy jeszcze

egzaminu z wolności. „Egzamin z naszej wolności jest przed nami. Wolności nie można tylko posiadać. Trzeba ją stale, stale, stale zdobywać. Zdobywa się ją, czyniąc z niej dobry użytek – czyniąc użytek

Wolności nie można tylko posiadać. Trzeba ją stale, stale, stale zdobywać.

**Człowiek nie
urzeczywistni
siebie inaczej
jak tylko przez
bezinteresowny
dar z siebie
samego.**

fol. xh2

w prawdzie, bo tylko «prawda czyni wolnymi» (por. J 8, 32) ludzi i ludzkie wspólnoty, społeczeństwa i narody. Tak uczy Chrystus» – akcentował papież.

Wzruszające były słowa Jana Pawła II, kiedy mówił o towarzyszeniu swojemu narodowi w tym stojącym przed nami egzaminie: „(...) modłę się razem z wami o ten egzamin z wolności, który jest przed wami. Przeżywam wspólnie z wami trudności, które są nowe i często nieoczekiwane. Trudności, które są w nas, w każdym z nas i we wszystkich. Drodzy bracia i siostry, ja jestem jednym z was. Byłem stale, na różnych etapach, i jestem teraz. Ja kocham mój naród, nie były mi obojętne jego cierpienia, ograniczenia suwerenności i ucisk – a teraz nie jest mi obojętna ta nowa próba wolności, przed którą wszyscy stoimy».

PRZYKAZANIE MIŁOŚCI

Znaczna część kazania była katechezą, jak realizować przykazanie miłości: „(...) człowiek – obraz Boga i Jego podobieństwo – nie urzeczywistni siebie «inaczej jak tylko przez bezinteresowny dar z siebie samego» (Gaudium et spes, 24). A więc – nie egoizm, nie szybki sukces ekonomiczny (za każdą cenę), nie prak-

tyczny materializm (można by tę listę pomnożyć)... Ale gotowość dawania siebie, postęp moralny, odpowiedzialność. (...) Chcę wam dzisiaj, bracia i siostry, zostawić jakby dodatkową zachętę do takiej miłości, która Bogu chce oddać całego siebie, a bliźniego miłuje jak siebie samego».

Papież podkreślał, że przykazanie miłości w każdym swoim wymiarze jest odniesione do ludzkiej woli, która jest wolna. To od niej zależy, czy człowiek nada swym uczynom i postawie kształt miłości czy egoizmu, obojętności na potrzeby drugiego i na dobro wspólne, nienawiści lub zdrady.

Papież w homilii nieustannie wzmacniał wołanie o przykazanie miłości postawami bohaterów z dziejów Warszawy i Polski, w tym beatyfikowanego podczas Eucharystii na Agrykoli franciszkanina o. Rafała Chylińskiego.

Papieska refleksja sięgała głęboko, kiedy Jan Paweł II przestrzegał przed trendami laicyzacji, która owładnęła zachodnią Europę: „Chrystus jako sprawca ducha europejskiego, jako sprawca tej wolności, która w Nim ma swój zbawczy korzeń, został wzięty w nawias i zaczęła się tworzyć inna mentalność europejska, mentalność, którą krótko można wyrazić w takim zdaniu:

«Myślmy tak, żyjmy tak, jakby Bóg nie istniał». Oczywiście, skoro Chrystus został wzięty w nawias, a może nawet postawiony poza nawiasem, to przestał też istnieć Bóg. Bóg jako Stwórca może być daleki: Stwórca, ale bez prawa do interwencji w życie człowieka, dzieje człowieka. Żyjmy tak, jakby Bóg nie istniał. To jest też część ducha europejskiego. Część europejskiej nowożytnej tradycji».

Ostatnie słowa papieskiej homilii jak klamrą spinały wołanie sprzed dwunastu lat w stolicy. „Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej Ziemi!» Nie przestaję ufać Duchowi Świętemu. «Ten, który rozpoczął w was dobre dzieło, sam go dokona» (por. Flp 1, 6). Wierzę i ufam: sam go dokona. Wy nie przeszkadzajcie Mu, współpracujcie z Nim, bo jesteśmy wszyscy powołani, aby stawać się współpracownikami Boga».

DWA DNI W STOLICY

Dwudniowy pobyt papieża w Warszawie obfitował w spotkania z wieloma środowiskami. Pierwszego dnia, po wizycie w Belwederze i poświęceniu kaplicy prezydenta RP, papież spotkał się w Zamku Królewskim z władzami III Rzeczypospolitej. Stamtąd przeszedł pieszo do archikatedry św. Jana na nabożeństwo z uroczystym „Te Deum” w dwóchsetlecie Konstytucji 3 maja. Wychodząc z archikatedry, zatrzymał się przy sarkofagu Prymasa Tysiąclecia. Tego dnia spotkał się jeszcze w rezydencji arcybiskupów przy ul. Miodowej z grupą parlamentarzystów prowadzących prace legislacyjne w sprawie ochrony życia poczętego, odwiedził katedrę połową, w bazylice Najświętszego Serca Pana Jezusa odprawił Mszę św. na rozpoczęcie II Synodu Plenarnego w Polsce. Z kolei wieczorem udał się do Nuncjatury Apostolskiej w Warszawie na spotkanie z korpusem dyplomatycznym i do Teatru Wielkiego na spotkanie ze światem kultury. Niedzielny poranek rozpoczął się w nuncjaturze, gdzie zaproszono przedstawicieli wspólnoty żydowskiej. W ewangelickim kościele Trójcy Świętej miało miejsce spotkanie z przedstawicielami Kościołów należących do Polskiej Rady Eklezjalnej, a przed opuszczeniem Polski Jan Paweł II spotkał się z Konferencją Episkopatu.

Pożegnanie papieża na warszawskim lotnisku Okęcie nie miało charakteru oficjalnego, bo 13 sierpnia Jan Paweł II przybył na drugą część pielgrzymki. Na Jasnej Górze odbyły się w tym czasie Światowe Dni Młodzieży.

ks. Jacek Stefański

damia nam teraz, że taką osobą jest właśnie św. Józef. Nie chodzi tylko o fakt, że opiekun Zbawiciela wstawia się teraz za nami w niebie, abyśmy mogli jak najlepiej zaczerpnąć z owoców wcielenia, męki i zmartwychwstania Syna Bożego. Chodzi o wiele głębszy, bezprecedensowy sposób doczesnego i wiecznego zaangażowania małżonka Najświętszej Dziewicy w dzieło zbawienia.

słuszeństwem dziełu zbawienia, tak że Józef stał się wprost sługą zbawienia.

NASZ OJCIEC

Osiemnastowieczna mistyczka, sługa Boża s. Maria Cecylia Baij twierdziła, że św. Józef wiedział, dzięki Bożemu natchnieniu, o cierpieniach, których Pan Jezus miał doznać w przyszłości. Zaznaczyła, że miłość opieku-

Józef Minister Salutis

Trzecie nowe wezwanie w Litanii do św. Józefa brzmi: „Sługa Zbawienia” (łac. *Minister Salutis*). Różni się ono od pozostałych. Spodziewalibyśmy się wezwania, które odnosić się będzie nie tyle do zbawienia, ile do Zbawiciela. Jak więc je rozumieć?

W poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie pomocne jest następujące zestawienie. Gdybyśmy powiedzieli, że ktoś jest sługą wszechmogącego Boga, oznaczałoby to, że ów człowiek jest zależny od Pana, poświęca Mu się, jest Mu w pełni posłuszny i pozostaje na Jego usługach. Natomiast gdy mówimy, że ktoś jest sługą Bożej wszechmocy, oznacza to, że oprócz zależności, poświęcenia i posłuszeństwa dochodzi też niezbędna rola tego człowieka jako narzędzia, którym Pan posługuje się w celu uobecnienia i ukazania swej wszechmocy.

Z tej racji sługa Bożej wszechmocy nie może realizować powierzonej mu posługi jedynie dzięki posiadanym kompetencjom i umiejętnościom. Winien też być do tego stopnia zjednoczony z Panem, że całe jego życie staje się pomostem umożliwiającym wkroczenie wszechmocy Bożej w dzieje świata. W związku z tym, o ile każdy przy pomocy łaski Bożej może stać się sługą Boga wszechmogącego, o tyle nie każdy może być sługą Bożej wszechmocy.

NIEBYWAŁA SŁUŻBA

Na tej samej zasadzie można powiedzieć, że każdy uczeń Chrystusa może stać się wiernym sługą Pana. W tym pomoże mu łaska Boża, jak również różne umiejętności i cnoty. Jednak któż z nas mógłby się stać sługą Chrystusowego zbawienia? Kościół uświa-

Rzecz jasna, że rola Józefa nie ujmuje niczego z roli, jaką z woli Bożej Matka Zbawiciela odgrywa w tym samym dziele, bo Ona jest przecież jedyną Niepokalaną, której ludzką naturę Syn Boży przyjął jako narzędzie zbawienia. Niemniej nawet Jej rola realizuje się dzięki św. Józefowi. To on bowiem ukrywał tajemnicę dziewiczego poczęcia Jej Syna przed światem, chronił Ją przed zemstą Heroda i dzięki niemu Syn Boży mógł czynić „postępy w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi” (Łk 2, 52).

Komentarz Stolicy Apostolskiej do nowych wezwań w Litanii do św. Józefa zaznacza, że zawołanie „sługa Zbawienia” pochodzi z homilii św. Jana Chryzostoma komentującej Ewangelię św. Mateusza. Ów ojciec Kościoła odnosi się do służby, jaką Józef pełnił względem dzieła zbawienia. Chryzostom zaznacza, że ta służba była możliwa dzięki temu, iż opiekun Zbawiciela pozostał przy swojej Małżonce i nie odszedł od Niej, mimo że wcześniej zamierzał to uczynić.

Inaczej mówiąc, jako sługa Zbawienia Józef sprawia – z woli Bożej – że skutki zbawcze wcielenia Syna Bożego zostają udostępnione rodzajowi ludzkiemu dzięki więzi małżeńskiej z Niepokalaną Dziewicą. Nie chodzi tylko o prawny wymiar ich małżeństwa, lecz także o zbawcze błogosławieństwo udzielone przez Boga i zapowiedziane za przyczyną małżeństwa Adama i Ewy. W to pierwsze małżeństwo wkroczył grzech pierworodny wraz z jego skutkami, które zraniły ludzką naturę i wizerunek miłości Boga do człowieka.

Tylko Bóg mógł naprawić tę tragedię, bo wymagało to uzdrowienia ludzkiej natury. Ale uczynił to w wybrany przez siebie sposób. Powołał do istnienia nowe małżeństwo Najświętszej Dziewicy z Nazaretu z mężczyzną całkowicie oddanym i posłusznym Bogu, ustanowionym przez Niego przybranym ojcem Zbawiciela. W ten sposób oddanie i posłuszeństwo Józefa Bogu zostało wywyższone do nowego poziomu i stało się oddaniem i po-

na Zbawiciela do Syna Bożego była tak wielka, iż świadomość przyszłej męki Chrystusa przyczyniła się do jego fizycznego osłabienia, które ostatecznie doprowadziło do przedwczesnej śmierci św. Józefa. Niemniej wolno nam przypuszczać, że gdyby Józef znalazł się przy swojej przeczystej Małżonce pod krzyżem na Golgocie, do słów „oto Matka twoja” Syn Boży dodałby słowa „oto ojciec twój”.

Co prawda takie przypuszczenie może brzmieć zaskakująco, chociaż w tym kontekście należy wrócić do naszego nowego zawołania z litanii. Józef jest nie tylko sługą Zbawiciela, lecz również sługą zbawienia. Jest on zatem naszym najdoskonalszym przewodnikiem na drodze zawierzenia się Matce Bożej, a z kolei naszym ojcem duchowym na drodze dziecięctwa Bożego. Zresztą, duchowe ojcostwo Józefa względem nas zaczęło się realizować już wtedy, gdy Bóg w Jego Małżonce stał się człowiekiem, a zatem naszym Bratem. To duchowe ojcostwo zostało potwierdzone w chwili, gdy Chrystus, umierając na krzyżu, ustanowił dziewiczą Małżonkę Józefa naszą duchową Matką.

Nie bójmy się zatem nazywać Józefa naszym ojcem, skoro sama Najświętsza Dziewica nazwała go ojcem Jezusa, mimo że Chrystus miał tylko jednego Ojca – naszego Ojca, który jest w niebie. Tym bardziej, przyjmując Ją jako naszą Matkę, mamy obowiązek przyjmując również Józefa, jako naszego ojca. W ten sposób będziemy pamiętać, że o ile każda łaska Chrystusowa dociera do nas za przyczyną Matki Bożej, o tyle wzrost tej łaski w nas, jej praktyczny rozwój i pogłębienie w naszym życiu nie będzie następować bez ojcowskiego wkładu Józefa.

Jak widzimy, funkcja, którą Józef pełnił względem Świętej Rodziny – i nadal pełni względem nas – nie może być rozpatrywana jedynie w kategoriach jego kompetencji i zdolności. Kompetencje i zdolności, nawet w dziedzinie duchowej, nawet jako dar łaski Bożej, nie wystarczą, aby być sługą zbawienia. Potrzeba o wiele więcej, a mianowicie zjedno-

czenia ze Zbawicielem, które czyni Józefa niezawodnym sługą Zbawiciela i uwiarygadnia go jako naszego niezawodnego duchowego ojca.

WZÓR SPÓJNOŚCI

Różnica między sługą Zbawiciela a sługą zbawienia w odniesieniu do św. Józefa pomaga nam zrozumieć, że również w naszym życiu nie wystarczą kompetencje, zdolności i umiejętności, aby spełnić powołanie i zadanie, jakimi Bóg nas obdarowuje. Są niewątpliwie niezbędnymi cechami, bo bez nich nie mielibyśmy fachowców, specjalistów i ekspertów potrafiących rozwiązać problemy, zaradzić potrzebom i przyczynić się do lepszego funkcjonowania instytucji, jak również społeczeństw.

Jednak tu pojawia się problem. Wystarczy spojrzeć na uczelnie, które kształcą młodych ludzi i przygotowują ich do podjęcia życia zawodowego. Przekazują im wiedzę, uczą ich być fachowcami w różnych dziedzinach, tworzą wrażenie, że zdobyte kompetencje są bramą do szczęścia osobistego i drogą do optymalnego rozwoju społeczeństwa. Jednak bez odniesienia do cnót, życia moralnego, a przede wszystkim bez podłoża duchowego nawet najlepsi specjaliści mogą pogubić się w życiu. Ponadto tacy przywódcy

– w zależności od stanowiska – mogą też doprowadzić do demoralizacji, deformacji i ostatecznego upadku całych społeczeństw.

Niestety, cały czas pokutuje myślenie, że spryt, fachowość, talent i smykałka organizacyjna są wystarczającą kwalifikacją, aby powierzyć komuś ważne przedsięwzięcia. Jednak doświadczenie pokazuje, że z im poważniejszymi zadaniami i stanowiskami mamy do czynienia, tym bardziej potrzeba też wiarygodności i zaufania, na które trzeba sobie zasłużyć.

Czasami ludzie zdolni i inteligentni budzą poważne zastrzeżenia pod względem moralnym.

Zwłaszcza gdy takie osoby pojawiają się na różnych stanowiskach – w instytucjach świeckich oraz kościelnych. Owszem, potrafią wiele rzeczy załatwić i osiągnąć; przynoszą różne korzyści pod wieloma względami. Jednak przez brak wyrazistego i dobrze uformowanego kręgosłupa moralnego mocno szkodzą tym instytucjom, w których piastują wysokie posady. Patrzą na nich podwładni, patrzy na nich cała społeczność i powstaje zamęt.

Jak to możliwe, że takie osoby znalazły się tam, gdzie są? Następuje utrata wiarygodności instytucjonalnej, co z kolei prowadzi do braku zaufania, a nierzadko i zgorszenia. Nie możemy się zatem dziwić, że Chrystus wyraził się tak mocno o tych, którzy prowadzą do zgorszenia, i o tym, co ich czeka w ostatecznej rozprawie z Bożą sprawiedliwością (por. Mt 16, 7).

Same talenty, umiejętności i nawet najwyższe kompetencje mogą w ostateczności nie wystarczyć, a nawet źle się zakończyć z perspektywy doczesnej i wiecznej. A jeżeli w konsekwencji osłabia się – a nawet niszczy – wiara ludzi, których Zbawienie jest zagrożone, to wówczas rana im zadana jest raną zadaną samemu Chrystusowi, którego Mistycznym Ciałem jest Kościół.

Święty Józef jako sługa Zbawiciela i sługa zbawienia przypomina, że kompetencje nie wystarczą, mimo że sam był człowiekiem najbardziej kompetentnym. Wiarygodność i pożyteczność zbawcza wymaga zjednoczenia z Chrystusem i spójności życia, słów, myśli oraz świadectwa. U opiekuna Zbawiciela nie było rozdarcia między tym, co czynił, a tym, czym żył. Bóg i Jego Niepokalana Matka byli jego pasją, miłością i radością. Potrzeba nam ludzi na wzór świętego Józefa, którzy tak się prowadzą i tak też są postrzegani przez innych. Bez tego nie będziemy mieli ani wiarygodności, ani efektywności w działaniu – zwłaszcza ewangelizacyjnym.

Autor jest kapłanem diecezji ełckiej, doktorem biblistą, urodził się i wychował w Izraelu

Jako sługa zbawienia Józef sprawia, dzięki więzi małżeńskiej z Niepokalaną Dziewicą, że skutki zbawcze wcielenia Syna Bożego zostają udostępnione ludzkości.

fol. xhz

foto: archiwum

WYBÓR NALEŻY DO NAS

Zgromadzeni w Sychem Izraelici mają odpowiedzieć sobie na pytanie o charakterze fundamentalnym: czy chcą służyć Bogu Jahwe czy też innym bogom? Jozue, który wprowadził naród do Ziemi Obiecanej, zbiera wszystkie pokolenia Izraela i stawia przed nimi tę kwestię. Wszystko, co dotychczas Bóg obiecał kolejnym patriarchom, Mojżeszowi i samemu Jozuemu, znalazło swoje wypełnienie. Izraelici opuścili krainę niewoli i osiągnęli ziemię obietnicy – krainę, w której miała się zrealizować ich wolność. Wolność, która wymaga wierności przymierzu z Bogiem. Dlatego też konieczne staje się swoiste referendum, aby w sposób świadomy i dobrowolny każde z pokoleń podjęło zobowiązanie wobec Boga. Widzimy, że odpowiedź zgromadzonych jest twierdząca. Izraelici pamiętają wydarzenie przejścia i opiekę Boga. Dzisiejsze pierwsze czytanie pokazuje nam, że wiara prowadząca do wolności dziecka Bożego jest wyborem – świadomą decyzją. Analiza historii życia może pomóc w podjęciu tej decyzji, ponieważ w życiu jednostkowym lub wspólnotowym objawia się Bóg.

Obecność Boga staje się widoczna w sposób szczególnie w małżeństwie, o którym pisze dziś św. Paweł w Liście do Efezjan. Pojęcie „poddania”, które pojawia się w drugim czytaniu, w optyce dzisiejszej kultury emancypacyjnej może brzmieć kontrowersyjnie. Jednak rozpatrując ten fragment, powinniśmy pamiętać, że Paweł pisze o mężu i żonie, aby byli „sobie wzajemnie poddani w bojaźni Chrystusowej”. Owa „wzajemność” w świetle kultury starożytnej ma charakter wręcz rewolucyjny. Ukazuje równą godność kobiety i mężczyzny. „Będą dwoje jednym ciałem”, gdy prawdziwie oddadzą się sobie jako dar oraz prawdziwie zaproszą Chrystusa do swojego małżeństwa. Wy maga to świadomej i dobrowolnej decyzji. Podobnie jak w wypadku Izraelitów zgromadzonych w Sychem.

W dzisiejszej ewangelii także jesteśmy świadkami swoistego referendum. Dotyczy ono Eucharystii. Pan Jezus pyta swoich uczniów o ich wybór. Czy chcą przyjąć głoszoną przez Mistrza prawdę o życiodajnej mocy Eucharystii. Dodać trzeba: prawdę, która przekracza zdolność pojmowania uczniów. Czy też chcą odejść. Mistrz wie o szemraniu swoich słuchaczy, o tym, że jest to prawda trudna i wymagająca. Jednak Jezus wymaga wiary i wyłączności. Odpowiedź Piotra jest wyrazem tej wiary. „Ty masz słowa życia wiecznego”. Słowo Chrystusa gwarantuje nam, że podobnie jak Izraelici zgromadzeni w Sychem możemy zaufać Bogu, gdyż Chrystus swoim życiem daje nam jednoznaczne dowody mocy Ducha, który w Nim działa. Najpełniej na krzyżu, a dziś przez sakrament Ciała i Krwi. Wybór należy do każdego z nas.

ks. Łukasz Piotrowski

Autor jest wikariuszem w par. św. Patryka w Warszawie, wykładowcą polonistyki w WSD DW-P

XXI NIEDZIELA ZWYKŁA

22 sierpnia 2021

Czytanie z Księgi Jozuego

24, 1-2a. 15-17. 18b

Jozue zgromadził w Sychem wszystkie pokolenia Izraela. Wezwał też starszych Izraela, jego książąt, sędziów i zwierzchników, którzy się stawili przed Bogiem. Jozue przemówił wtedy do całego narodu: „Gdyby wam się nie podobało służyć Panu, rozstrzygnijcie dziś, komu służyć chcecie, czy bóstwom, którym służyli wasi przodkowie po drugiej stronie Rzeki, czy też bóstwom Amorytów, w których kraju zamieszkaliście. Ja sam i mój dom służyć chcemy Panu”. Naród wówczas odrzekł tymi słowami: „Dalecy jesteśmy od tego, abyśmy mieli opuścić Pana, a służyć cudzym bogom. Czyż to nie Pan, Bóg nasz, wyprowadził nas i przodków naszych z ziemi egipskiej, z domu niewoli? Czyż nie On przed oczyma naszymi uczynił wielkie znaki i ochranił nas przez całą drogę, którą szliśmy, i wśród wszystkich ludów, pomiędzy którymi przechodziliśmy? My również chcemy służyć Panu, bo On jest naszym Bogiem”.

Psalm responsoryjny

34, 2-3. 16-23

Refren: Wszyscy zobaczcie, jak nasz Pan jest dobry.

Będę błogosławił Pana po wieczne czasy,
Jego chwała będzie zawsze na moich ustach.
Dusza moja chlubi się Panem,
niech słyszą to pokorni i niech się weselą.

Oczy Pana zwrócone na sprawiedliwych,
uszy Jego otwarte na ich wołanie.
Pan zwraca swe oblicze przeciw zło czyniącym,
by pamiętać o nich wymazać z ziemi.

Pan słyszy wołających o pomoc
i ratuje ich od wszelkiej udręki.
Pan jest blisko ludzi skruszonych w sercu,
ocala upadłych na duchu.

Liczne są nieszczęścia, które cierpi sprawiedliwy,
ale Pan go ze wszystkich wybawia.
On czuwa nad każdą jego kością
i żadna z nich nie zostanie złamana.

Zło sprowadza śmierć na grzesznika,
wrogów sprawiedliwego spotka kara.
Pan odkupi dusze sług swoich,
nie zazna kary, kto się do Niego ucieka.

Czytanie z Listu św. Pawła Apostoła do Efezjan

5, 21-32

Bracia: Bądźcie sobie wzajemnie poddani w bojaźni Chrystusowej. Żony niechaj będą poddane swym mężom, jak Panu, bo mąż jest głową żony, jak i Chrystus – Głową Kościoła: On – Zbawca Ciała. Lecz jak Kościół poddany jest Chrystusowi, tak i żony mężom – we wszystkim. Mężowie, miłujcie żony, bo i Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie, aby go uświęcić, oczyściwszy obmyciem wodą, któremu towarzyszy słowo, aby samemu sobie przedstawić Kościół jako chwalebny, niemający skazy czy zmarszczki, czy czegoś podobnego, lecz aby był święty i nieskalany.

Mężowie powinni miłować swoje żony, tak jak własne ciało. Kto miłuje swoją żonę, siebie samego miłuje. Przecież nigdy nikt nie odnosił się z nienawiścią do własnego ciała, lecz każdy je żywi i pielęgnuje, jak i Chrystus – Kościół, bo jesteśmy członkami Jego Ciała. Dlatego opuści człowiek ojca i matkę, a połączy się z żoną swoją, i będą dwoje jednym ciałem. Tajemnica to wielka, a ja mówię: w odniesieniu do Chrystusa i do Kościoła.

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.
Słowa Twoje, Panie, są duchem i życiem.
Ty masz słowa życia wiecznego.

Słowa Ewangelii według św. Jana
6, 55. 60-69

W synagodze w Kafarnaum Jezus powiedział: „Ciało moje jest prawdziwym pokarmem, a Krew moja jest prawdziwym napojem”. A wielu spośród Jego uczniów, którzy to usłyszeli, mówiło: „Trudna jest ta mowa. Któż jej może słuchać?”.

Jezus jednak świadom tego, że uczniowie Jego na to szemrali, rzekł do nich: „To was gorszy? A gdy ujrzyście Syna Człowieczego wstępującego tam, gdzie był przedtem? To Duch daje życie; ciało na nic się nie zda. Słowa, które Ja wam powiedziałem, są duchem i są życiem. Lecz pośród was są tacy, którzy nie wierzą”.

Jezus bowiem od początku wiedział, którzy nie wierzą, i kto ma Go wydać. Rzekł więc: „Oto dlaczego wam powiedziałem: Nikt nie może przyjść do Mnie, jeżeli nie zostało mu to dane przez Ojca”.

Od tego czasu wielu uczniów Jego odeszło i już z Nim nie chodziło. Rzekł więc Jezus do Dwunastu: „Czyż i wy chcecie odejść?”.

Odpowiedział Mu Szymon Piotr: „Panie, do kogo pójdziemy? Ty masz słowa życia wiecznego. A my uwierzyliśmy i poznaliśmy, że Ty jesteś Świętym Bożym”.

fol. xlv

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

JAK U MNIE Z POKORĄ?

W uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w liturgii rzuca się w oczy „Magnificat”. Ta pieśń uwielbienia jest jakby „fotografią” Matki Bożej. Maryja „raduje się w Bogu, bo wejrzął na uniżenie swojej Służebnicy”.

To właśnie pokora jest tajemnicą Maryi. To właśnie pokora przyciągnęła do Niej spojrzenie Boga. Oko ludzkie stale szuka wielkości i jest oślepięte tym, co jaskrawe. Bóg natomiast nie patrzy na wygląd, lecz Bóg spogląda na serce i zachwycę się pokorą, pokorą serca zachwycę Boga. Dziś, patrząc na Maryję wniebowziętą, możemy powiedzieć, że pokora jest drogą do nieba. Słowo „pokora” pochodzi od łacińskiego słowa *humus*, które oznacza ziemię. To paradoksalne: aby dostać się na szczyt, do nieba, trzeba być uniżonymi, jak ziemia! Jezus naucza: „Kto się poniża, będzie wywyższony”. Bóg nie wywyższa nas z powodu naszych darów, bogactwa czy umiejętności, ale ze względu na naszą pokorę. Bóg jest rozmiłowany w pokorze. Bóg podnosi tych, którzy się uniżają, tych, którzy służą. Istotnie Maryja nie przypisuje sobie innego „tytułu”, jak tylko służebnicy: jest „służebnicą Pańską” (Łk 1, 38). Nic innego o sobie nie mówi, niczego innego dla siebie nie szuka.

Dzisiaj możemy zadać sobie pytanie, każdy z nas w swoim sercu: jak to jest u mnie z pokorą? Czy szukam uznania innych, chcę się dowartościować i być chwalony, czy też myślę o służbie? Czy umiem słuchać, jak Maryja, czy też chcę tylko mówić i być w centrum uwagi? Czy umiem milczeć, jak Maryja, czy też ciągle gadam? Czy umiem uczynić krok w tył, rozładować kłótnie i spory, czy też staram się tylko dominować? Pomyśmy o tych pytaniach: jak to jest z moją pokorą?

Z rozważania przed modlitwą „Anioł Pański” 15 sierpnia

WYPEŁNIENIE PRAWA

„Na cóż więc Prawo?”. Oto pytanie, które za św. Pawłem chcemy dzisiaj zgłębić, aby rozpoznać nowość życia chrześcijańskiego ożywianego przez Ducha Świętego. Ale skoro jest Duch Święty, skoro jest Jezus, który nas odkupił, to dlaczego prawo? I nad tym musimy się dzisiaj zastanowić. (...)

Kiedy Paweł mówi o Prawie, zwykle odnosi się do Prawa Mojżeszowego, dziesięciorga przykazań. Było ono związane z przymierzem, które Bóg zawarł ze swoim ludem. (...) Apostoł wyjaśnia Galatom, że w istocie Przymierze i Prawo nie są ze sobą powiązane nierozdzielnie, przymierze z Bogiem i Prawo Mojżeszowe. (...) Argumentacja taka jak ta obala poglądy tych, którzy twierdzą, że Prawo Mojżeszowe jest konstytutywną częścią Przymierza. Nie, przymierze jest wcześniejsze, to powołanie Abrahama. (...) Wszyscy, którzy uwierzyli w Jezusa Chrystusa, są powołani do życia w Duchu Świętym, który wyzwala ich z Prawa i jednocześnie doprowadza je do pełni, zgodnie z przykazaniem miłości.

Z katechezy podczas audyencji ogólnej 11 sierpnia

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 23 sierpnia

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Róży z Limy, dziewicy, albo wspomnienie bł. Władysława Findysza, prezbitera i męczennika

Czytania mszalne: 1 Tes 1, 1-5. 8b-10; Ps 149, 1b-6a. 9b; Mt 23, 13-22

Wtorek, 24 sierpnia

Święto św. Bartłomieja Apostoła

Czytania mszalne: Ap 21, 9b-14; Ps 145, 10-13. 17-18; J 1, 45-51

Środa, 25 sierpnia

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Ludwika albo wspomnienie św. Józefa Kalasantego, prezbitera

Czytania mszalne: 1 Tes 2, 9-13; Ps 139, 7-12b; Mt 23, 27-32

Czwartek, 26 sierpnia

Uroczystość Najświętszej Maryi Panny Częstochowskiej

Czytania mszalne: Prz 8, 22-35 albo Iz 2, 2-5; Ps 48, 2-3b. 9-11. 13-14c. 15a; Ga 4, 4-7; J 2, 1-11

Piątek, 27 sierpnia

Wspomnienie św. Moniki

Czytania mszalne: 1 Tes 4, 1-8; Ps 97, 1. 2b. 5-6. 10-12; Mt 25, 1-13

Sobota, 28 sierpnia

Wspomnienie św. Augustyna, biskupa i doktora Kościoła

Czytania mszalne: 1 Tes 4, 9-11; Ps 98, 1b. 7-9; Mt 25, 14-30

Błędy popełnione przez administrację G.W. Busha srodze zemściły się na supermocarstwie. Konsekwencje tego będą poważne. Także dla Polski.

Kazimierz Dadak

31 sierpnia kończy się amerykańska wojskowa obecność w Afganistanie. Ale już 15 sierpnia prezydent tego kraju Aszraf Ghani uciekł z Kabulu, do którego wkroczyli talibowie. Wśród Afgańczyków współpracujących z USA wybuchła panika. Państwa zachodnie pospiesznie ewakuują swoich dyplomatów.

Wszystko wskazuje również na to, że niebawem podobne zdarzenie będzie mieć miejsce w Iraku. Tym samym dobiegnie końca program budowy „nowego amerykańskiego stulecia” propagowany w drugiej połowie lat 90. ubiegłego wieku przez Richarda Cheney’a, Donalda Rumsfelda i Paula Wolfowitza.

Amerykańskim stuleciem niektórzy nazywają okres 1945-1970 – czasy całkowitej dominacji USA nad Zachodem, której kres położyła wojna w Wietnamie i upadek systemu gospodarczego opartego na dolarze. „Project for the New American Century” to był trust mózgów i manifest neokonserwatystów, który wytyczał drogę do przywrócenia utraconego stanu rzeczy. Dojście do władzy George’a W. Busha umożliwiło podjęcie próby jego realizacji.

PODZIAŁ ŚWIATA?

Wiosną 1993 r. w mojej *alma mater*, Uniwersytecie Fordham, wygłosił wykład wysoki rangą urzędnik UE, który bez ogródek stwierdził, że w tej chwili mamy

do czynienia z definitywnym podziałem świata: USA przypadają obie Ameryki, Europie – Afryka, Japonii – Azja, a jedyną niewiadomą jest, kto przejmie kontrolę nad przestrzenią posowiecką. Tak sobie wówczas wyobrażano świat w Brukseli. Nikt nie przypuszczał, że centra decyzyjne w Waszyngtonie mogą mieć inny pogląd na ten temat, i nie brano pod uwagę, że niebawem wiele do powiedzenia może mieć ktoś trzeci – Chiny.

Wojny w Afganistanie i Iraku zakończyły się nie tyle porażką wojskową – bo nikt nie wąt-

pi, że gdyby Amerykanie chcieli dalej prowadzić tam działania zbrojne, to ani talibowie, ani proirańscy bojownicy szyicy by ich stamtąd nie wykurzyli – ile porażką prestiżową. Polityczny wymiar też jest niebagatelny, ponieważ w Iraku zdecydowanie antyirańskiego Saddama Husseina zastąpiła proirańska szyicka większość. Zamiast całkowitej kontroli nad źródłami ropy naftowej dla Europy – import tego surowca z Bliskiego Wschodu do USA zawsze stanowił nikły ułamek całkowitego importu ropy – mamy do czynienia z gwałtownym wzrostem znaczenia Iranu i Chin w tym regionie. Zatem próba uzależnienia UE „od kuchni” spaliła na panewce.

Pokłosiem tego fiaska jest dziś Nord Stream I i II, bo Niemcy wolą grać ze słabą Rosją (z którą świetnie się gospodarczo uzupełniają), niż być zależni od amerykańskich sojuszników.

RYWALIZACJA Z CHINAMI

Wojny w Afganistanie i Iraku nie tylko pochłonęły ogromne pieniądze, nie tylko nadszarpiły prestiż i wiarygodność USA – bo jednak broni masowego rażenia w Iraku nie znaleziono – ale też spowodowały utratę bezcennego czasu. Przez te dwie dekady Chiny z państwa posiadającego gospodarkę, która w cenach realnych stanowiła zaledwie połowę amerykańskiej, zmieniły się

Afgańczycy forsują ogrodzenie lotniska, aby uciekać z kraju

Źródło: PAP/EPASTRINGER

Błędna strategia

w państwo z gospodarką znacznie od amerykańskiej większą.

Sprawa inwazji na Irak stanowiła także kość niezgody pomiędzy USA i UE, szczególnie Francją. Ta ostatnia podjęła wszelkie wysiłki, żeby Zgromadzenie Ogólne ONZ nie wyraziło zgody na obalenie Saddama, co też jej się udało, a co z kolei doprowadziło do dalszego pogorszenia i tak nie najlepszych stosunków Waszyngton – Paryż. Tym samym prezydentura Donalda Trumpa i jego nieustanne ataki pod adresem UE w ogóle i Niemców w szczególności tylko pogłębiły antyamerykańskie resentymenty w tych wiodących europejskich krajach.

Pod względem gospodarczym UE jest superpotęgą i od chwili rozpadu ZSRR niemiecko-francuski tandem nieustannie prze w kierunku osiągnięcia podobnego statusu w innych sferach, czyli całkowitego uniezależnienia się od Waszyngtonu. Osłabienie pozycji USA na arenie międzynarodowej jest tym państwom na rękę. Interesy narodowe USA i diuetu francusko-niemieckiego od dawna są rozbieżne i w przyszłości ten proces będzie się tylko pogłębiać.

WIELOBIEGUNOWY ŚWIAT

Strategia promowana przez amerykańskich neokonserwatystów po ataku z 11 września 2001 r. zakładała rywalizację na jednym froncie, z Europą. W tym

zakresie Amerykanie nadal są stroną dominującą, ze względu na ich wiodącą rolę w NATO, ale UE zdołała zmniejszyć dystans w innych sferach. Natomiast wydaje się jasne – ostatnie kroki podejmowane przez Waszyngton na to wskazują – że rywalizacji z Chinami USA same nie wygrają. Ameryka na gwałt formuje sojusz z Japonią, Australią i Indiami.

Dwadzieścia lat temu wystarczyłoby amerykańskie veto w kwestii uczestnictwa Chin w Światowej Organizacji Handlu, żeby gospodarce chińskiej podciąć skrzydła i odsunąć w bardzo odległą przyszłość konieczność walki na dwa fronty. Natomiast dziś potrzebne są alianse, które przysłużą się innym, szczególnie Indiom, które wyrastają na kolejne supermocarstwo. Neokonserwatystom marzył się jednobiegunowy świat, tymczasem – z powodu przeliczenia się co do możliwych skutków inwazji Afganistanu i Iraku – świat nieuchronnie zmierza ku systemowi wielobiegunowemu.

Działą efekt „krótkiej kolderki”: aby powstrzymać Chiny, trzeba robić ustępstwa w stosunku do Niemiec i Indii, co je wzmacnia i w przyszłości spowoduje konieczność dalszych ustępstw. Inwazje na Afganistan i Irak istotnie przybliżyły chwilę wycofania się USA z Europy i tym samym pełnej emancypacji Niemiec, czyli zrodzenia się UE zdominowanej

przez ten kraj. Podobnie wciąganie Indii do koalicji antychińskiej przybliża dzień, w którym ten potencjalny kolos gospodarczy, wojskowy i polityczny stanie się decydującym czynnikiem w basenie Oceanu Indyjskiego.

Chiny są najważniejszym partnerem gospodarczym dla niemal wszystkich większych krajów, ostatnio kraj ten nawet zdetronizował USA w obrotach z UE. Biorąc pod uwagę różnicę tempa rozwoju gospodarczego USA i Chin, zjawisko to będzie się w przyszłości nasilać.

Niemniej Stany Zjednoczone w przewidywalnej przyszłości pozostaną krajem, z którym wszyscy będą musieli się liczyć. USA nie mają poważniejszych konkurentów w swoim pobliżu, żadna inwazja im nie zagraża. O żadnym upadku mówić nie można, jedyne, co im grozi, to skurczenie się ich strefy wpływów.

POLSKA W KŁOPOCIE

Niestety, tego samego nie można powiedzieć o skutkach strategicznych błędów popełnianych nad Wisłą. Nasze położenie geograficzne jest zupełnie inne, podobnie ma się rzecz ze skalą naszych możliwości. Dla Polski każdy nierozważny krok niesie w sobie konsekwencje daleko wykraczające poza rozmiar strefy wpływów, bo takowa nie istnieje. Dla nas większe błędy mogą skończyć się w iście hamletowski sposób – być albo nie być.

Dziś niepodległość i suwerenność nie mniej niż od siły zbrojnej zależą od zaawansowania technologicznego, potęgi finansowej i ogólnego rozmiaru gospodarki. Wobec braku powyższych atutów dla Polski niezbędne jest posiadanie stabilnych i silnych sojuszy, a w tym zakresie jest bardzo źle. Jesteśmy członkiem UE, ale nasza pozycja w tym ugrupowaniu jest nieadekwatna do naszego potencjału. Wynika to z braku jakiejkolwiek strategii, określenia tego, co my chcemy w ramach Unii osiągnąć, nie mówiąc o tym, jak te cele chcemy osiągnąć.

Doskonałym tego przykładem jest ostatnia kampania zachwalająca, ile to pieniędzy dostaniemy w ramach Europejskiego Fundu-

szu Odbudowy. Rozpoczynając tę kampanię, rząd nie zdawał sobie sprawy z tego, że sam nakłada na siebie pęta, bo nagle się okazało, że pieniądze dostaniemy, ale pod warunkami, których nie mamy ochoty spełnić. Zatem, PiS zrobił UE wielką reklamę, a teraz musi wykonać zwrot o 180 stopni i głosić, że ta Unia to jest bardzo „brzydka” instytucja.

Podobnie mają się sprawy na froncie amerykańskim. Prezydentowi Trumpowi robiliśmy wszystkie możliwe uprzejmości, nawet proponowaną amerykańską bazę wojskową chcieliśmy ochrzcić jego imieniem, a teraz nie bardzo kwapiemy się do tego, żeby zaakceptować nowego ambasadora. Takie humorzaste postępowanie nie ma nic wspólnego z profesjonalizmem.

Politycy na świecie nie kierują się uczuciami, tylko interesem narodowym. Kraje, których przywódcy z jakichś powodów „zakochują” się w pewnych przywódcach, a „dąsają” na innych, w oczywisty sposób pokazują, że nie kierują się racją stanu swego kraju, tylko działają w afekcie. Takie postępowanie jest w świecie zupełnie niezrozumiałe i nie rokuje nadziei na owocną współpracę.

„Świat” nie ma nas „kochać”; w istocie rzeczy nigdy to nie będzie mieć miejsca, ponieważ on nie jest w najmniejszym stopniu romantyczny, tylko kieruje się zimną kalkulacją kosztów i pożytków. Natomiast winien nas postrzegać jako kraj sprawnie zarządzany przez osoby zdolne odsunąć na bok swe emocje, przywódców, którzy są na wskroś racjonalni i profesjonalni.

Strategiczne błędy popełnione przez administrację G.W. Busha srodze zemściły się na supermocarstwie. Ogromne błędy popełniane przez kraj wielkości Polski mogą mieć dla niego bez porównania większe konsekwencje. Albo w końcu „wydorosłujemy” i dostrzeżemy, że nieustannie toczy się twarda walka o panowanie nad światem, albo po raz kolejny spotka nas jakaś bardzo niemiła „niespodzianka”.

Autor jest profesorem ekonomii, wykłada w Hollins University w stanie Wirginia w USA

Grażyna Rybak

Płodowy zespół alkoholowy

Są choroby, które nieodwracalnie uszkadzają rozwój dziecka. Należy do nich płodowy zespół alkoholowy (*fetal alcohol syndrome* – FAS), wywołany przez toksyczny wpływ alkoholu spożywanego przez matkę w okresie ciąży. W Polsce na 300 tys. urodzeń aż 1 tys. dzieci rodzi się z objawami FAS. Warto wiedzieć, że obecnie jest dziesięć razy więcej noworodków z rozpoznanym płodowym zespołem alkoholowym niż z zespołem Downa.

Alkohol jako silna toksyna działająca w okresie życia płodowego wywołuje wady fizyczne, niepełnosprawność intelektualną, poznawczą oraz problemy z funkcjonowaniem i radzeniem sobie w życiu codziennym. Lekarz może rozpoznać lub podejrzewać FAS po charakterystycznych rysach twarzy: małe oczy, cienka górna warga, krótki zadarty nos i gładka powierzchnia skóry między nosem a górną wargą, mały obwód głowy (i mózgu!). Inne objawy to deformacje stawów, kończyn i palców, wolny wzrost przed urodzeniem i później. Obecne są problemy ze wzrokiem lub słuchem, wady serca i nerek.

Największy problem dzieci z FAS, w wyniku uszkodzenia mózgu, to niepełnosprawność intelektualna, zaburzenia uczenia się, mowy i opóźniony rozwój całkowity. Mają też zaburzenia pamięci, koncentracji oraz przetwarzania informacji. Nie potrafią właściwie oceniać rzeczywistości, cierpią na zmienność nastroju oraz nadpobudliwość. Te dzieci wymagają stałej rehabilitacji, wsparcia, opieki.

Pediatra, podejrzewając FAS po charakterystycznych cechach, powinien uświadomić rodzicom – w trosce o ich kolejne dzieci – jaki wpływ ma spożywanie alkoholu przez matkę w ciąży. Kontakt pediatry z nastolatkami w gabinecie jest dobrą okazją do opisanego wpływu

alkoholu na rozwój poczętego dziecka. Powinny wiedzieć, że nawet niewielka ilość piwa może nieodwracalnie uszkodzić mózg, wywołać deformację kości lub wadę serca u dziecka.

Warto pamiętać, że alkohol przenika przez łożysko i jest silną trucizną dla płodu. Nie ma bezpiecznej ilości alkoholu, którą mogłaby spożyć kobieta w trakcie ciąży. Nie ma żadnego bezpiecznego okresu na spożywanie alkoholu przez kobiety w stanie błogosławionym. Nie ludźmy się, każdy rodzaj alkoholu jest szkodliwy, także niskoprocentowe piwo i wino. Wódka i wysokoprocentowe trunki szkodzą najbardziej. Każde 50 mg czystego alkoholu etylowego wypite w czasie ciąży wiąże się z obumarciem aż 20 milionów komórek nerwowych! Alkohol spożywany w trzecim trymestrze ciąży, już po okresie rozwoju narządów, także jest szkodliwy, bo może być przyczyną przedwczesnego porodu, co naraża dziecko na wcześniactwo i liczne problemy niedojrzałości noworodka. Dorosli z zespołem FAS mają wyższe ryzyko problemów psychicznych i wtórnej niepełnosprawności, co utrudnia im umiejętność samodzielnego życia. Są także bardziej podatni na rozwój cukrzycy, nadciśnienia oraz nowotworów. Wybrano dzień 9 września, by co roku obchodzić Międzynarodowy Dzień Świadomości FAS. Datę ustalono tak, by 9.09 wszyscy pamiętali, że przez 9 miesięcy ciąży kobieta nie może spożywać alkoholu. Już w sierpniu pamiętajmy, by zwiększyć świadomość młodych na temat skutków picia alkoholu w ciąży.

Autorka jest lekarzem pediatrą

Historia znaków przecinkowych

dr hab. Tomasz Korpysz

Zgodnie z zapowiedzią przytaczam dziś kolejne rozważania Feliksa Bentkowskiego z wydanej w 1830 r. książeczki *O znakach przecinkowych w piśmie czyli znakach pisarskich*, będącej jedną z pierwszych polskich prac poświęconych interpunkcji. Na marginesie: bardzo przepraszam za błąd w tytule tego dzieła, który popełniłem w poprzednim odcinku (napisałem tam: „o znakach przestankowych” zamiast „o znakach przecinkowych”).

Oto obszerne fragmenty rozdziału trzeciego pt. *Historia znaków przecinkowych*. Także i tym razem zachowuję oryginalny zapis:

„Używanie znaków przecinkowych w ścisłym zostaje związku z potrzebą pisania, a zatem i powszechną dla wszystkich zrozumiałości.

U ludów starożytnych, gdzie nie wiele pisano, i przy ograniczeniu wiadomości naukowych na niewielką liczbę osób, nie znano w potocznym życiu interpunkcji. Jakoż zabytki piśmienne Greków i Rzymian okazują, że zazwyczaj pisano jednostajnymi wszystkimi głoskami, nie odstępując słów pojedynczych od siebie, albo też kładąc same tylko punkta między pojedynczymi wyrazami (...).

Wszelako, rozważywszy należycie różne miejsca w autorach starożytnych o interpunkcji wzmiankę czyniące, pokazuje się bardzo widocznie, że potrzebę znaków przecinkowych uczuli Grecy i Rzymianie bardzo wcześnie, że na ten cel potworzono rzeczywiście pewne znaki, i że retorowie zwłaszcza i grammatycy używali różnych znamion interpunkcji, do oznaczenia mniejszych lub większych przestanków. Lecz i tego zaprzeczyć nie można, że używanie tych znamion nie było upowszechnionem, i owszem, zaniedbanem tak dalece, że zasady i znaki tej interpunkcji, podobno retorycznej po większej części, jako niedochowane do naszych czasów, nie są nam znajomymi.

Nowsza zaś interpunkcja, czyli przecinkowanie, po większej części grammatyczne, z późniejszych pochodzi czasów. Arystofanes, gram-

matyk Alexandryjski, zmarły około 220 r. przed Chrystusem, miał je wynaleźć, a następni grammatycy wydoskonalić. Lecz używanie tych znaków przecinkowych, tak dalece, wśród dziczejaczej od szóstego wieku Europy, poszło w zaniedbanie, że za Karóla W. czasów, zaginęło niemal zupełnie, i monarcha ten miał uznać za potrzebną przywrócenie ich użycia, polecając Alkuinowi zajęcie się tą sprawą. Co w tej mierze uczynił Alkuin, lub inni na dworze Karóla W. znajdujący się uczeni, nie wiadomo. Tyle jest jednak z pism wieków średnich widocznem, że używano kropki potrójnie, kładąc ją u dołu końcowej litery, albo u góry, albo przy środku. W innych pismach z wieków średnich widzimy znowu zamiast kropki, kładzione kommy, czyli przecinki między frazesami; postrzegamy także ustępy od nowej linii; od początku okresu większe, częstokroć inszym kolorem pisane lub oznaczane litery. Lecz ponieważ w używaniu tych, lub nielicznych znaków, nie trzymało się stałych prawideł; przecinkowanie zatem w ciągu wieków średnich, bardzo było niestateczne i niedokładne. Mamy nawet i takie z XIV i XV wieku rękopisma, w których żadnych nie masz znaków pisarskich, ani kropki, ani przecinka, tylko odstępowane pojedyncze wyrazy od siebie.

Pierwsze pisma drukowane przez Fausta i Guttenberga, jak n. p. Dekreta klementyńskie z r. 1460, Biblia łacińska z r. 1462, w bibliotece publicznej przy uniwersytecie warszawskim znajdujące się, są wier- nym rękopisów z piętnastego wieku wizerunkiem. Dwa tylko w tych dziełach postrzedz można znaki pisarskie: kropkę, zawsze u dołu litery stojącą, i dwukropkę: oba bez stałych kładzione prawideł.

Dopiero po upowszechnieniu ksiąg w Europie, za pomocą cudownego drukarni wynalazku, w końcu piętnastego wieku, dała się uczuć gwałtowniej potrzeba dokładniejszego przecinkowania. A w tej mierze Manucyusze, drukarze Wenecji, wielką uczynili przysługę, zaprowadzając liczniejsze znaki interpunkcji, i stałszy się w ich używaniu. Przykład Manucyuszów stał się wkrótce tak powszechnym, że ich słusznie twórcami dzisiejszej interpunkcji nazwać można”.

Wyprawka szkolna

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Od 1 lipca trwa nabór wniosków o świadczenie w ramach programu „Dobry start”. Przysługuje ono w kwocie 300 zł na każde dziecko, które rozpoczyna naukę w szkole. Wnioski o świadczenie można składać przez stronę empatia.mpips.gov.pl, poprzez bankowość elektroniczną oraz portal PUE ZUS do 30 listopada; złożone po tym terminie nie będą rozpatrywane.

Świadczenie „Dobry start” przysługuje raz w roku, w związku z rozpoczęciem roku szkolnego, na dziecko uczące się albo osobę uczącą się w szko-

le podstawowej, klasie dotychczasowej szkoły ponadgimnazjalnej prowadzonej w szkole ponadpodstawowej, szkole artystycznej, w której jest realizowany obowiązek szkolny lub nauki, a także młodzieżowym ośrodku socjoterapii, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym i ośrodku rewalidacyjno-wychowawczym.

Obsługą wniosków i wypłatą świadczeń zajmuje się ZUS. Wniosek może złożyć rodzic, opiekun faktyczny, opiekun prawny, rodzina zastępcza, osoba prowadząca rodzinny dom dziecka, dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektor regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej. Jeżeli dziecko, zgodnie z orze-

czeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach, kwotę świadczenia „Dobry start” ustala się każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego świadczenia „Dobry start”, czyli w wysokości 150 zł.

Wyprawka szkolna przysługuje w związku z rozpoczęciem roku szkolnego do ukończenia przez dziecko lub osobę uczącą się 20. roku życia albo 24. roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

Świadczenie przysługuje również po ukończeniu 20 lat przed rozpoczęciem roku szkolnego, jeżeli w tym

roku kalendarzowym dziecko lub osoba ucząca się kończy 20 lat, oraz po ukończeniu 24 lat przed rozpoczęciem roku szkolnego, jeżeli w tym roku kalendarzowym kończy 24 lata i posiada orzeczenie o niepełnosprawności.

Świadczenie nie przysługuje na dzieci uczęszczające do przedszkola oraz dzieci realizujące roczne przygotowanie przedszkolne w tzw. zerówce w przedszkolu lub szkole. Program nie obejmuje również studentów.

Ustalenie prawa i wypłata świadczenia następuje w terminie dwóch miesięcy, licząc od dnia złożenia wniosku wraz z dokumentami, przy czym w przypadku wniosków złożonych w lipcu lub sierpniu następuje nie później niż do 30 września.

Autorka jest radcą prawnym

fot. PAP/EPA/STAFF

DRUGIE DNO

Mariusz Jankowski

Drugie dno w danej sprawie oznacza, że nie jest ona jednowymiarowa. I najczęściej jest w niej coś ciekawego, intrygującego, interesującego. Dlatego bardzo lubię doszukiwać się drugiego dna w sportowych wydarzeniach. Szczególnie w tych, o których mówią niemal wszyscy dookoła. A igrzyskami olimpijskimi żyło wielu ludzi na co dzień niezajmujących się sportem. Czternaście medali zrobiło wrażenie, bo wcześniej w XXI w. polscy sportowcy takich sukcesów nie odnosili. Na pewno więc ten dorobek cieszy. Warto jednak zwrócić uwagę, że ich podstawą były wyczyny lekkoatletów. Z doświadczeń ludzi pracujących przy tej dyscyplinie powinniśmy korzystać. Trzeba brać dobre wzorce, a potem przenosić je tam, gdzie rozwój jest konieczny.

Poza tym marzy mi się jeszcze większe wsparcie państwa – nie tylko dla olimpijczyków, ale dla całej kultury fizycznej. Sport musi być nieustannie doinwestowywany. Trzeba to robić poprzez rozwój akademii wychowania fizycznego, tam kształcą się przecież przyszli wychowawcy nowych pokoleń sportowców. To jest szalenie istotna praca u podstaw, niewdzięczna i kosztowna. Jednak bez niej ta sportowa Polska nie będzie goniła najlepszych, tylko stanie w miejscu, a z czasem zacznie odstawać coraz bardziej od światowej czołówki.

Inne wydarzenie, które ma drugie dno: Lionel Messi w Paryżu, i to wcale nie na zakupach. Jedna z piłkarskich ikon ostatnich dwóch dekad opuściła Barcelonę, by za katarskie pieniądze poprowadzić Paris Saint Germain do triumfu w Lidze Mistrzów. O sprawie mówiło się w piłkarskim świecie niemal non stop przez kilka dni. Messi „wyskakiwał z lodówek” nawet w naszym kraju. Nie dziwiło mnie to wcale, bo Argentyńczyk piłkarzem jest absolutnie wybitnym. I wielu powie, że mimo 34 lat na karku wciąż wartym każdych pieniędzy. Każdych w tym przypadku oznacza jedno: dużych. A w czasach pandemii mogły je wyłożyć tak naprawdę tylko dwa kluby: PSG (pieniądze z Kataru) oraz Manchester City (pieniądze ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich). I tu mamy drugie dno tego transferu. Nie wolno bowiem zapominać, że wiele najbogatszych klubów z Europy wciąż zaciska pasa, zdając sobie sprawę z tego, że przyszłość, ta najbliższa, nadal jest mocno niepewna. W Paryżu czymś takim nie zawracają sobie głowy. Stworzyli piłkarski „dream team”, bo chcą w końcu wygrać Ligę Mistrzów. Za jaką cenę? Za każdą. Nie jest to oczywiście wina Messiego, on na tym tylko skorzystał. Czy skorzysta na tym także europejska piłka nożna? Śmiem wątpić. Futbolowy wyścig zbrojeń wcześniej czy później zbiera swoje żniwo. Wiedzą coś o tym w przeżywającej kryzys Barcelonie.

Autor jest dziennikarzem TVP

Odszedł „Der Bomber”

W wieku 75 lat zmarł legendarny niemiecki napastnik Gerhard „Gerd” Müller, mistrz Europy z 1972 r. i mistrz świata z 1974 r. Największe sukcesy na arenie krajowej i międzynarodowej odnosił w barwach Bayernu Monachium. W 607 meczach strzelił 566 bramek dla Ba-warczyków, a w 62 spotkaniach reprezentacji Niemiec – 68 goli.

Legia nie dała rady

Przegrana Legii Warszawa z Dinamem Zagrzeb (0:1) w meczu rewanżowym ostatecznie pogrzebała szanse legionistów na udział w Lidze Mistrzów. Wcześniej Polacy zremisowali z Chorwatami 1:1. Legionistów czekają teraz rozgrywki w 4. rundzie eliminacji Ligi Europy, gdzie zmierzą się ze Slavią Praga, choć w tym spotkaniu również nie będą faworytem.

fot. PAP/Phot Nowak

Efekt zagrywki

Brązowy medal mistrzostw Europy siatkarzy plażowych zdobyli Piotr Kantor i Bartosz Łosiak. Choć w półfinale okazali się znacznie słabsi od rywali, w walce o brąz postawili na trudną zagrywkę, nie dając szans holenderskiej parze, Alexandrowi Brouwerowi i Robertowi Meeuwesenowowi.

fot. www.facebook.com/thisisbeachvolleyball/photos

Rośnie w siłę

fot. PAP/EPA/Stefan Jervevang

w klasyfikacji generalnej. Jednak w półfinale i finale Polak nie pozwolił złudzeń rywalom i umocnił pozycję lidera.

Sensacyjny finisz kolarzy

W Krakowie zakończył się siódmy i ostatni etap 78. Tour de Pologne. Na ostatnich kilometrach spodziewano się ostrej rywalizacji całego peletonu, ale o zwycięstwo walczyli sami uciekinierzy, wygrał Julius van der Berg. W klasyfikacji generalnej triumfował Portugalczyk Joao Almeida, a trzecią lokatę wywalczył Michał Kwiatkowski.

fot. PAP/Tukasz Cagulski

System w lodówce

Barbara Wiśniowska

W Polsce marnujemy rocznie 9 mln ton jedzenia, z czego 2 mln ton w gospodarstwach domowych. Na śmietnikach te produkty zaczynają wydzielać metan, który jest dla ocieplenia klimatu 20 razy gorszy niż dwutlenek węgla.

Marnowanie to zagrożenie nie tylko dla klimatu, ale też dla portfela. Warto chodzić do sklepów z listą zakupów i nie będąc wilczo głodnym (wtedy kupuje się więcej). Wielkie było moje zdziwienie, gdy zainwestowałam 200 zł, by przez pół roku dostawać porcję przepisów kulinarnych na każdy dzień, i dzięki listom zakupów oszczędziłam już wielokrotnie więcej niż 200 zł!

Po drugie: z pomocą w przechowywaniu żywności może nam przyjść lodówka. Jednak nie wystarczy wciskać do niej wszystkich zakupów. Przyda się wiedza.

Powtarzano nam od dzieciaka: ciepłe powietrze idzie

w górę. Tak jest też w lodówce. Na górnej półce przechowujemy produkty najmniej zagrożone zepsuciem: żywność marynowaną, konfitury i pyszne ciasta.

Na półce środkowej trzymamy wszystko okraszone napisem „po otwarciu przechowywać w lodówce”, a także produkty mleczne, wędliny i dania do podgrzania (te sklepowe i pozostałości obiadu).

Na najniższą półkę musimy dać surowe mięso i ryby, które psują się najszybciej.

Szuflady na warzywa są zazwyczaj poniżej półek. Zwróćmy uwagę, by z surowych mięs nic nie kapało na sałaty i zioła, które będziemy spożywać świeże.

Drzwiczki, najcieplejsze miejsce, będą dobre na napoje, keczupy, majonezy i zioła, które najlepiej trzymać w wazonach jak kwiaty.

Żeby wszystko nie pachniało rybą, warto każdą potrawę z osobna zapakować

foto: Barbara Wiśniowska

CIASTO JAGODOWE

Ciasto: gotowy biszkopt czekoladowy ■ 6 galaretek przezroczystych ■ 1 l śmietany 36% ■ 2 opakowania cukru waniliowego ■ jagody – ilość wg uznania ■ borówki amerykańskie do dekoracji

Sposób przygotowania: Ubijamy śmietanę z 2 opakowaniami cukru waniliowego i dzielimy na połowę. 4 galaretki rozpuszczamy w 2 szklankach wrzątku i dzielimy na połowę. Studzimy jedną prawie do stężenia i miksujemy z jagodami, delikatnie łączymy łyżką z połową śmietany i wylewamy na ciasto. Czekamy, aż stężeje. Drugą połowę śmietany łączymy z kolejną mocno schłodzoną częścią galaretki, wylewamy na ciasto i czekamy, aż stężeje. Na wierzchu układamy borówki. Dwie pozostałe galaretki rozpuszczamy w 2 szklankach wrzątku, studzimy, zalewamy ciasto.

w szklane pojemniczki i przykryć. Zapachy pochłaniają także: połowka ziemniaka lub jabłka, świeżo zmielona

kawa, laski cynamonu, ocet i kulki z gazet. Lodówkę myjemy co tydzień.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – odmierza czas
- 1 G – pracuje w porcie
- 2 E – barwne papugi
- 3 A – siła rozmachu
- 3 G – element stropu
- 6 A – mocna karta
- 6 H – góry w Europie
- 8 C – oprawia okna
- 9 A – forma leku
- 9 G – mały chłopiec
- 10 E – model Fiata
- 11 A – metal kowalny
- 11 G – matka Tyberiusza

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – obraz osoby
- C 1 – nazwa gawrona
- C 8 – targ o cenę
- D 3 – stan zachwyty
- E 1 – część spłaty
- E 8 – błonica krtani
- F 4 – droga pod ziemią
- G 1 – narzędzie tortur
- G 8 – ziołowy specyfik
- H 3 – zespół okrętów
- I 1 – część religijna
- I 8 – pod kranem
- K 1 – wznowienie działań

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 3 września na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.

TVP 1

04.40 Klan (3822) – telenowela TVP; **05.10** Klan (3823); **05.30** Klan (3824); **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polsk.pl; **06.55** Słowo na niedzielę; **07.00** **Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach**; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.00** Policzmy się dla Polski; **09.10** Przyrodnik na tropie; **09.40** Fascynujące miejsca: Fascynujący Madagaskar – Lasy Północy – cykl dok.; **10.00** Fascynujący Madagaskar – środek ładu; **10.25** Kłasztorne smaki Remigiusza Rączki; **10.55** Słowo na niedzielę; **11.00** **Transmisja Mszy Świętej z Jasnej Góry**; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** **Anioł Pański**; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Umarł, aby żyć. Rzecz o Stefanie Kardynale Wyszyńskim; **13.15** BBC w Jedynce: Rozbójnicy wśród zwierząt (1); **14.15** Z pamięci; **14.25** Okrasa łamie przepisy; **14.55** Komisarz Alex (2); **15.55** To był rok!; **17.00** Telexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.30** Ojciec Mateusz (327); **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.15** Królowa i konkwestador (53) – serial, Kolumbia 2020 **21.15** Zakochana Jedynka: Miłość w Nowym Jorku – dramat, USA 2000, reż.: Joan Chen, wyk.: Richard Gere, Winona Ryder, Anthony LaPaglia **23.10** Replikanci – film akcji, Wielka Brytania/Chiny/USA 2018, reż.: Tanya Wexler, Jeffrey Nachmanoff, wyk.: Keanu Reeves, Alice Eve, Emily Alice Lind, John Ortiz **01.05** Tamara – komedia, Francja 2015, reż.: Alexandre Castagnetti, wyk.: Heloise Martin, Sylvie Testud, Cyril Guei **03.00** Jaka to melodia? **03.50** Kopciuszek (31) – serial TVP **04.20** Kopciuszek (32) – serial TVP **04.50** Z pamięci **04.55** Zakończenie dnia

TVP 2

05.20 Barwy szczęścia (2453) – serial obyczajowy TVP; **05.55** Barwy szczęścia (2454); **06.25** Barwy szczęścia (2455) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1590); **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **11.15** Dookoła Bałtyku (8) – magazyn kulinarny; **11.40** Rozmowy kontrolowane – komedia, Polska 1991, reż.: Sylwester Chęciński, wyk.: Stanisław Tym, Irena Kwiakowska, Alina Janowska, Krzysztof Kowalewski, Marian Opania, Jerzy Turek, Jerzy Bończak, Zofia Merle, Bożena Dykiel, Artur Barciś; **13.20** Va Banque – teleturniej; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2021; **16.20** Na sygnale (316) – serial fabularny TVP; **16.50** Alternatywy 4 (8) – serial komediowy TVP, reż.: Stanisław Bareja; wyk.: Roman Wilhelm, Jerzy Kryszak, Kazimierz Kaczor; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.25** Sekretne życie kotów **19.20** Rodzinka.pl (199) **20.00** Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021 Chelmu cz. 1 – koncert **21.25** Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021 Chelmu cz. 2 – koncert **22.40** Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021 Chelmu – koncert **23.50** Hity wszech czasów **00.50** Program rozrywkowy **01.55** Body/Ciało – dramat, Polska 2015, reż.: Małgorzata Szumowska, wyk.: Janusz Gajos, Maja Ostaszewska, Justyna Suwała **03.35** Jestem – film obyczajowy, Polska 2005, reż.: Dorota Kędzierzawska, wyk.: Piotr Jagielski, Agnieszka Nagorzycka, Edyta Jungowska, Janusz Chabior **05.15** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata; **06.23** Pogoda; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.01** Serwis Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Serwis Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Serwis Info Poranek; **09.41** Pogoda; **09.50** Wronica 17; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **12.49** Pogoda; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.52** Pogoda; **15.00** Debaty Senior; **15.29** Serwis Info Dzień weekend; **15.54** Pogoda; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** Telexpress na deser; **17.45** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.25** Studio Zachód; **18.50** INFO V4+; **19.05** Głębia ostrości **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** W pełnym świetle **21.30** Serwis Info Wieczór weekend **21.51** Pogoda **22.00** Serwis Info Wieczór weekend **22.50** Pogoda **23.00** INFO Wieczór **23.55** Serwis Info Wieczór weekend **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.58** Pogoda **01.07** Wronica 17 **02.10** INFO V4+ **02.26** Telexpress **02.41** Telexpress Extra **03.00** Serwis dla Polonii **03.21** Pogoda **03.25** Filmy Dokumentalne TVP INFO **04.20** Filmy Dokumentalne TVP INFO **05.13** Agrobiznes – podsumowanie

TV TRWAM

05.00 Głos serca; **05.45** Niepodzielny; **07.40** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.45** Ocali od zapomnienia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Fatima – miejsce wybrane przez Maryję; **08.45** Procesja dziejów; **09.05** 20 lat dla świata; **09.10** Spotkanie z Magdą Buczek; **09.15** Katecheza ks. bp. Antoniego Długosza; **09.30** **Msza święta z Jasnej Góry**; **10.35** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **10.40** Cuda Jezusa; **11.30** Filmowe życiorysy. Biegąc całym swoim sercem; **11.50** Dwunasta dla dzieci; **12.00** **Anioł Pański z Ojcem Świętym Franciszkiem**; **12.20** Wiesz – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **14.10** Uczeń i mistrz; **15.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **15.50** Pocztówka z Indii – Chennai – miasto św. Tomasza Apostoła; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń **17.00** Msza Święta z okazji 25-lecia koronacji obrazu MB Mrzygłodzkiej **19.00** Poczet Wielkich Polaków **19.05** Zostań Żołnierzem RP **19.25** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie **19.30** Opowieści biblijne **20.00** Informacje dnia **20.20** **Różaniec** **20.50** Każde życie jest cudem **21.00** **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja** **21.20** Informacje dnia **21.40** Retrospekcja **21.45** Wółyń – nierozliczone ludobójstwo **23.00** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej **23.30** Tam, gdzie Bóg płacze **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 22 sierpnia; **06.50** Biblia – Józef, cz. 1; **08.00** Msza greckokatolicka; **08.55** Historia religii (8); **09.15** Zmienicy (9); **10.25** Okrasa łamie przepisy; **11.00** Skarb bydgoskiej Katedry; **11.15** Sekrety Morza Śródziemnego: Tajemnica Dantona (6); **11.55** Odkryć tajemnicę: Faraon z przedmieść; **12.50** Essequibo: Ukryta rzeka, cz. 2; **13.50** W kotle historii; **14.25** Polskie 100 lat – Polskie lato 1980; **15.00** Dom (22) – serial TVP; **16.30** Giganci historii; **17.00** Wojownicy czasu: Szary ich strój, czyli Legiony w Warszawie 1916; **18.00** Przeprowadzki (1) – serial TVP; **19.05** Doktor – film dok.; **20.05** Skarby cywilizacji indyjskiej: Tajemnice Pakistanu (1) – serial dok.; **21.05** Syberiańska polska – dramat, reż.: Janusz Zaorski, wyk.: Urszula Grabowska, Adam Woronowicz, Paweł Krusz, Lera Guliaeva, Igor Gniezdilov, Jan Peszek, Agnieszka Więdłocha, Natalia Rybicka, Andrij Zhurba, Dmytro Sova; **23.20** Mata Hari (12) – serial, Rosja (2016); **00.20** Granatowy Zeszyt – film dok.; **01.45** Szerokie tory; **02.25** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Co dalej?; **07.35** 15 Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej Opole '77; **08.35** Tamte lata, tamte dni: Wiesław Ochman; **09.05** Chuligan Literacki; **09.35** Z prztyptem; **09.55** Animama: Jubilej; **10.00** Animama: Zing; **10.10** Animama: Nos Kleopatry; **10.25** Serialowa nostalgia: Janosik (8); **11.20** Trzeci punkt widzenia; **11.50** Darek Dzieciach – film dok.; **12.20** Odra 1204 – film dok.; **12.40** Winnetou i Old Surehand (6); **14.25** Funan – film anim.; **16.00** Eufonie 2019 – koncert; **17.05** Mój czas; **17.15** Niedziela z... Januszem Olejniczakem; **18.10** Niedziela z... Januszem Olejniczakem: Antyle Chopina; **19.20** Niedziela z... Januszem Olejniczakem – Charles Dutoit, Janusz Olejniczak i Simfonia Varsovia – koncert; **20.00** Jeremiah Johnson – western; **22.00** Trzeci punkt widzenia; **22.35** Michel Legrand, niech gra muzyka; **23.45** Fighter – film obyczajowy; **01.45** Polska szkoła animacji: Katedra; **01.55** Polska szkoła animacji: Bruk; **02.00** Polska szkoła animacji: Karaluch; **02.25** Mocne Kino: Mechaniczna pomarańcza; **04.45** Sami Yaffa na tropie dźwięków (12); **05.45** Zakończenie dnia

TVN

05.55 Uwaga!; **06.15** Ukryta prawda (1058); **07.15** Kuchenne rewolucje; **08.15** Nowa Maja w ogrodzie; **08.45** Akademia ogrodnika; **08.50** Zaplanuj długie życie; **09.00** Dzień Dobry Wakacje; **11.30** Weekendowa metamorfoza; **12.30** Co za tydzień; **13.15** Receptura – kulis produkcji; **13.50** Scooby-Doo II: Potwory na gigancie – film przygodowy; **15.50** Ostatni smok – film przygodowy, USA 1996, reż.: Rob Cohen, wyk.: Dennis Quaid, David Thewlis, Pete Postlethwaite, Dina Meyer, Julie Christie, Jason Isaacs; **18.00** Kuchenne rewolucje; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Sahara – film przygodowy; **22.40** Błękitna fala – film obyczajowy, USA/Niemcy 2002, reż.: John Stockwell, wyk.: Kate Bosworth, Matthew Davis, Michelle Rodriguez, Sano Lake, Mika Boorem; **00.50** Szybcy i wściekli VII – film sens., USA/Japonia 2015, reż.: James Wan, wyk.: Vin Diesel, Paul Walker, Jason Statham, Michelle Rodriguez, Jordana Brewster; **03.35** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.35** Załoga G – USA 2009, reż.: Yeatman Hoyt; **10.30** 101 dalmatyńczyków – USA 1996, reż.: Stephen Herek, wyk.: Glenn Close, Jeff Daniels, Joely Richardson, Joan Plowright, Hugh Laurie, Mark Williams; **12.40** W głowie się nie mieści – USA 2015, reż.: Ronnie Del Carmen, Pete Docter; **14.45** Mister Supranational 2021; **17.40** Nasz Nowy Dom; **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Gwiazdy dla Ziemi – Earth Festival Uniejów 2021; **23.00** Policja zastępcza – komedia, USA 2010, reż.: Adam McKay, wyk.: Will Ferrell, Derek Jeter, Dwayne Johnson, Eva Mendes, Michael Keaton, Samuel L. Jackson, Mark Wahlberg; **01.35** Deadpool 2 – film akcji, USA 2018, reż.: David Leitch, wyk.: Morena Baccarin, Zazie Beetz, Josh Brolin, Julian Dennison, T.J. Miller, Ryan Reynolds, Leslie Uggams; **04.10** Kabaretowa Ekstraklasa; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkapy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (460) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (1031) – serial, Turcja 2018; **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (40) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (125) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (273) – serial kryminalny TVP; **11.25** Uzdrowisko (41) – telenowela TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** BBC w Jedynce: Rozbojnicy wśród zwierząt (2); **14.00** Elif (1032) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów – teleturniej; **16.05** Przysięga (461) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Dzikie pszczoły (36) – serial, Grecja 2019; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Królowa i konkwestator – serial, Kolumbia 2020
21.35 Rolnik szuka żony
22.35 Świat bez fikcji: Chiny. Nowy jedwabny szlak – film dok.
23.40 Schmidt – komediodramat, USA 2002, reż.: Alexander Payne, wyk.: Jack Nicholson, Kathy Bates, Hope Davis

01.55 Miłość w Nowym Jorku – dramat, USA 2000, reż.: Joan Chen, wyk.: Richard Gere, Winona Ryder, Anthony LaPaglia

03.50 Toccata – film TVP, reż.: Aleksander Kuc, wyk.: Ewa Dąkowska, Zygmunt Hübner, Elżbieta Kilar, Ryszard Szczęciński, Jerzy Nowak

05.05 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Na dobre i na złe (733) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Program katolicki; **06.55** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Msza Święta Kościoła Starokatolickiego Mariawitów w Płocku; **12.15** Blondynka (69) – serial TVP; **13.15** Kozacka miłość (166) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (306) – serial fabularny; **15.10** Górcy ratownicy (58) – serial obyczajowy, Niemcy 2014; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (93) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (167) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **19.35** Barwy szczęścia (2455) – serial obyczajowy TVP

20.10 Postaw na milion – teleturniej
21.00 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021
 Koszalin – koncert
21.20 Wojenne dziewczyny (1) – serial TVP
22.20 Syn (5) – serial, USA 2017
23.15 Efekt motyla – thriller, USA/Wielka Brytania 2004, reż.: Eric Bress, J. Mackye Gruber, wyk.: Ashton Kutcher, Melora Walters, Amy Smart, Elden Henson, William Lee Scott

01.10 Warto kochać (71) – serial TVP
02.05 Statek pijany – dramat, USA 2010, reż.: Bob Meyer, wyk.: John Malkovich, John Goodman, Dana Delany, Jacob Zachar

03.45 Rodzinka.pl – serial komediowy
04.20 Rodzinka.pl – serial komediowy
04.45 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **05.59** Powitanie – Wstaje dzień; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.16** Wstaje dzień; **06.20** Pogoda; **06.27** Wstaje dzień; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.35** Wstaje dzień; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W Kontrze; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.03** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Nie da się ukryć
03.43 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.14 Taśmy bezpieki
04.47 Taśmy bezpieki
05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.10 Sanktuaria polskie; **05.30** Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu; **06.00** Na zakręcie; **07.45** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo życia; **09.30** Opowieści biblijne historie animowane z Nowego Testamentu; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Dzieci Andersa – Powrót do Afryki; **11.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.45** Kolory Świętości; **11.50** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.20** Kabwe; **13.30** *Msza Święta z Jasnej Góry*; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Próba wiary. Święty Antoni z Padwy; **15.15** Naznaczona przez Boga – Myrma Nassur; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie

17.30 Spotkanie Rodziny
 Radia Maryja w Zakopanem
19.25 Kartka z kalendarza
 – Powstanie Warszawskie
19.30 Opowieści Starego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 *Różaniec*
20.50 Święty na każdy dzień
21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja*
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
23.00 Jan Paweł II i prymas Stefan Kardynał Wyszyński
23.55 Kolory Świętości
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 23 sierpnia; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1994; **07.20** 1920. Wojna i miłość (11); **08.10** Wojownicy czasu: Szary ich strój, czyli Legiony w Warszawie 1916; **08.45** Chłopcy, po co tu przyszliście – film dok.; **09.10** Sierpień – film dok.; **09.50** Sensacje XX wieku: Najwyższa stawka cz. I; **10.20** Sensacje XX wieku: Najwyższa stawka cz. II; **10.50** Peru – kraina skrajności: Wybrzeża Pacyfiku; **11.45** Podróż z historią; **12.20** Janka (8); **12.55** Janka (9); **13.35** Rozmowy kontrolowane – komedia; **15.20** Essequibo: Ukryta rzeka cz. 2; **16.15** Było, nie minęło; **16.45** Flesz historii; **17.10** Defilada zwycięzców – film dok.; **18.10** 1920. Wojna o wszystko; **18.25** 1920. Wojna i miłość (12); **19.15** Twarze Solidarności: Jan Bożek; **19.40** Historia w postaciach zapisana; **22.10** Spór o historię; **22.50** KGB: tarcza i miecz (1); **23.55** Japonia. Tajemnicze Imperium; **01.00** Szerokie tory; **01.30** Polska Kronika Filmowa 1990; **01.45** Było, nie minęło; **02.15** Sensacje XX wieku; **02.45** Sensacje XX wieku; **03.15** Encyklopedia II wojny światowej; **03.40** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.30 Teledyski; **08.20** Co dalej?; **08.55** Kontrakt – film obyczajowy; **11.00** Najważniejszy dzień życia (5); **12.00** Najważniejszy dzień życia (6); **13.15** Mój czas; **13.30** Artyści antagoniści: Emil Nolde i Max Liebermann; **14.35** Frantz – reż.: Francois Ozon; **16.40** Jutro idziemy do kina – film fabularny, reż.: Michał Kwieciński; **18.30** Serialowa nostalgia: Trzy Szalone Zera (6); **19.05** Serialowa nostalgia: Trzy Szalone Zera (7); **19.35** Muzeum Polskiej Piosenki; **20.00** Kino Mocnych Wrażeń: Podziemny krąg – dramat, reż.: David Fincher; **22.25** Powidoki; **22.40** Więcej niż fikcja – Persona: film, który ocalił Bergmana; **23.45** Kino nocne: Jeremiah Johnson – reż.: Sydney Pollack, wyk.: Robert Redford, Will Geer, Delle Bolton, Josh Albee, Joaquin Martinez, Allyn Ann McLerie, Stefan Gierasch; **01.45** Życie Carlita – film sensacyjny, USA 1993, reż.: Brian De Palma, wyk.: Al Pacino, Penelope Ann Miller, John Leguizamo, Luis Guzman; **04.15** Tama – film krótkometrażowy; **04.40** Czary Mary Mama; **05.00** Tamte lata, tamte dni: Wiesław Ochman; **05.40** Teledyski; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.05 Uwaga!; **05.20** Nowa Maja w ogrodzie 5; **05.50** Akademia ogrodnika; **06.00** LAB; **07.00** Ukryta prawda (1024); **08.00** Kuchenne rewolucje; **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Top 10 Playera; **11.45** Ukryta prawda (982); **12.50** Ukryta prawda (1025); **13.50** Ukryta prawda (822); **14.55** Szpital (477); **16.00** LAB; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda (983); **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej 19 – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy; **21.30** Showtime – komedia, USA 2002, reż.: Tom Dey, wyk.: Robert De Niro, Eddie Murphy, Rene Russo, William Shatner, Chris Ueland, Nestor Serrano; **23.30** Wyścig śmierci – film sensacyjny, USA/Niemcy/Wielka Brytania 2008, reż.: Paul W.S. Anderson, wyk.: Jason Statham, Joan Allen, Ian McShane, Tyrese Gibson, Natalie Martinez; **01.50** Co za tydzień; **02.30** Wewnętrzny wróg (10) – serial, USA; **03.30** Uwaga!; **03.50** Noc Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (350); **09.10** Malanowski i Partnerzy (352); **09.40** Sekrety rodziny (200); **10.40** Dlaczego ja? (527); **11.40** Gliniarze (580); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (874); **14.40** Dlaczego ja? (1040); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.35** Gliniarze (578); **17.40** Sekrety rodziny (231); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Deadpool 2 – megahit, USA 2018, reż.: David Leitch, wyk.: Morena Baccarin, Zazie Beetz, Josh Brolin, Julian Dennison, T.J. Miller, Ryan Reynolds; **22.45** Czterej bracia – film, USA 2005, reż.: John Singleton, wyk.: Mark Wahlberg, Tyrese Gibson, André Benjamin, Garrett Hedlund, Terrence Howard; **01.00** Zjaw – film, USA 2015, reż.: Alejandro G. Inarritu, wyk.: Leonardo DiCaprio, Domhnall Gleeson, Forrest Goodluck, Tom Hardy, Will Poulter; **04.40** Disco Grammy; **05.25** Teleszkupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (461) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.10** Elif (1032) – serial, Turcja 2018; **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (41) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (126) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (274) – serial kryminalny TVP; **11.25** Uzdrowisko (42) – telenowela TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** BBC w Jedynce: Rozbójnicy wśród zwierząt (3); **14.00** Elif (1033) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.00** Przysięga (462) – serial obyczajowy; **16.50** Igrzyska Paraolimpijskie – kronika; **17.00** Telexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Dzikie pszczoły (37) – serial, Grecja 2019; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Królowa i konkwestador (55) – serial, Kolumbia 2020
21.30 Rolnik szuka żony
22.30 Ocaleni
23.35 Fisher King – film fabularny, USA 1991, reż.: Terry Gilliam, wyk.: Jeff Bridges, Robin Williams, Amanda Plummer, Laura Harris, Mercedes Ruehl
02.00 Mr. Brooks – film fabularny, USA 2007, reż.: Bruce A. Evans, wyk.: Kevin Costner, Demi Moore, Dane Cook, William Hurt, Marg Helgenberger, Ruben Santiago-Hudson
04.10 Polska Wielki Projekt – film dok., reż.: Krzysztof Nowak, Jarosław Rybicki
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.05 Cafe piosenka; **05.35** Na dobre i na złe (734) – serial obyczajowy TVP; **06.30** Strefa młodych; **06.55** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.45** Panorama – program informacyjny; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.30** Blondynka (70) – serial TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (167) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (307) – serial fabularny; **15.10** Górscy ratownicy (59) – serial obyczajowy, Niemcy 2014; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (94) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (16) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **19.35** Barwy szczęścia (2456) – serial obyczajowy TVP
20.10 Postaw na milion – teleturniej
21.00 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021 Ostróda – koncert
21.15 Wojenne dziewczyny (17) – serial TVP
22.15 Syn (6) – serial, USA 2017
23.10 Ludzkie historie – Powiedz tak lub nie – film dok.
00.20 Czas surferów – komedia sensacyjna, reż.: Jacek Gąsiorowski, wyk.: Bartosz Obuchowicz, Krzysztof Skarbiński, Michał Nowaczyk, Bogusław Linda
02.00 Efekt motyla – thriller, reż.: Eric Bress, J. Mackye Gruber, wyk.: Ashton Kutcher, Melora Walters, Amy Smart
04.00 Niemcy – powrót nazizmu – film dok.
04.55 Roman Kłosowski – Komik z leżką – film dok.
05.20 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej i społecznej; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W Kontrze; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.03** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.16 Pogoda
03.20 Nie da się ukryć
03.47 Taśmy bezpieczeństwa
04.51 wojsko-polskie.pl
05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Jan Paweł II i prymas Stefan Kardynał Wyszyński; **05.55** Albert Schweitzer; **07.45** Kartka z kalendarza; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież Polak do Rodaków; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Jezus – Królestwo bez granic; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz; **13.15** Misja Eucharystia w Gahunga; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Sanktuarium: Cotignac; **15.25** Spuścizna św. Wincentego a Paulo; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Fryderyk Chopin i jego muzyka; **17.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** XX Rajd Katyński; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Aniol Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie
19.30 Poznajemy Polskę
19.45 Modlitwa z telefontem: udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Święty na każdy dzień
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.50 Kolory Świętości
23.00 Kontrowersje wokół klimatu
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 24 sierpnia; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1990; **07.20** 1920. Wojna i miłość (12); **08.10** Flesz historii; **08.35** Defilada zwycięzców; **09.35** Sensacje XX wieku: Najwyższa stawka cz. III; **10.05** Sensacje XX wieku: Najwyższa stawka cz. IV; **10.35** Miłość żąda ofiary – film dok.; **11.20** Przeczytaj mi tę historię; **11.30** ROK 1981. Kalendarium; **11.40** Podróże z historią; **12.15** Janka (10); **12.50** Janka (11); **13.30** Poza podejrzeniem – dokument fab.; **14.15** Historia w postaciach zapisana; **16.15** Było, nie minęło; **16.45** Marzyciele; **17.25** Odtajnione powstanie – film dok.; **18.15** 1920. Wojna o wszystko (17); **18.35** ROK 1981. Kalendarium; **18.45** 1920. Wojna i miłość (13); **19.35** Twarze Solidarności: Zbigniew Kupisiewicz, Jan Cegielski; **19.50** Wojna w eterze; **20.05** Drugie życie Bristol Scouta; **21.15** Irlandia – długa droga do pokoju; **22.15** Rozmowy kontrolowane – komedia; **24.00** Wszystko dla pań (6); **01.00** Polska Kronika Filmowa 1991; **01.15** Było, nie minęło; **01.45** Sensacje XX wieku; **02.15** Sensacje XX wieku; **02.40** Encyklopedia II wojny światowej; **03.15** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.30 Teledyski; **08.20** Powidoki; **08.45** Rzecz Polska; **09.05** Jutro idziemy do kina – film fabularny, reż.: Michał Kwieciński, wyk.: Mateusz Damięcki, Antoni Pawlicki, Jakub Wesołowski; **11.00** Najważniejszy dzień życia (7); **12.05** Najważniejszy dzień życia (8); **13.10** Mój czas; **13.30** Bo jestem geniuszem! Lorenza Mazzetti – film dok.; **14.40** Paciorki jednego różańca – dramat, reż.: Kazimierz Kutz; **16.40** Stan posiadania – dramat, reż.: Krzysztof Zanussi; **18.35** Serialowa nostalgia: Trzy Szalone Zera (8); **19.10** Serialowa nostalgia: Trzy Szalone Zera (9); **19.40** Muzeum Polskiej Piosenki; **20.00** Lekkie obyczaje: Po tamtej stronie – film fabularny, reż.: Aki Kaurismäki, wyk.: Noppu Koivu, Sherwan Haji, Sakari Kuosmanen; **21.45** Co dalej?; **22.25** Dokument w podróży; **23.30** Podziemny krąg – dramat, reż.: David Fincher; **01.55** Beethoven – koncert; **03.30** Kino nocne: Alfabet Greenaway – film dok., reż.: Saskia Boddeke; **04.55** Teledyski; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** LAB; **07.00** Ukryta prawda; **08.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (983); **12.50** Ukryta prawda (1026); **13.50** Ukryta prawda (823); **14.55** Szpital (478); **16.00** LAB; **17.00** Kuchenne rewolucje 14 – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda (984); **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy (416); **21.30** Wszystko, co dobre – film sensacyjny, USA 2010, reż.: Andrew Jarecki, wyk.: Ryan Gosling, Kirsten Dunst, Frank Langella, Lily Rabe, Philip Baker Hall, Diane Venora, Kristen Wiig; **23.40** Receptura – kulisy produkcji; **00.10** Kuba Wojewódzki; **01.10** Uprawdazona (5) – serial, Francja/USA; **02.10** W garniturach (2) – serial, USA; **03.10** Noc Magii; **04.35** Szpital (478)

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (353); **09.10** Malanowski i Partnerzy (354); **09.40** Sekrety rodziny (201); **10.40** Dlaczego ja? (528); **11.40** Gliniarze (581); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (875); **14.40** Dlaczego ja? (1041); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.35** Gliniarze (579); **17.40** Sekrety rodziny (232); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Jąza – film, USA 2015, reż.: Alejandro G. Inárritu, wyk.: Leonardo DiCaprio, Domhnall Gleeson, Forrest Goodluck, Tom Hardy, Will Poulter; **23.35** Terminator: Ocalenie – film s.f. USA 2009, wyk.: Christian Bale, Sam Worthington, Moon Bloodgood, Dallas Howard Bryce; **01.55** Sprzymierzeni – film akcji, reż.: Robert Zemeckis, wyk.: Brad Pitt, Camille Cottin, Jared Harris, Lizzy Caplan, Marion Cotillard, Matthew Goode, Simon McBurney; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (462) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (1033) – serial, Turcja 2018; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.30** Rodzinny ekspres; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (42) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (127) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (275) – serial kryminalny TVP; **11.25** Uzdrowisko (4); **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.50** Natura w Jedyne: Plemiona, zwierzęta i ja (1); **14.00** Elif (1034) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.00** Przysięga (463) – serial obycz., Turcja 2020; **16.50** Igrzyska Paraolimpijskie – kronika; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Dzikie pszczoły (38) – serial, Grecja 2019; **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Królowa i konkwestador (56) – serial, Kolumbia 2020
21.30 Rolnik szuka żony – reality show
22.30 Historia bez tajemnic: Gwiazdy przedwojennego kina albo film dźwiękowy w II RP
23.40 Piękne istoty – film fabularny, USA 2013, reż.: Richard LaGravenese, wyk.: Alden Ehrenreich, Alice Englert, Jeremy Irons, Emma Thompson
01.50 wojsko-polskie.pl
02.25 Dron – film akcji, Kanada 2017, reż.: Jason Bourque, wyk.: Sean Bean, Mary McCormack, Kirby Morrow, Joel David Moore
04.05 Pogoda na piątek (12) – serial obyczajowy TVP
04.50 Notacje
05.05 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Na dobre i na złe (735) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Pożyteczni.pl; **06.55** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.30** Blondynka (71) – serial TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (168) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (308) – serial fabularyzowany TVP; **15.10** Górcy ratownicy (60) – serial obyczajowy, Niemcy (2014); **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (95) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama – program informacyjny; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (169) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **19.35** Barwy szczęścia (2457) – serial obyczajowy TVP
20.10 Postaw na milion – teleturniej
21.00 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021 Ostróda – koncert
21.15 Wojenne dziewczyny (18) – serial TVP
22.15 Syn (7) – serial, USA 2017
22.55 Kino relaks: – Do diabła z miłością – komedia, Niemcy/USA 2003, reż.: Peyton Reed, wyk.: Renee Zelweger, Ewan McGregor, David Hyde Pierce, Sarah Paulson
00.50 Życie po re-animacji – film dok.
02.25 Pod wspólnym niebem (7) – serial komediowy TVP
03.00 Pod wspólnym niebem (8) – serial komediowy TVP
03.35 Nad Niemnem – serial TVP, reż.: Zbigniew Kuźmiński, wyk.: Iwona Katarzyna Pawlak, Janusz Zakrzewski, Marta Lipińska
04.30 Rodzinka.pl – serial komediowy
04.55 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej i społecznej; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W. Kontrze; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.03** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.22** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.52** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.24** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór
18.37 O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.05 Wiadomości
00.33 Gość Wiadomości
01.02 Minęła 20
01.57 W tyle wizji
02.32 Serwis Info Wieczór
02.38 INFO V4+
02.53 Pogoda
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Nie da się ukryć
03.42 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.12 Taśmy bezpieki
05.17 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Opowieści Starego Testamentu; **06.00** Słowo życia; **06.05** Życie św. Weroniki Giuliani; **07.45** Kartka z kalendarza; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Poznajemy Polskę; **08.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.00** Fryderyk Chopin i jego muzyka; **09.30** Sanktuaria polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Audycja Generalna Ojca Świętego Franciszka; **11.00** Szkaplerz znak Maryi; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.10** Petra – tajemnicze miasto; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Geniusz Stworzenia; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Wyszynski – historia; **17.00** Po stronie prawdy; **17.30** Rykoszetem; **17.55** Poczet Wielkich Polaków
18.00 Jubileusz 60-lecia kapłaństwa o. Stanisława Kuczka i Jana Skórki z Torunia
19.25 Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Mojżesz – 10 przykazań
22.55 Święty na każdy dzień
23.00 Jasnogórskie Te Deum Laudamus
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 25 sierpnia; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1991; **07.20** 1920. Wojna i miłość (13); **08.10** Kuchnia Polskich Żydów; **08.45** Odtajnione powstanie – film dok.; **09.45** Sensacje XX wieku: Najwyższa stawka cz. V; **10.15** Sensacje XX wieku: Najwyższa stawka cz. VI; **10.45** Zejść na ziemię – film dok.; **11.40** Podróże z historią; **12.15** Janka (12); **12.50** Janka (13); **13.30** Życie ukryte w jeziorze: Jezioro Natron (3); **14.35** Edison (2) – serial dok.; **15.40** Drugie życie Bristol Scouta; **16.45** Było, nie minęło; **17.15** Polskie 100 lat; **17.40** Przeczytaj mi tę historię; **17.50** Szczeciński Sierpień 1980; **18.50** 1920. Wojna o wszystko; **19.05** Na kłopoty... Bednarski (1); **20.10** Twarze Solidarności: Andrzej Wąsik; **20.35** Amerykańskie dynastie. Klan Kennedych (5); **21.30** KGB: tarcza i miecz (1); **22.35** Kundun – życie Dalaj Lamy – film obyczajowy; **00.55** Wszystko dla pań (7); **02.00** Polska Kronika Filmowa 1992; **02.10** Było, nie minęło
02.45 Sensacje XX wieku; **03.20** Sensacje XX wieku; **03.50** Encyklopedia II wojny światowej; **04.25** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.30 Teledyski; **08.25** Trzeci punkt widzenia; **09.00** Stan posiadania – dramat, reż.: Krzysztof Zanussi, wyk.: Krystyna Janda, Maja Komorowska, Artur Żmijewski, Andrzej Łapicki, Artur Barciś, Tadeusz Bradecki, Adam Bauman; **11.00** Najważniejszy dzień życia (9); **12.05** Pogranicze w ogniu (1); **13.15** Mój czas; **13.30** Te Vaanui. Odyseja Ismaela – film dok.; **14.35** Wilcze dzieci – film anim.; **16.45** Syzyfowe prace – film obyczajowy; **18.35** Serialowa nostalgia: Trzy Szalone Zera (10); **19.10** Serialowa nostalgia: Trzy Szalone Zera (11); **19.40** Muzeum Polskiej Piosenki; **20.00** Mistrz i Małgorzata (10); **21.00** W trzy miesiące dookoła świata: Taniec pustyni – dramat; **22.55** Portrety: Picasso: kobiety i sztuka; **00.05** Powidoki; **00.20** Lekkie obyczaje: Po tamtej stronie – film fabularny, reż.: Aki Kaurismäki; **02.05** Scena klasyczna: Łukasz Kuropaczewski – koncert; **02.55** Kino nocne: Droga do szczęścia – reż.: Sam Mendes, wyk.: Kate Winslet, Leonardo diCaprio; **05.05** Teledyski; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** LAB; **07.00** Ukryta prawda (1026); **08.00** Kuchenne rewolucje; **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (984); **12.50** Ukryta prawda (1027); **13.50** Ukryta prawda (824); **14.55** Szpital (479); **16.00** LAB; **17.00** Kuchenne rewolucje; **18.00** Ukryta prawda (985); **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy; **21.30** Wyścig śmierci – film sensacyjny, USA/Niemcy/Wielka Brytania 2008, reż.: Paul W.S. Anderson, wyk.: Jason Statham, Joan Allen, Ian Mc Shane, Tyrese Gibson, Natalie Martinez; **23.50** Złodziej życia – film sensacyjny, USA/Kanada 2004, reż.: D.J. Caruso, wyk.: Angelina Jolie, Ethan Hawke, Kiefer Sutherland, Gena Rowlands, Olivier Martinez, Tcheky Karyo, Jean-Hugues Anglade; **02.00** Uwaga!; **02.20** Noc Magii; **03.45** Szpital (479)

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (355); **09.10** Malanowski i Partnerzy (356); **09.40** Sekrety rodziny (202); **10.40** Dlaczego ja? (529); **11.40** Gliniarze (582); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (876); **14.40** Dlaczego ja? (1042); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja (4723); **16.35** Gliniarze (580); **17.40** Sekrety rodziny (233); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Bruce Wszczęmógący – komedia, USA 2003, reż.: Tom Shadyac, wyk.: Jim Carrey, Morgan Freeman, Jennifer Aniston; **22.15** Straż sąsiedzka – komedia, USA 2012, reż.: Akiva Schaffer, wyk.: Richard Ayoade, Ben Stiller, Rosemarie DeWitt, Hill Jonah, Vince Vaughn; **00.40** Miśstress America – film obyczajowy, USA 2015, reż.: Noah Baumbach, wyk.: Greta Gerwig, Heather Lind, Jasmine Cephas Jones, Lola Kirke; **02.30** Love Island. Wyspa miłości (41); **03.35** Love Island. Wyspa miłości (42); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teledyski TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (463); **06.05** Elif (1034); **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **08.30** Pełnia Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (43) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex (128); **10.35** Ojciec Mateusz (276); **11.25** Uzdrowisko (44); **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyne: Plemiona, zwierzęta i ja (2); **14.00** Elif (1035) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.00** Przysięga (464) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **16.50** Igrzyska Paraolimpijskie – kronika; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Dzieki pszczoły (39) – serial, Grecja 2019; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Królowa i konkwestator (57) – serial, Kolumbia 2020
21.30 Sprawa dla reportera
22.25 Magazyn śledczy
Anity Gargas
23.00 Magazyn kryminalny 997
23.50 Złoty szlak – film akcji, Francja 2010, reż.: Eric Besnard, wyk.: Clovis Cornillac, Patrick Chesnais, Audrey Dana, Claudio Santamaria
01.40 Paradoxs (7) – serial kryminalny TVP
02.35 W pułapce miłości, cz. 1 – dramat, Hiszpania 2009, reż.: Manuel Estudillo, wyk.: Olivia Molina, Rafael Rojas, Pepe Sancho
03.40 Sprawa dla reportera
04.40 Notacje
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

04.55 Cafe piosenka; **05.30** Na dobre i na złe (736) – serial TVP; **06.25** Wojciech Cejrowski – bosko przez świat: Peru. Cuzco – cykl reportaży; **06.55** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.50** Pytanie na śniadanie; **11.30** Blondynka (72) – serial TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (169) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (309) – serial fabularzowany TVP; **15.10** Górszy ratownicy (61) – serial obyczajowy, Niemcy 2015; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (96) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (170) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **19.35** Barwy szczęścia (2458) – serial obyczajowy TVP
20.10 Postaw na milion – teleturniej
21.00 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021 Ostróda – koncert
21.20 Wojenne dziewczyny (19) – serial TVP
22.20 Syn (8) – serial, USA 2017
23.15 Tylko dla twoich oczu – film sensacyjny, USA 1981, reż.: John Glenn, wyk.: Roger Moore, Carole Bouquet, Chaim Topol
01.30 Pieskie szczęście – film sensacyjny, USA 2006, reż.: Mario van Peebles, wyk.: Wesley Snipes, Mario van Peebles, Cybil Shepherd
03.15 Art Noc: Nika Lubowicz – koncert
04.05 Nad Niemnem (2) – serial TVP
05.00 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP
05.25 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej i społecznej; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W Kontrze; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.03** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Minęła 20
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Nie da się ukryć
03.43 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.13 Taśmy bezpieki
04.47 Taśmy bezpieki
05.18 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Święty na każdy dzień; **05.05** Jasnogórskie Te Deum Laudamus; **06.00** Audycja Generalna Ojca Świętego Franciszka; **07.00** Warszawska Pielgrzymka do Częstochowy – 1961 rok; **07.30** Kazembe; **07.45** Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.45** Przygody Mobilków; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Po stronie prawdy; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jasna Góra – historia i teraźniejszość; **10.50** Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela”; **11.00** Uroczystość Matki Bożej Częstochowskiej; **13.00** Odwagi, ja jestem; **14.50** Historia bp. Czesława Kaczmarka; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędka nad wodę; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.00** Akademia pro-life; **17.10** Danuta Siedzikówna „Inka”; **17.30** Odpowiedzialni za Kościół; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Aniol Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Kartka z kalendarza – Powstanie Warszawskie
19.30 Przyjaciele i bohaterowie
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Prymas Stefan Wyszyński
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.55 Orędowniczka w codzienności
23.25 Królowo Polski przyrzekamy
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 26 sierpnia; **06.55** Polska Kronika Filmowa 1982; **07.20** Na kłopoty... Bednarski (1); **08.25** W kotłach historii; **09.00** Szczeciński Sierpień 1980; **09.50** Wojna w eterze; **10.05** Sensacje XX wieku: Jak umierali bogowie cz. 1; **10.35** Sensacje XX wieku: Jak umierali bogowie cz. 2; **11.05** Hetman – film animowany; **11.25** Podróże z historią; **12.00** Janka (14); **12.35** Janka (15); **13.15** Planety: Jowisz (3); **14.15** Szlak nadziei; **15.10** Amerykańskie dynastie. Klan Kennedych (5); **16.05** Cud Wisły; **16.40** 16 mm historii; **17.10** Chłopski bunt; **18.15** 1920. Wojna o wszystko; **18.35** Na kłopoty... Bednarski (2); **19.35** Twarze Solidarności: Grzegorz Stawski; **19.55** Skrybowie starożytnego Egiptu; **21.00** Giganci historii; **21.50** Migawki historii: Jean i Natasha. Spotkanie w obozie pracy; **22.25** Szlak Snów – film dok.; **23.30** 17 dni – film dok.; **00.15** Polska Kronika Filmowa 1993; **00.25** Było, nie minęło; **01.00** Sensacje XX wieku; **01.25** Sensacje XX wieku; **01.55** Encyklopedia II wojny światowej; **02.25** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.30 Teledyski; **08.30** Wydarzenie aktualne; **09.05** Szyfrowe prace – film obyczajowy; **11.00** Pogranicze w ogniu (2); **12.10** Pogranicze w ogniu (3); **13.15** Mój czas – felieton; **13.30** Picasso: kobiety i sztuka; **14.40** Kola – film fabularny; **16.40** Wróżby kumaka – dramat, reż.: Robert Gliński; **18.30** Serialowa nostalgia: Trzy Szalone Zera (12); **19.00** Serialowa nostalgia: Trzy Szalone Zera (13); **19.30** Muzeum Polskiej Piosenki; **19.40** Willmann. Opus minor; **20.00** Złota Setka Teatru Telewizji: Moralność pani Dulskiej; **22.10** Tamte lata, tamte dni – Wiesław Ochman; **22.40** Czwartkowy klub filmowy: Wstęp do filmu – Akcja pod Arsenalem; **22.45** Czwartkowy klub filmowy: Akcja pod Arsenalem – dramat, reż.: Jan Łomnicki; **00.35** Anthrax – koncert; **01.45** Nocny dokument: Świat Paola Sorrentino – film dok.; **02.55** W trzy miesiące dookoła świata: Taniec pustyni – dramat, reż.: Richard Raymond; **04.50** Kino nocne: Czarnoksiężnik z krainy U.S. – film anim., reż.: Balbina Bruszcowska; **05.25** Teledyski; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** LAB; **07.00** Ukryta prawda (1027) – program obyczajowy; **08.00** Kuchenne rewolucje; **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (985); **12.50** Ukryta prawda (1028); **13.50** Ukryta prawda (825); **14.55** Szpital (480); **16.00** LAB; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda (986); **19.00** Fakty (8638); **19.25** Uwaga! koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej – serial obyczajowy, Polska; **20.55** Milionerzy; **21.30** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **22.30** W nowym zwierciadle: Wakacje – film komedia, USA 2015, reż.: John Francis Daley, Jonathan Goldstein, wyk.: Ed Helms, Christina Applegate, Skyler Gisondo, Steele Stebbins, Chris Hemsworth, Chevy Chase, Beverly D'Angelo; **00.35** Totalne remonty Szlagowskiej; **01.40** Uwaga!; **02.00** Noc Magii; **03.25** Szpital (480)

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (357); **09.10** Malanowski i Partnerzy (358); **09.40** Sekrety rodziny (203); **10.40** Dlaczego ja? (530); **11.40** Gliniarze (51); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (877); **14.40** Dlaczego ja? (1043); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.35** Gliniarze (581); **17.40** Sekrety rodziny (234); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Narzeczony na niby – komedia romantyczna, Polska 2018, reż.: Bartosz Prokopowicz, wyk.: Piotr Adamczyk, Sonia Bohosiewicz, Julia Kamińska, Tomasz Karolak, Dorota Kolak, Barbara Kurdej-Szatan, Mikołaj Roznerski, Piotr Stramowski; **22.35** Żona na niby – komedia romantyczna, USA 2011, reż.: Dennis Dugan, wyk.: Jennifer Aniston, Brooklyn Decker, Nicole Kidman, Nick Swardson, Adam Sandler; **03.15** Love Island. Wyspa miłości (43); **04.15** Kabaretowa Ekstraklasa; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (464) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **06.05** Elif (1035) – serial, Turcja 2018; **07.00** *Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (44) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex (129) – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (277) – serial kryminalny TVP; **11.30** Uzdrowisko (45); **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedynce: Plemiona, zwierzęta i ja (3); **14.00** Elif (1036) – serial, Turcja 2018; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (465) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **16.50** Igrzyska Paraolimpijskie – kronika; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia?; **17.55** Dzikie pszczoły (40); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
21.35 Rodzina Addamsów – film animowany, Kanada/USA 2019, reż.: Greg Tiernan, Conrad Vernon
23.10 Porwanie Heinekena – film akcji, Belgia/Wielka Brytania/Niderlandy/USA 2015, reż.: Daniel Alfredson, wyk.: Anthony Hopkins, Jim Sturgess, Sam Worthington
00.55 Życie lasu. Bogactwo runa i podszytu – film dok., reż.: Michał Ogródowczyk
01.55 Ocaleni – reality show
03.00 Determinator (12) – serial kryminalny TVP
03.55 Kopciuszek (33) – serial obyczajowy TVP
04.25 Kopciuszek (34)
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 Na dobre i na złe (737) – serial obyczajowy TVP; **06.30** Anna Dymna – spotkamy się: Marcin Malik; **06.55** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama Flesz i Pogoda Flesz; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.25** Blondynka (73): Koniec świata jest co dzień – serial TVP; **12.30** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Kozacka miłość (170) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (310) – serial fabularny TVP; **15.10** Górszy ratownicy (62) – serial obyczajowy, Niemcy 2015; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Promyk nadziei (97) – serial, Turcja 2019; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Kozacka miłość (171) – serial kostiumowy, Rosja 2013; **19.35** Barwy szczęścia (2459) – serial obyczajowy TVP
20.10 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021 Chelmski cz. 1 – koncert
21.20 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021 Chelmski cz. 2 – koncert
22.40 Muzyka, Taniec, Zabawa – koncert
23.45 Anything goes. Ale jazda! – program rozrywkowy
00.45 Lato w Grecji – film obyczajowy, Niemcy 2015, reż.: Jorgo Papavassiliou, wyk.: Aglaia Szyszkowitz, Alexis Georgoulis, Kostas Sommer
02.25 Tylko dla twoich oczu – film sensacyjny, USA 1981, reż.: John Glenn, wyk.: Roger Moore, Carole Bouquet, Chaim Topol
04.35 Nad Niemnem (3) – serial TVP
05.35 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.56** Agropogoda; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej i społecznej; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** W Kontrze; **07.50** Agrobiznes – poranek; **07.55** Agropogoda; **08.00** Serwis Info Poranek; **08.03** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Dzień; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **12.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.50** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.25 Serwis Info Wieczór
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
01.00 Forum
01.55 W tyle wizji
02.30 Serwis Info Wieczór
02.35 W tyle wizji Extra
03.00 Serwis dla Polonii
03.20 Nie da się ukryć
03.43 W akcji
04.05 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.36 Taśmy bezpieki
05.38 Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Uroczystość Matki Bożej Częstochowskiej; **07.00** Królowo Polski, przyrzekamy; **07.45** Karta z kalendarza; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Święty na każdy dzień; **11.35** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.45** Spotkania z ekologią; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.05** Domek nr 6; **13.30** Msza Święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Zrozumieć Antycywilizację; **14.55** Słowo życia; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Tak Go pamiętam; **16.55** Karta z kalendarza; **17.00** Regal Mistrzowie; **17.30** Geopolityka; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Westerplatte Młodych
18.55 Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”
19.00 Warto zauważyć... w mijającym tygodniu
19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Święty na każdy dzień
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.45 Orędzie na trudne czasy
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 27 sierpnia; **07.00** Polska Kronika Filmowa 1993; **07.25** Na kłopoty... Bednarski (2); **08.20** Kuchnia Jagiellonów; **08.55** Chłopski bunt; **10.00** Sensacje XX wieku: Jak umierali bogowie, cz. 3; **10.25** Sensacje XX wieku: Pięciu wspaniałych; **10.55** 17 dni – film dok.; **11.40** Podróże z historią; **12.20** Trzecia granica (1); **13.30** Tajemnice Paryża: Katedra Notre Dame (5); **14.35** Odkryć tajemnicę: Zaginiona księżniczka (5); **15.35** Skrybowie starożytnego Egiptu; **16.35** Cud Wisły; **17.05** Polacy na morze; **17.35** Inka. Zachowałam się jak trzeba; **18.10** 1920. Wojna o wszystko; **18.35** Na kłopoty... Bednarski (3); **19.35** Twarze Solidarności: Stanisław Fudakowski; **19.55** Wojna w eterze; **20.00** Zagadka śmierci Hitlera; **21.10** Samochody przywódców; **22.10** Kundun – życie Dalaj Lamy; **00.35** Skarby cywilizacji indyjskiej: Druga strona Tadž Mahalu (2); **01.25** Polska Kronika Filmowa 1994; **01.45** Było, nie minęło; **02.15** Sensacje XX wieku; **02.40** Sensacje XX wieku; **03.10** Encyklopedia II wojny światowej; **03.35** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.30 Teledyski; **08.30** Kuchnia Polskich Żydów; **09.10** Wróżby kumaka – dramat; **11.00** Pogranicze w ogniu (4); **12.05** Pogranicze w ogniu (5); **13.10** Którędy po sztuce; **13.30** Happy Olo – pogodna balada o Olku Dobie – film dok.; **14.45** Rok 2020; **15.15** Dalej prosto; **15.40** Cudowne miejsce – film obyczajowy, reż.: Jan Jakub Kolski; **17.30** Scena muzyczna: SBB – koncert; **18.30** Informacje kulturalne – informator kulturalny; **18.45** Serialowa nostalgia: Awantura o Basię (1); **19.20** Serialowa nostalgia: Awantura o Basię (2); **20.00** Komedie lata: Co mi zrobisz jak mnie złapiesz – komedia, reż.: Stanisław Bareja; **21.55** Ziemia obiecana (3); **23.00** Sami Yaffa na tropie dźwięków (18); **23.55** Informacje kulturalne – informator kulturalny; **00.15** Róża – dramat, reż.: Wojciech Smarzowski, wyk.: Agata Kulasa, Marcin Dorociński, Kinga Preis, Jacek Braciak, Marian Dziędziel; **02.00** Maratończyk – film dok., reż.: Zbigniew Gajdzler; **03.05** Akcja pod Arsenalem – dramat, reż.: Jan Łomnicki; **04.55** Berlin Live: Anthrax – koncert; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.40 Uwaga!; **06.00** LAB; **07.00** Ukryta prawda (1028); **08.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **09.00** Dzień Dobry TVN; **11.35** Doradca smaku; **11.45** Ukryta prawda (986); **12.50** Ukryta prawda (1029); **13.50** Ukryta prawda (826); **14.55** Szpital (481); **16.00** SOS Ekipy w akcji; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda (987); **19.00** Fakty; **19.25** Uwaga! koronawirus; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.05** Szybcy i wściekli VIII – film sensacyjny, Chiny/Japonia/USA 2017, reż.: F. Gary Gray, wyk.: Vin Diesel, Jason Statham, Dwayne Johnson, Michelle Rodriguez, Tyrese Gibson, Charlize Theron, Kurt Russell; **22.55** Król Skorpion – film przygodowy, USA/Niemcy/Belgia 2002, reż.: Chuck Russell, wyk.: The Rock, Steven Brand, Michael Clarke Duncan, Kelly Hu, Bernard Hill; **00.55** Kuba Wojewódzki; **01.55** Czarna owca – kulisy produkcji; **02.30** Uwaga! (6502); **02.50** Noc Magii; **04.10** Szpital (481)

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (360); **09.10** Malanowski i Partnerzy (361); **09.40** Sekrety rodziny (204); **10.40** Dlaczego ja? (531); **11.40** Gliniarze (52); **12.50** Wydarzenia; **13.25** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (878); **14.40** Dlaczego ja? (1044); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja (4725); **16.35** Gliniarze (582); **17.40** Sekrety rodziny (235); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Shrek Forever – komedia, USA 2010, reż.: Mike Mitchell; **22.00** Ja, robot – thriller s.f., USA/Niemcy 2004, reż.: Alex Proyas, wyk.: Will Smith, Bruce Greenwood, James Cromwell, Shia LaBeouf, Bridget Moynahan, Alan Tudyk; **00.40** Zona na niby – komedia romantyczna, reż.: Dennis Dugan, wyk.: Jennifer Aniston, Brooklyn Decker, Nicole Kidman, Nick Swardson, Adam Sandler; **03.15** Kabaretowa Ekstraklasa; **03.35** Love Island. Wyspa miłości (44); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Klan (3825) – telenowela TVP; **05.35** Klan (3826) – telenowela TVP; **06.00** Magazyn Ekspresu Reporterów; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.35** Rok w ogrodzie; **08.00** Rok w ogrodzie Extra; **08.15** wojsko-polskie.pl; **08.40** Pełnosprawni; **09.15** Sprawa dla reportera; **10.15** Heca w zoo – komedia, USA 2012, reż.: Frank Coraci, wyk.: Kevin James, Rosario Dawson, Leslie Bibb, Ken Jeong; **12.05** Fascynujący świat: Tajemnice ludzkiego ciała. Nauka – serial dok., Wielka Brytania 2017, reż.: Martin Johnson; **13.05** Wojciech Cejrowski – bosy przez świat: Peru. Fabryka czekolady; **13.45** Przyrodnik na tropie; **14.15** Z pamięci – serial kryminalny TVP; **15.50** To był rok; **16.50** Igrzyska Paraolimpijskie – kronika; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia?; **18.25** Komisarz Alex (184) – serial kryminalny TVP; **19.25** Sport; **19.30** Wiadomości; **20.05** Pogoda; **20.10** ALARM!; **20.35** Królowa i konkwestador (59) – serial, Kolumbia 2020; **21.35** Hit na sobotę: Tomb Raider – film akcji, reż.: Roar Uthaug, wyk.: Alicia Vikander, Dominic West, Walton Goggins; **23.45** Dziewczyna w sieci pajaka – dramat, Kanada/Niemcy/Wielka Brytania/Szwecja/USA 2018, reż.: Fede Alvarez, wyk.: Claire Foy, Lakeith Stanfield; **01.45** Boks – Gala KnockOut Boxing Night #17 – skróty; **03.00** Kopciuszek (35) – serial obyczajowy TVP; **03.25** Kopciuszek (36); **03.55** Kopciuszek (37); **04.25** Z pamięci – Stefan Wyszyński; **04.30** Zakończenie dnia

TVP 2

05.55 Barwy szczęścia (2456) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2457) – serial obyczajowy TVP; **07.00** M jak miłość (1591) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda Flesz; **11.10** Rodzinny ekspres: Święci Zelia i Ludwik Martin – magazyn; **11.40** Wolne Miasto – dramat, reż.: Stanisław Różewicz, wyk.: Włodzisław Ziemiński, Kazimierz Wichniarz, Stanisław Jasiukiewicz, Jerzy Śliwa, Bronisław Dardziński, Piotr Fronczewski, Hanna Zembrzuska, Jan Machulski, Irena Netto, Danuta Królska; **13.25** Va Banque – teleturniej; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.20** Szansa na sukces. Opole 2021: Natalia Kukulska – widowisko muzyczne; **16.25** Na sygnale (317) – serial fabularzowany TVP; **16.55** Smaki świata po polsku; **17.30** Lajki; **17.50** Słowo na niedzielę; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Postaw na milion – teleturniej; **19.25** Rodzinka.pl (200) – serial komediowy TVP; **20.00** Międzynarodowy Festiwal Zespołów Cygańskich Romane Dyvesa. Gorzów Wielkopolski – 2021, cz. 1 – widowisko; **21.10** Międzynarodowy Festiwal Zespołów Cygańskich Romane Dyvesa. Gorzów Wielkopolski – 2021, cz. 2 – widowisko; **22.20** Hity wszech czasów; **23.25** Anything goes. Ale jazda!; **00.25** Sądny dzień – komedia, USA 2001, reż.: Sam Weisman, wyk.: Martin Lawrence, Danny De Vito; **02.15** Kibole – film obyczajowy, Wielka Brytania 2004, reż.: Nick Love, wyk.: Danny Dyer, Frank Harper; **03.55** Nad Niemnem (4) – serial TVP; **04.55** Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki – 2021 Koszalin – koncert; **05.10** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie – Wstaje dzień; **06.00** Serwis Info Poranek; **06.24** Pogoda; **06.31** Serwis Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.01** Serwis Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Serwis Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Serwis Info Poranek; **08.21** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Serwis Info Dzień weekend; **10.23** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień weekend; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **11.51** Pogoda; **11.59** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debaty TVP INFO; **15.29** Info Dzień; **16.25** Pogoda; **16.30** Koronawirus. Szczepionka; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Serwis Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiety okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend; **19.30** Wiadomości; **19.58** Gość Wiadomości; **20.13** Minęła 20; **21.00** Nie da się ukryć; **21.25** Serwis Info Wieczór weekend; **21.41** Pogoda; **21.50** W tyle wizji; **22.25** Serwis Info Wieczór weekend; **22.30** W tyle wizji Extra; **23.00** Magazyn śledczy Anity Gargas; **23.25** INFO Wieczór; **24.00** Wiadomości; **00.28** Gość Wiadomości; **00.56** Pogoda; **01.00** Salon dziennikarski; **01.46** Pogoda; **01.56** Minęła 20; **02.49** Pogoda; **03.00** Serwis dla Polonii; **03.20** Filmy Dokumentalne TVP INFO; **04.15** Filmy Dokumentalne TVP INFO; **05.10** Reportaż TVP INFO; **05.28** Magazyn śledczy Anity Gargas

TV TRWAM

05.00 Siódmy sakrament; **05.30** Mocni w wierze; **06.00** Wyścig po marzenia; **07.35** Święty na każdy dzień; **07.45** Kartka z kalendarza; **08.00** Kolory Świętości; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo życia; **09.00** Głos serca; **09.45** Iwato; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Święty na każdy dzień; **10.25** Młodzi Światu – Ola; **10.35** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć... w mijającym tygodniu; **12.50** Siódmy sakrament; **13.00** Ocalić od zapomnienia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **14.35** Próba wiary. Święty Walenty; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Piloci. Biało-czerwoni z Dębina; **17.00** Danuta Siedzikówna „Inka”; **17.25** Święty na każdy dzień; **17.30** Mocni Jego mocą; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone; **19.25** Kartka z kalendarza; **19.30** Katecheza ks. bp. Antoniego Długosza; **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci; **20.00** Informacje dnia; **20.20** Różaniec; **20.50** Święty na każdy dzień; **21.00** Apel Jasnoogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja; **21.20** Informacje dnia; **21.40** Polski Punkt Widzenia; **22.00** Misjonarze Afryki – Ojcowie Biali; **22.20** Niezwykłości przyrody Nowej Zelandii; **22.30** Fryderyk Chopin i jego muzyka; **23.00** Głos serca; **23.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.55 Był taki dzień – 28 sierpnia; **07.05** Biblia: Józef, cz. 2; **08.00** Ołówek i pędzlem; **08.35** Zmienił (10) – serial TVP; **09.50** Okrasa łamie przepisy; **10.25** Szlak nadziei; **11.25** Życie ukryte w jeziorze: Jezioro Natron wystawia życie na próbę – serial dokumentalny; **12.25** Dziką przyrodą Bliskiego i Środkowego Wschodu – Turcja: Życie na krawędzi – serial dokumentalny; **13.35** Kuchnia Polskich Żydów – magazyn kulinarny; **14.05** Tu wszystko jest Polską; **14.35** Dom (23) – serial TVP; **16.20** Planety: Jowisz (3); **17.20** Spór o historię: Dyplomacja polska 1938-1939 – debata; **18.05** Przeprowadzki (2) – serial TVP; **19.00** Giganci historii; **20.00** Dynastia Tudorów (1) – serial; **21.00** ROK 1981. Kalendarium; **21.15** Historia w postaciach zapisana: Maria Stuart – cykl dokumentalny; **23.25** Bitwa o Anglię – dramat wojenny, Wielka Brytania 1969; **01.45** Migawki historii: Jean Sarda. W obozach marszałka; **02.25** Zejść na ziemię – film dok.; **03.20** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.30 Informacje kulturalne; **07.50** Szlakiem miejsc niezwykłych; **08.00** 15 Krajowy Festiwal Piosenki Polskiej Opole '77. Koncert Pastele; **09.20** Słoboranie; **09.50** Świat kina w obiektywie agencji Magnum – film dok.; **10.55** Serialowa nostalgia: U Pana Boga w ogródku (9); **11.50** Tamte lata, tamte dni: Andrzej i Jacek Zielińscy; **12.30** Twój Vincent – film anim.; **14.15** Komediole lato: Co mi zrobisz jak mnie złapiesz – komedia, reż.: Stanisław Bareja; **16.25** Zaginione Skarby; **16.40** Retro kino: Winnetou i Apanaczi – serial przygodowy; **18.15** Mój czas; **18.25** Co dalej?; **18.55** Sami Yaffa na tropie dźwięków (16); **20.00** Bilet do kina: Madame – komediodramat, reż.: Amanda Sthers; **21.40** Joni Mitchell. Festiwal na wyspie Wight – koncert; **22.50** Mocne Kino: Lenny – dramat, reż.: Bob Fosse; **00.50** Co dalej?; **01.30** Kino nocne: Tato – dramat obyczajowy, reż.: Maciej Ślesicki, wyk.: Bogusław Linda, Dorota Segda; **03.30** Noma. Sztorm doskonały – film dok., Wielka Brytania 2015, reż.: Pierre Deschamps; **05.20** Teledyski; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

05.35 Uwaga!; **05.50** Ukryta prawda (1059); **06.50** Kuchenne rewolucje; **07.50** Rozenek cudnie chudnie; **08.25** Polowanie na ogród; **09.00** Dzień Dobry Wakacje; **11.30** Na Wspólnej Omnibus – serial, Polska; **13.20** MasterChef Junior; **14.55** Power Couple – program rozrywkowy; **16.25** Totalne remonty Szlagowskiej; **17.25** Polowanie na ogród; **17.55** Zaplanuj długie życie; **18.00** Weekendowa metamorfoza; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Minionki – komedia, USA 2015, reż.: Kyle Balda, Pierre Coffin, wyk.: Sandra Bullock, Jon Hamm, Michael Keaton, Alison Janney, Steve Coogan, Geoffrey Rush, Steve Carell; **22.00** Dom wygranych – komedia, USA 2017, reż.: Andrew Jay Cohen, wyk.: Will Ferrell, Amy Poehler, Jason Mantzoukas; **23.55** Szybcy i wściekli VIII – film sensacyjny, Chiny/Japonia/USA 2017, reż.: F. Gary Gray, wyk.: Vin Diesel, Jason Statham, Dwayne Johnson, Michelle Rodriguez; **02.45** Uwaga!; **03.05** Noc Magii

POLSAT

08.00 Opowieści na dobranoc – film familijny, USA 2008, reż.: Adam Shankman; **10.10** Ewa gotuje (401); **10.40** Nasz Nowy Dom (207); **11.40** Nasz Nowy Dom (208); **12.40** Bogaty Dom – Biedny Dom (36); **13.40** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (7); **14.10** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (8); **14.40** Rolnicy. Podlasie (12); **15.45** Więzienie (28); **16.15** Więzienie (29); **16.45** Więzienie (30); **17.15** Więzienie (31); **17.45** Chłopaki do wzięcia (225); **18.15** Chłopaki do wzięcia (226); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Festiwal magiczne zakończenie wakacji z telewizją Polsat i RMF FM 2021. Przełóż Lata; **23.00** Underdog – dramat, Polska 2019, reż.: Maciej Kawulski, wyk.: Jarosław Boberek, Janusz Chabior, Emma Gieźno, Mamed Khalidov; **01.40** Surogaci – thriller psychologiczny, USA 2009, reż.: Jonathan Mostow, wyk.: Boris Kodjoe, Radha Mitchell, Pike Rosamund, Bruce Willis; **03.20** Kabaretowa Ekstraklasa; **03.35** Love Island. Wyspa miłości (45); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone nadawców po 11 VIII 2021

Na uprzywilejowanym miejscu prymas Wyszyński stawiał rodzinę, naturalną kolebkę życia i rozwoju człowieka. Uczył, że rodzina, której początek daje związek mężczyzny i kobiety, jest darem Boga. Nikt nie wybiera sobie rodziców.

Rodzina darem Stwórcy

„W życiu człowieka i w ustroju życia społecznego rodzina jest społecznością najstarszą, najpierwszą i najpotrzebniejszą. Zakłada ją człowiek, idąc za popędem swej natury. Można powiedzieć, że rodzina jest społecznością naturalną. Ponieważ zaś natura ludzka jest dziełem Boga, stąd wszystkie naturalne dążności człowieka są wyrazem praw nadanych człowiekowi przez Boga. A więc i rodzina – już przez samą naturę ludzką – jest dziełem Boga”.

Kardynał Wyszyński do głębi rozumiał, jak wielkim darem Boga jest rodzinne gniazdo. Sam wyrósł ze szlachetnego pnia tradycyjnej polskiej rodziny. To był fundament jego wiary i mocy na całe życie.

Serdeczną miłością darzył swoją matkę Julianę. Jej śmierć była najboleśniejszym przeżyciem w dzieciństwie Stefana. Miał wtedy dziewięć lat. Do końca życia nosił ją w sercu i często prosił o pomoc. „Zapiski więzienne” są przebogatym świadectwem, jak bardzo cenił i kochał swoich najbliższych, jak czekał na listy od nich. Wielkim bólem przejmowały go listy od ojca, z których cenzura UB wycinała fragmenty.

Źródło rodzinności ukazywał Prymas Tysiąclecia w samym Bogu. Trzy Osoby Trójcy Świętej żyją w rodzinnej relacji. Ojciec rodzi i miłuje Syna, Syn miłuje Ojca. Łączy ich osobowa Miłość – Duch Święty, który od Ojca i Syna pochodzi. Z tej nieskończonej, twórczej Miłości powstaje świat i najbliższe Bogu stworzenie – człowiek, dziecko Boże.

Jezus nauczył nas wołać do Boga: Ojciec nasz. A kiedy umierał, zostawił swojemu nie-mowlęcemu Kościołowi Matkę. I sam Kościół uczynił Matką. Całą ludzkość kardynał Wyszyński konsekwentnie nazywał „rodziną

ludzką”, wytrwale uczył, że „człowiek człowiekowi jest bratem”. Nie jesteśmy sobie obcy, jesteśmy wielką Bożą rodziną.

ŚWIĘTY ZWIĄZEK

Fundamentem nauczania kardynała Wyszyńskiego o rodzinie był odwieczny plan Stwórcy. „Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę. Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: «Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną...»”

(Rdz 1, 27-28). Bóg postawił naprzeciwko siebie mężczyznę i niewiastę, uczynił ich jednym dla drugiego”.

Prymas Tysiąclecia nauczał, że dążenie człowieka do miłości obłubieńczej, do całkowitego oddania się drugiej osobie jest skłonnością naturalną, wszczepioną przez samego Boga. Małżeństwo jest spełnieniem tego wzajemnego dążenia mężczyzny i kobiety. Chrystus nadaje małżeństwu szczególną godność, wynosi je do rangi sakramentu, czyni je związkiem świętym. Tylko z Bożą pomocą małżeństwo może pokonać wszystkie trudności, jakie niesie wspólne życie – uczył prymas. Moc sakramentu ukazywał kardynał Wyszyński jako źródło

Wzajemny dar z ciała, jeśli nie pochodzi z jednoczesnego oddania dusz, jest pomniejszeniem samego siebie i drugiej osoby.

łaski zarówno dla małżonków, jak i dla całej rodziny. Zwracał również uwagę na istotę wierności w małżeństwie, którą jest wzajemne, całkowite oddanie nie tylko ciała, ale też ducha.

„Ciało tak ma być oddawane drugiemu człowiekowi, by nie naruszało praw Boga do ciała. Prawa Boga zabezpieczamy w małżeństwie, żyjącym według ustanowienia i woli Bożej, wypowiedzianej w odwiecznym prawie natury i w nauce Chrystusa Pana. Współżycie dwojga ludzi jest wzajemnym darem tak zupełnym, że może być dozwolone tylko małżonkom należącym prawnie jedno do drugiego na zawsze. Wzajemny dar z ciała, jeśli nie pochodzi z jednoczesnego oddania dusz, jest pomniejszeniem samego siebie i drugiej osoby. Oddanie się dusz, wyrażające się przez oddanie ciała, ma pełną swą wartość i szlachetność ludzką tylko wtedy, gdy jest nieodwołalne i stałe, jak to ma miejsce w małżeństwie chrześcijańskim”.

Od początku swojej posługi kapłańskiej prymas był wielkim przeciwnikiem rozwo-

fol. Instytut Prymasowski

dów. Przekonywał, że trudności w życiu rodzinnym należy pokonywać, opanowując egoizm i miłość własną, a nie uciekać „tym ułatwionym wyjściem, porzucając swe obowiązki, [...] dając przykład tchórzostwa, samolubstwa, wygodnictwa”.

RODZINA I PAŃSTWO

Prymas Tysiąclecia zwracał również uwagę na to, że życie człowieka nie jest prywatną sprawą rodziców – matki i ojca. Nowa istota ma prawo do bytu i nikt nie może skazać jej na śmierć.

„Władza publiczna nie może dać nikomu prawa dysponowania cudzym życiem wbrew właścicielom tego życia. Właścicielem życia jest dziecko nienarodzone, które przychodzi na świat i samo bronić się nie może”.

Rodzina wtedy będzie zdrowa i trwała, kiedy będzie silna Bogiem. Taka rodzina da szczęście i oddech mężowi i żonie, taka rodzina będzie oparciem dla dzieci. Wzorem dla każdej rodziny jest Najświętsza Rodzina z Nazaretu, w której Bóg był na pierwszym miejscu.

Ze względu na fundamentalną wartość rodziny w życiu społecznym ksiądz prymas przypominał o głębokiej więzi, jaka istnieje między rodziną i państwem, które ma obowiązek szczególnej troski o rodzinę. Ale także rodzina powinna mieć świadomość odpowiedzialności nie tylko za swój dobrobyt i szczęście, lecz także za dobro narodu. Bez tej wzajemnej troski naród nie przetrwa.

Anna Rastawicka

Autorka jest członkinią Instytutu Prymasowskiego Stefana Kardynała Wyszyńskiego, autorką książki „Ten zwycięża, kto miłuje”, była współpracowniczką kard. Wyszyńskiego

OTWÓRZMY DZIECIOM DRZWI DO MARZEŃ

www.caritas.pl/dzieci

Niebawem wszystkie dzieci wrócą do szkoły, ale te z rodzin w trudnej sytuacji życiowej nadal będą doświadczać edukacyjnego wykluczenia.

Wesprzyj Akademię Caritas Dzieciom i daj najmłodszym szansę na rozwijanie zainteresowań i zdolności.

Zebrałe środki przeznaczymy na darmowe zajęcia dodatkowe, zakup pomocy naukowych i wsparcie terapeutyczne.

możesz pomóc

Dokonując
wpłaty na stronie
caritas.pl/dzieci

Wpłacając dowolną kwotę na konto:
PL 77 1160 2202 0000 0000 3436 4384
z dopiskiem **DZIECI**

Wysyłając SMS pod numer
72052 o treści **DZIECI**
(koszt 2,46 zł z VAT)

40. ROCZNICA POŚWIĘCENIA
SANKTUARIUM WIERNOŚCI

RODZINNE ŚWIĘTOWANIE

5.09.2021
niedziela

Program:

11.00 – Eucharystia - J.E. Ks. Bp Romuald Kamiński, biskup warszawsko-praski

RODZINNE ŚWIĘTOWANIE:

- konkursy i zabawy dla dzieci
- niespodzianka dla każdego
- występy zespołów muzycznych
- grill bar

**15.30 – 40 lat ... wierności – historia powstania i działania Matki Bożej
z Sanktuarium Wierności - Siostry Szentszackie**

17.00 – Nabożeństwo zawierzenia rodzin Matce Bożej

KRAJOWE CENTRUM
RUCHU SZENSZTACKIEGO
ul. Czecha 9/11; OTWOCK
FB | www.szensztat.pl

PROJEKT DOFINANSOWANY
Z BUDŻETU MIASTA OTWOCKA

SPONSOR

SuperDrob

REKLAMA UKAZAŁA SIĘ DZIĘKI

 Uskrzydlaamy